

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	Iisalmi	Täyttämispvm	3.9.2024
Kaavan nimi	Kirkkoaukio ja kulttuurikeskus		
Hyväksymispvm	2.9.2024	Ehdotuspvm	29.4.2024
Hyväksyjä	V - kunnanvaltuusto	Vireilletulosta ilm. pvm	8.9.2023
Pysyvä kaavatunnus		Kunnan kaavatunnus	140385
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	5,9743	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]	0,3130	Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	5,9743

Ranta-asemakaava	Rantaviivan pituus [km]	
Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	5,9743	100,00	29200	0,49	0,0000	1260
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä	2,7979	46,8	29200	1,04	-0,0143	1260
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	1,4319	24,0	0	0,00	0,0277	0
R yhteensä						
L yhteensä	1,7445	29,2	0	0,00	-0,0134	0
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	0,3130	5,24	0	0,0000	0

Rakennussuojelut	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]	[k-m ² +/-]
Yhteensä	5	19066	1	6401

Alamerkinnt

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	5,9743	100,00	29200	0,49	0,0000	1260
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä	2,7979	46,8	29200	1,04	-0,0143	1260
YK	0,2140	7,6	750	0,35	0,0000	0
YO	1,0253	36,6	11700	1,14	-0,5024	-3700
Y	1,5586	55,7	16750	1,07	0,4881	4960
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	1,4319	24,0	0	0,00	0,0277	0
VP	1,4319	100,0	0	0,00	0,0277	0
R yhteensä						
L yhteensä	1,7445	29,2	0	0,00	-0,0134	0
Kadut	1,4800	84,8	0	0,00	-0,0542	0
LPA	0,2645	15,2	0	0,00	0,0408	0
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	0,3130	5,24	0	0,0000	0
mav	0,3130	100,0		0,0000	

Rakennussuojelut	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]	[k-m ² +/-]
Yhteensä	5	19066	1	6401
Asemakaava	5	19066	1	6401

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA (OAS)

AK 385 Kirkkoaukio ja kulttuurikeskus

Asemakaavan muutos, joka koskee 1. kaupunginosan kortteleita 20, 60, 65–67 ja 69 sekä niihin rajautuvia puisto- ja katualueita.

Suunnittelualue käsittää Kulttuurikeskuksen korttelin sekä Haukieniemenkadun, Päiviönkadun, Ilvolankadun ja Savonkadun välisen alueen.

Osallisilla on mahdollisuus antaa OAS:ta palautetta kirjallisesti tai suullisesti kaavaehdotuksen nähtävillä oloon saakka.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennetään tarvittaessa suunnittelun kuluessa.

28.8.2023
päivitetty 17.11.2023, 11.4.2024

IIS/476/10.02.03.00/2023

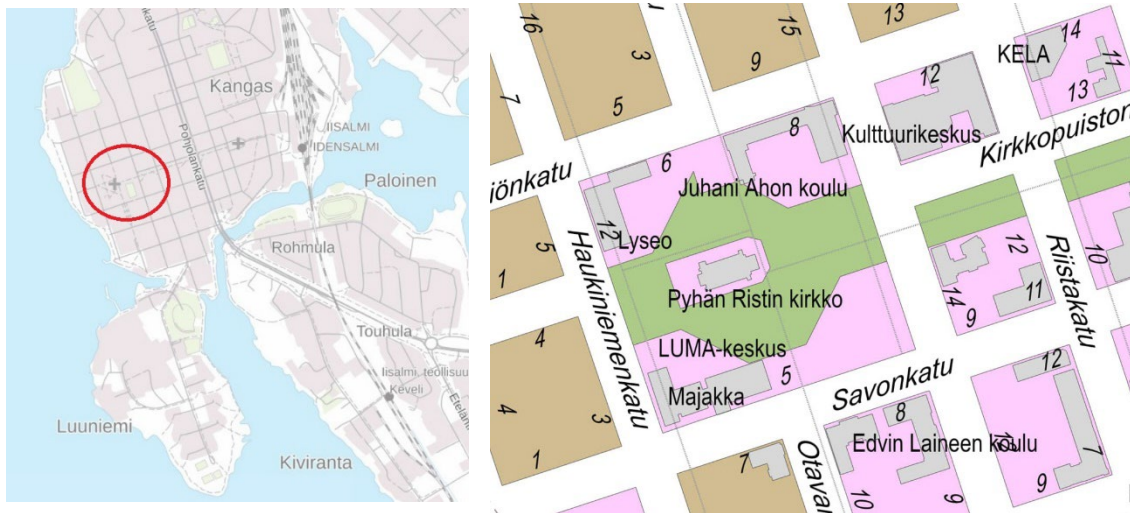
AK 385

MITÄ ON SUUNNITTEILLA

Alueen asemakaavat ovat rakennuskiellossa kaavan vanhentuneisuuden vuoksi (tekninen lautakunta 17.5.2023 § 69). Asemakaavan muutoksella uusitaan vuosilta 1985 ja 2001 olevat asemakaavat. Työssä selvitetään mm. alueen kulttuuriympäristön arvot, sillä Kirkonmäen alue on saanut statuksen valtakunnallisesti arvokas Kirkkoaukio ja puistoakselit asemakaavan tekemisen jälkeen ja kulttuurikeskuksen asemakaava taas on ajalta ennen kulttuurikeskuksen rakentamista.

SUUNNITTELUALUE

Kaava-alue sijaitsee keskustassa ruutukaava-alueella rajautuen länsisivultaan Haukiniemenkatuun, pohjoisessa Päiviönkatuun ja etelässä Savonkatuun. Kyseiset katualueet ovat ainakin osittain mukana kaavamuutosalueessa. Kaava-alueella sijaitsevat rakennukset: Kulttuurikeskus, Pyhän Ristin kirkko, Lyseo, Juhani Ahon koulu ja LUMA-keskus Majakka. Alue on pääosin Iisalmen kaupungin omistama. Pinta-alaltaan alue on noin 6 ha.

Kuva 1 Asemakaavan muutosalueen sijainti.

- Alueen omistaa Iisalmen kaupunki.
- Alueen omistaa Iisalmen kaupunki, alue on vuokrattu.
- Muu kuin Iisalmen kaupunki omistaa.

Kuva 2 Maanomistus.

Kuva 3 Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit -alueen rajaus.

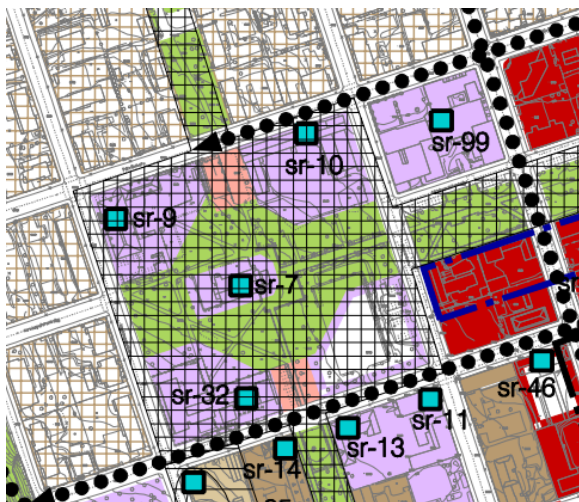
Kirkkoaukio on osa **Valtakunnallisesti merkittävää rakennetun kulttuuriympäristön (RKY)** inventointia [Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit](#).

Alueella on voimassa **Pohjois-Savon maakuntakaava 2030**. Siinä Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit (MA1-v 21.002) on kulttuuriympäristön kannalta valtakunnallisesti tärkeä alue tai kohde ja Kirkkopuistonkadun ja Otavankadun ympäristö (MA1 21.102) on kulttuuriympäristön kannalta maakunnallisesti tärkeä alue tai kohde. Kulttuurikeskus sisältyy maakunnallisesti arvokkaaseen alueeseen.

Suunnittelumääräys: Alueen tai kohteen suunnittelussa on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudet ja ominaislaatu. Alueen tai kohteen erityispiirteitä tulee vaalia. Valtakunnallisesti merkittävien alueiden (MA1-v, ma1-v) suunnittelussa on pyydettävä lausunto alueelliselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja museoviranomaisilta.

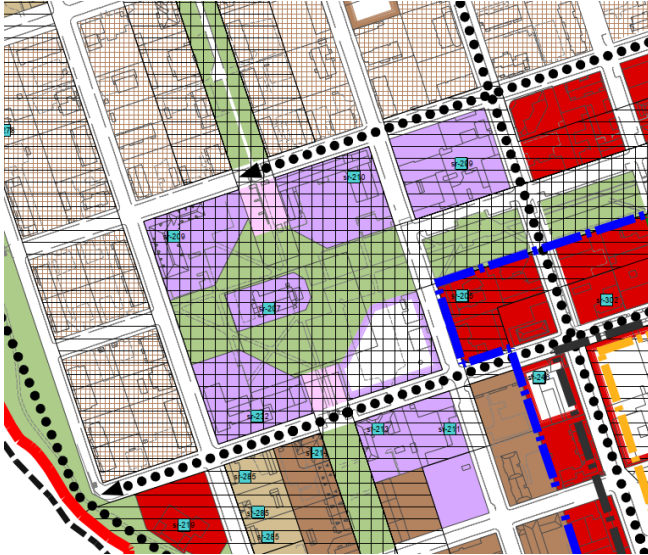
Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaihe, on valmisteilla.

Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavassa (Iisalmen kaupunginvaltuusto hyväksynyt 26.3.2007) suunnittelualue on osoitettu julkisten palvelujen ja hallinnon alueena sekä virkistysalueena. Pysäköintialueet on osoitettu kortteleiden väliin Päiviönkadun ja Savonkadun varsille. Alueen rakennukset on osoitettu merkinnällä suojeltava rakennus. Päiviönkadulle ja Savonkadulle on osoitettu merkintä kehitettävä kevyen liikenteen yhteys.

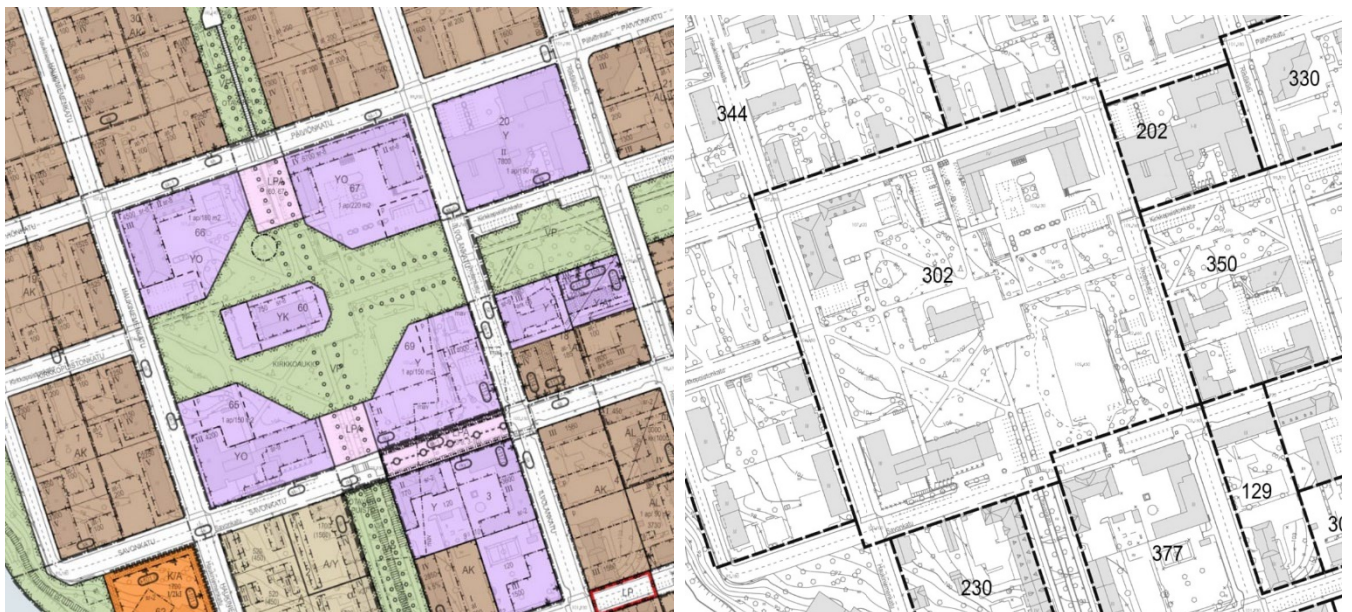

Kuva 4 Ote Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavasta, ydinkeskusta (KV 26.3.2007 § 30)

Iisalmen **koko kaupungin kattava strateginen yleiskaava** hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 18.3.2024. Kaava ei ole vielä lainvoimainen. Yleiskaavassa suunnittelualue on osoitettu merkinnällä julkisten palvelujen ja hallinnon alueena sekä virkistysalueena. Alueen rakennukset on osoitettu merkinnällä suojeltava rakennus. Kirkkoaukio kuuluu valtakunnallisesti merkittävälle rakennetun kulttuuriympäristön alueelle. Kulttuurikeskus kuuluu maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaalle kulttuuriympäristö ja maisema-alueelle. Katualueille on osoitettu kehitettävän kevyen liikenteen yhteys merkintä, lukuun ottamatta Haukiniemenkatua, Kirkkopuistonkatua ja Ilvolankatua.

Kuva 5 Ote Iisalmen strategisesta yleiskaavasta. (KV hyv. 18.3.2024).

Kuva 6 Ote ajantasa-asemakaavasta sekä kaavoitustilannekartasta.

Kaava-alueella kulttuurikeskuksen korttelissa on voimassa **asemakaava AK 202** (LH 29.11.1985), jossa alueelle on osoitettu yleisten rakennusten korttelialue. Kirkkoaukiolla ja katualueilla on voimassa **asemakaava AK 302** (KV 19.11.2001), jossa kortteliin 60 on osoitettu kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialue. Kortteleihin 65–67 on osoitettu opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueita sekä kortteliin 69 on osoitettu yleisten rakennusten korttelialue. Kirkkoaukion alueelle on osoitettu myös

autopaikkojen korttelialueita sekä puistoa. Kirkkoaukiota koskien on mm. kaupunkikuvaan ja kulttuuriympäristön vaalimiseen liittyviä määräyksiä.

Alueella ei ole luonnontilaista ympäristöä, sillä puistoalueet ovat pitkälti rakennettuja ja hoidettuja ja korttelialueet rakentuneita. Kirkkoaukiolla on joitain iäkkäitä puuyksilöitä.

VAIKUTUSALUE

Alueella on kulttuuriympäristön näkökulmasta valtakunnallisia sekä maakunnallisia arvoja paikallisten arvojen lisäksi. Toiminnallisesti alueella sijaitsee mm. useita opetus- ja kulttuurirakennuksia sekä mm. kirkko. Muilta osin vaikutusalue arvioidaan OAS-vaiheessa kaava-alueen lähiympäristöä koskevaksi, sillä alue on pitkälti rakentunutta ja mm. toiminnot ja liikennöinti ovat varsin vakiintuneita nykyisen rakenteen mukaisesti.

ALOITTEET JA TEHDYT SOPIMUKSET, MUUT VIREILLÄ OLEVAT SUUNNITELMAT

Kulttuurikeskuksen peruskorjauksen ja uudistamisen hankesuunnitelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 8.5.2023.

OSALLISET

Maankäyttö- ja rakennuslain hengen mukaan suunnitteluun vaikuttaminen painottuu aiempaa enemmän suunnitelmien valmisteluvaiheeseen.

Osallisia kaavahankkeessa ovat alueen maanomistajat ja kaikki, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään.

Viranomaiset:

- Pohjois-Savon ELY-keskus
- Pohjois-Savon liitto
- Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
- Pohjois-Savon pelastuslaitos

Lautakunnat, neuvostot:

- tekninen lautakunta
- tekninen jaosto
- sivistys- ja hyvinvointilautakunta
- Ylä-Savon ympäristölautakunta
- nuorisoneuvosto
- ikäihmisten neuvosto
- vammaisneuvosto

Asukkaat ja maanomistajat

- kiinteistöjen omistajat (mm. Iisalmen kaupungin toimitilat), vuokranhaltijat ja tonttivarauksen tehneet

muut tarpeen mukaan

Järjestöt ja yhdistykset:

yrittäjäjärjestöt (liden ry, Iisalmen yrittäjät, Iisalmen Seudun yrittäjänaiset)
Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry
Ylä-Savon kulttuuriyhdistys ry
harrastusjärjestöt
muut tarpeen mukaan

Sähkö-, vesi-, puhelinyhtiöt:

Savon Voima Verkko Oy
Savon Voima Oyj / Kaukolämpö ja sähköntuotanto
Kaisanet Oy
Telia Finland Oyj
Iisalmen Vesi

KAAVOITUKSEN KUSTANNUKSET

Alueella ei ole yksityistä maanomistusta. Kaavan laatimisen tarve on lähtöisin Iisalmen kaupungilta.

TAVOITEAIKATAULU

Kaavan vireilletulo	9/2023
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma	9/2023
Kaavaluonnos	10–12/2023
Kaavaehdotus	4–5/2024
Kaava hyväksytty ja lainvoimainen	2024

KAAVAPROSESSIN ETENEMISESTÄ TIEDOTTAMINEN

Kaavaprosessin etenemisestä tiedotetaan mahdollisuuksien mukaan kirjeitse osallisille (OAS-, luonnos- ja ehdotustilaisuudet.)

Suunnittelua koskevista yleisötilaisuuksista sekä OAS-, luonnos- ja ehdotusvaiheiden nähtävilläoloajoista kuulutetaan kaupungin verkkosivuilla www.iisalmi.fi sekä Iisalmen Sanomissa.

Asemakaava-aineisto on yleisön nähtävillä OAS-, luonnos- ja ehdotusvaiheen nähtävilläoloaikoina kaupungin verkkosivuilla www.iisalmi.fi sekä Iisalmen kaupungintalolla, Pohjolankatu 14 (1. krs).

SELVITYKSET JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Kaavaa varten selvitetään alueen rakentumisen historiaa ja kulttuurikeskuksen osalta kohteen rakennushistoriaa. Lähteinä käytetään mm. vuonna 1980 ratkaistun suunnittelukilpailun sisältöä sekä rakennukseen valmistumisen jälkeen tehtyjä muutoslupa-asiakirjoja (Iisalmen kaupunki).

Muita erillisiä selvityksiä ei ole suunniteltu tehtäväksi kaavahankkeen aikana.

Kirkkoaukion osalta hyödynnetään Iisalmen kulttuuriympäristö, keskustaseutu -raporttia (2014, Iisalmen kaupunki). Alueen rakennuksista (Lyseo, Kulttuurikeskus, LUMA-keskus, Pyhän Ristin kirkko ja Juhani Ahon yläaste) on inventointikortit.

Kirkonmäki on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY). Museoviraston rakennetusta kulttuuriympäristöstä laatima inventointi RKY on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoituksena inventoinniksi. Inventoinnin kohteet tulee huomioida alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen rakenne, kylä- ja kaupunkikuva pyritään turvaamaan sekä säilyttämään alueilla jo olevia rakennuksia ja ympäristöjä. Lisäksi tavoitteena on mahdollisen täydennysrakentamisen ja muiden muutosten sopeuttaminen kulttuuriympäristön ominaisuuteen ja erityispiirteisiin. Säilyttämisen ja muutosten laajuus ja sisältö ratkaistaan kaavoituksella.

Arvioitava tekijä	Sisältö
Ihmisten elinolot ja ympäristö	Alueen olot Ympäristöominaisuudet
Maa- ja kallioperä, vesi, ilma ja ilmasto	Ilmastonmuutoksen huomioiminen Maisemarakenne
Luonnonolot	Eläimistö ja kasvisto
Alue- ja yhdyskuntarakenne, yhdyskunta- ja energiatalous sekä liikenne	Energiatehokas yhdyskuntarakenne Palvelujen sijoittuminen yhdyskuntarakenteessa Kevyt liikenne, joukkoliikenne, muu liikenne
Kaupunkikuva, maisema, kulttuuriperintö ja rakennettu ympäristö	Esteettiset vaikutukset kaupunki ja maaseutuympäristössä Näkymätön ja näkyvä kulttuuriperintö Rakennettu ympäristö
Sosiaaliset vaikutukset	Vaikutukset vuorovaikutukseen ja yhdyskunnan toimivuuteen
Yhdyskuntatalous	Elinkeinot ja yrittäminen Julkiset investoinnit ja ylläpito
Iisalmen kaupunkistrategia: Visio 2030 – Suomen houkuttelevin seutukaupunki	Inspiroiva Iisalmi – Hyvinvoinnin ja osaamisen aktiivinen kehittäjä Ihana Iisalmi – Toimivan ja turvallisen kaupunkiympäristön rakentaja Ihmeiden Iisalmi – Vetovoimainen ja monipuolinen seutukeskus

Vaikutusten arvioinnit ovat nähtävillä kaavan kanssa, jolloin niihin voi ottaa kantaa.

YHTEYSTIEDOT

Postiosoite: Iisalmen kaupunki, kaavoitus, Pohjolankatu 14, 74100 IISALMI

Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@iisalmi.fi

Hannele Kelavuori, asemakaava-arkkitehti puh. 040 830 2783

Jyrki Könttä, kaupungininsinööri puh. 040 588 9022

Heli Kärki, kaavavalmistelijä puh. 040 355 1886

KAAVAPROSESSI JA OSALLISTUMINEN

KAAVAPROSESSIN ALOITUS

<p>Kaavaproessi alkaa kaavoitustarpeen määrittelyllä. Se voi olla yksityisen tahon aloite tai kaavoitusohjelman mukainen tarve (kaavoituskatsaus).</p> <p>lisalmen kaupunki päättää asemakaavan laatimisesta.</p> <p>Kaavoitustyötä varten laaditaan tarvittavia selvityksiä ja tutustutaan kaava-alueeseen. Kerätyn tiedon ja asetettujen tavoitteiden pohjalta ryhdytään laatimaan alustavia kaavaluonnoksia.</p>	<p>Kaupunkilaisille tieto kaavaproessin aloittamisesta tulee vireilletuloilmoituksen ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) kautta. Kaavahankkeesta järjestetään yleensä aloitustilaisuus (OAS-tilaisuus) osallisille.</p>
---	---

KAVALUONNOSVAIHE

<p>Asemakaavasta voidaan tapauskohtaisesti laatia useitakin luonnosvaihtoehtoja.</p> <p>Asemakaavaluonnos/luonnokset esitellään teknisessä lautakunnassa. Tämän jälkeen kaavaluonnos/luonnokset asetetaan nähtäville 2–3 viikon ajaksi. Lausuntopyynnöt viranomais- ja yhteistyötahoilta sekä lautakunnilta.</p>	<p>Kaavasta pidetään osallisille esittelytilaisuus, jossa mielipiteet kirjataan ylös. Mielipiteen/kannanoton voi toimittaa lialmen kaupungin kirjaamoon.</p>
--	--

KAVAEHDOTUSVAIHE

<p>Kaavaluonnosta muokataan ja tarkennetaan saadun palautteen ja tiedon pohjalta kaavaehdotukseksi. Kaavaehdotusta käsitellään teknisessä lautakunnassa ja tarvittaessa kaupunginhallituksessa.</p> <p>Kaavaehdotus asetetaan virallisesti nähtäville 30 vrk:n ajaksi. Kaavaehdotuksesta neuvotellaan tarvittaessa viranomaisten kanssa ja pyydetään lausunnot lautakunnilta ja yhteistyö- ja viranomaistahoilta.</p>	<p>Tapauskohtaisesti kaavaehdotusta esitellään yleisötilaisuudessa/ tiedotetaan osallisille ehdotuksen nähtävilläolosta.</p> <p>Ehdotusvaiheen nähtävilläolon aikana muistutukset tulee toimittaa kirjallisina määräaikaan mennessä osoitteeseen lialmen kaupunki, kirjaamo, Pohjolankatu 14, PL 10 74101 lialmi tai sähköpostilla kirjaamo(at)iialmi.fi.</p>
---	---

PÄÄTÖSKÄSITTELY

<p>Nähtävilläolon jälkeen kaavaehdotus viedään kaupunginhallituksen käsiteltäväksi. Tämän jälkeen kaava menee kaupunginvaltuustoon, joka hyväksyy kaavan.</p>	<p>Muistutuksen tehneille toimitetaan kaupunginvaltuuston pöytäkirjaote ja kaupungin perusteltu kannanotto kirjallisesti.</p>
---	---

Valitusoikeus

<p>Asemakaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusaika on 30 vrk.</p>
--

Muistio

AK 385 Kirkkoaukio ja kulttuurikeskus

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman esittely- ja keskustelutilaisuus

Aika: 19.9.2023 kello 17.00-17.25

Paikka: LUMA-keskus, Savonkatu 5

Läsnä: Osallistujat (erillinen lista, ei julkaista internetissä)

1. Tilaisuuden avaus ja kaavan esittely

Asemakaava-arkkitehti Hannele Kelavuori avasi tilaisuuden ja esitteli kaupungin edustajat.

Kaavamuutos käynnistettiin, koska alueen asemakaavat ovat vanhentuneet. Alue on rakennuskiellossa. Kaavamuutoksella selvitetään etenkin kulttuuriympäristön arvot.

Kirkkoaukion asemakaava on vuodelta 2001 ja kulttuurikeskuksen vuodelta 1985.

Kaavaprosessi käynnistyy osallistumis- ja arviointisuunnitelman laatimisella. Seuraavaksi laaditaan kaavaluonnos, joka on tavoitteena asettaa nähtäville loppuvuodesta. Luonnoksesta saatu palaute käsitellään ja laaditaan kaavaehdotus, joka on tavoitteena asettaa nähtäville alkuvuodesta 2024. Tavoite on, että kaava hyväksyttäisiin valtuustossa ensi vuonna.

Kirkkoaukio on vanha monumentaaliaukio, jota rakennukset reunustavat. Alueen asemakaavojen laatimisen jälkeen Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit on osoitettu valtioneuvoston päätöksellä Valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY). Pohjois-Savon maakuntakaavassa (2011) RKY-alueita

reunustavat korttelit on osoitettu maakunnallisesti arvokkaiksi. Tähän rajaukseen sisältyy mm. kulttuurikeskus. Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavassa (2007) kaava-alueen rakennukset on osoitettu suojeltaviksi. Nämä ylempiasteiset kaavat ja päätökset ohjaavat asemakaavan muutosta. Iisalmen strateginen yleiskaava on vireillä.

Teknisen lautakunnan asettamat monialaiset arvottamisryhmät ovat arvioineet kulttuurihistoriallista arvoa omaavien kohteiden merkittävyyttä vuonna 2006 Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavan alueelta ja vuonna 2021 etenkin modernin rakennusperinnön osalta.

Asemakaavatyötä varten on laadittu selvitys Iisalmen kulttuurikeskuksen rakennushistoriasta. Selvitys on nähtävillä osallistumis- ja arviointisuunnitelman kanssa. Muita erillisselvityksiä ei ole suunniteltu tehtäväksi tämän kaavahankkeen yhteydessä. Selvitysten riittävyyteen voi ottaa kantaa.

Lisäksi kerrottiin, että kulttuurikeskuksen rakennushistoriallisesta arvosta pyydettiin lausunnot museoviranomaiselta, ELY-keskukselta ja Pohjois-Savon liitosta keväällä 2023 kulttuurikeskuksen peruskorjauksen ja uudistamisen hankesuunnitelman ollessa käsittelyssä luottamuselimissä.

Lopuksi Hannele Kelavuori vielä kertasi kaavaprosessin vaiheet. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta voi jättää palautetta nyt. Luonnos- ja ehdotusvaiheiden nähtävilläoloaikoina voi ottaa kantaa niihin. Kaavoittajaan saa olla yhteydessä, jos tulee kysyttävää.

2. Esitetyt kommentit, kysymykset ja vastaukset (vastaaja Hannele Kelavuori, jos ei erikseen mainita)

- Kulttuurikeskuksen peruskorjauksen tarjouskilpailu on parhaillaan käynnissä. (toimialajohtaja Kari Nissinen)
- Mihin osaan kulttuurikeskuksen suojelumääräykset vaikuttavat?
 - Tämä tulee luonnosvaiheessa, vielä asiaa ei ole tarkasti pohdittu.

Kaavaluonnokseen mietitään määräyksen laajuutta. Yleisesti voidaan sanoa, että lisälmen asemakaavojen suojelumääräykset ovat kohdistuneet rakennuksen ulkoasuun, sisätiloihin ei ole kaavoissa aiemmin puututtu. Kulttuurikeskus on kuitenkin kookas, julkinen kohde, joka on arkkitehtuurikilpailun tulos. Se on myös varsin hyvin säilynyt: Kulttuurikeskukseen on vuosien varrella tehty varsin vähän muutoksia.

Voidaan todeta, että kulttuurikeskusta koskevissa viranomaislausunnoissa tietyt keskeiset tilat korostuivat. Myös kulttuurikeskuksen arkkitehtuurikilpailun aikaisissa asiakirjoissa korostuvat tietyt rakennuksen osat ja tilat, joita on arvostettu kilpailun voittajatyössä. Esimerkiksi, kuinka rakennuksen pääsisäänkäynti avautuu Kirkkopuiston suuntaan ja pääsisäänkäynnin yhteydessä oleva aukio piha yhdistyy siihen rajautuviin sisätiloihin. Myös esimerkiksi se, kuinka aulatilat toimivat toiminnallisesti hyvin eri toimintojen (kirjasto-, hallinto- ja salitilat) välittävänä tiloina ja kuinka ne on arvioitu mittasuhteiltaan ihmisen mittakaavaisiksi ja luonteviksi.

- Tilatarpeet / toiminnalliset tarpeet ovat säilyneet pitkälti ennallaan. (Kari Nissinen)
- Hankesuunnittelu ja suojelukaava meneillään yhtä aikaa. Onko jo päätetty, että kulttuurikeskus tulee säilymään? Kirjasto ja näyttelytilat säilyvät ennallaan?
 - Hankesuunnittelu on hyväksytty kaupunginvaltuustossa. Hankesuunnittelun puitteissa jatkuu. Koko rakennus peruskorjataan, jonkin verran toimintoja uudistetaan. Suunnitelmat viedään teknisen lautakunnan hyväksyttäväksi, josta investointiohjelmaan. (Kari Nissinen)
- Onko kaava lähinnä tekninen? RKY:n vuoksi kirkkoaukio mukana kaava-alueessa? Tuleeko muita muutoksia entiseen kaavaan?
 - Kirkkoaukion rakennukset on suojeltu jo aiemmalla asemakaavalla. Aiemmassa asemakaavassa ollut tonttivaraus Kirkkoaukion lounaiskulmauksessa on syytä säilyttää. RKY-alueen arvojen huomiointia

ohjataan kaavamääräyksillä. Kaava tulee todennäköisesti olemaan kirkkoaukion osalta pääasiallisesti toteava, mutta tarkentava etenkin yleisiin alueisiin (puistoalue) liittyen.

- Tilaisuudessa näytetty esitys ja laadittava muistio viedään kaavan internetsivuille.

Muistion kirjasi

Heli Kärki
kaavavalmistelijä

Liitteet Osallistujaluettelo

Muistio

AK 385 Kirkkoaukio ja kulttuurikeskus, kaavaluonnoksen esittely- ja keskustelutilaisuus

Aika: 7.12.2023 kello 17.00-17.35

Paikka: kaupungintalon kahvio

Läsnä: Osallistujat (erillinen lista, ei julkaista internetissä)

1. Tilaisuuden avaus ja kaavan esittely

Asemakaava-arkkitehti avasi tilaisuuden ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Hän esitteli kaava-alueen rajauksen ja kertoi, että kaavamuutos käynnistyi, koska alue on asetettu rakennuskieltoon kaavojen vanhentuneisuuden vuoksi. Kaavamuutoksella selvitetään etenkin kulttuuriympäristön arvot.

Kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (oas) oli nähtävillä syyskuussa, jolloin pidettiin yleisötilaisuus. Kaavaluonnos on nähtävillä 29.12.2023 saakka ja siihen voi ottaa kantaa. Kaavaehdotus on tavoitteena laatia alkuvuodesta 2024 ja tavoitteena on saada kaava hyväksymiskäsittelyyn vuoden 2024 aikana.

Samaan aikaan on käynnissä kulttuurikeskuksen peruskorjaushanke ja suunnittelua tehdään kaavan kanssa rinnakkain.

Hannele Kelavuori esitteli alueella voimassa olevat, asemakaavatyötä ohjaavat päätökset. Kirkkoaukio ja puistoakselit -alue on valtakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö (Valtioneuvoston päätös, RKY). Pohjois-Savon maakuntakaavassa on lisäksi maakunnallisesti arvokkaana osoitettu Kirkkopuistonkadun ja Otavankadun

ympäristö. Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavassa alueen rakennukset on osoitettu suojeltaviksi.

Iisalmen kaupunki on asettanut arvottamistyöryhmät vuosina 2006 ja 2021, jolloin mm. Kulttuurikeskus on arvotettu arvoltaan suureksi.

Kaavaa varten on laadittu selvitys Kulttuurikeskuksen rakennushistoriasta. Kulttuurikeskuksen suunnittelija on arkkitehti Pekka Pitkänen (1927-2018), joka oli keskeinen sodanjälkeisen suomalaisen modernismin arkkitehti. Pitkäsen arkkitehtuurille tyypillistä ovat mm. julkisivujen selkeä jäsentely, sisätilojen harkittu värien käyttö sekä taitava luonnonvalon hyödyntäminen. Rakennus on säilynyt pitkälti alkuperäisenä.

Hannele Kelavuori esitteli kaavaluonnoskartan. Kirkkoaukion osalta kaava ei juurikaan muutu. RKY-alueen rajausta on lisätty kaavaan, rakennukset olivat suojeltuja jo olevassa asemakaavassa. Kirkkoaukiolla avoimen maiseman erityispiirteet tulee säilyttää. Aukion rakennusten rakennusoikeuksia on korjattu vastaamaan toteutunutta.

Kulttuurikeskus on osoitettu suojeltavana rakennuksena ja suojelumääräyksiä kohdentuu myös sisätiloihin. Rakennusoikeuden määrää on nostettu. Pysäköinti Kirkkopuistonkadulla on osoitettu luonnoksessa kulttuurikeskuksen käyttöön, mikä on lähinnä tekninen muutos, koska jo nykyisellään ovat pääasiallisesti kulttuurikeskusta palvelevia paikkoja. Pysäköintipaikkoja mahtuu mitoituksen muuttumisen vuoksi vähemmän kulttuurikeskuksen tontille kuin nyt on ollut.

2. Esitetyt kommentit, kysymykset ja vastaukset (vastaaja Hannele Kelavuori)

- Kahvion laajennus (lasiseinän siirto) 10 m ei ole mahdollista tällä kaavalla? Konserttitilojen laajennusta on toivottu paljon. Tiloihin tulisi saada mahtumaan 500 paikkaa, jotta saadaan esiintyjä tulemaan Iisalmeen.
- Kulttuurikeskuksen peruskorjauksen suunnittelu käynnistyy ja sitä tehdään yhtäaikaisesti kaavaprosessin kanssa. Kaavaluonnoksen mukaisilla merkinnöillä ulkoseinän siirto ei ole mahdollinen. Kaavalla ei pyritä museointiin, mutta keskeisten arvojen säilyttäminen on tärkeää.

- Rakennus puretaan ”luurankoon”. Ratkaisuja laajentamiselle tulee löytyä. Konserttitilojen lisäksi kahviolle ja keittiötiloille tarvitaan lisää tilaa. Valmistuskeittiö puuttuu. Nykyinen yrittäjä pärjää, kun valmistustilat ovat toisaalla. Sisätilojen suojelumerkinnät estävät keittiötilojen osalta muutokset.
 - Peruskorjauksen edetessä suunnittelija esittänee ratkaisuvaihtoehtoja muutostarpeiden huomiointiin. Nykyinen tila on tarkoitettu alun perin kahvioksi. Kaavaluonnoksen mukaisin merkinnöin kahviota ei voi laajentaa nykyisellä paikalla (tilajaottelun säilyttäminen).
- Onko sisäpihan kattaminen mahdollista? Entä ilmastointikonehuoneen laajennus katolla?
 - Kyllä, kaavoitus on suhtautunut myönteisesti näihin hankesuunnitelman mukaisiin muutoksiin.
- Kirjastoauton säilytys tulisi sijoittaa pois kulttuurikeskukselta, jättää vain lastauslaituri.
- Tila 117 (Eino Säisä -sali) tulisi jättää pois suojelusta.
- Kuka on suunnittelija?
 - Kaavasuunnittelun osalta minä, Hannele Kelavuori. Kulttuurikeskuksen peruskorjaus- ja uudistamishankkeen pää- ja arkkitehtisuunnittelijaksi on valittu MUUAN Arkkitehdit Oy Helsingistä.
- Kaavakartalla lukee, että sr-merkittyjen rakennusten osalta korjaus- ja muutostoimenpiteistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto. Aina?
 - Lupavaiheessa rakennusvalvonta pyytää lausunnon.
- Kulttuurikeskuksen eteen voi tulla tarve sähköautojen latauspaikalle.
- Kulttuurikeskuksen jäteastioiden paikka tulee kattaa.
- Onko rakentamattomalla julkisella tontilla riittävästi tilaa paikoitukselle?

- Tontti on varsin kookas. Pysäköintipaikkoja tulee toteuttaa 1ap/200 k-m² kohden, eli paikkoja tulee rakentaa suhteessa rakentamisen määrään ja ne tulee sijoittaa tontille.
- Jos em. tontille rakennetaan, koulun kenttä häviää. Missä pienet koululaiset sitten liikkuvat. Onko tontille rakentamista tiedossa?
 - Tontti on ollut pitkään maankäytön suunnitelmissa, mutta ei ole tiedossa rakennushanketta. Mutta hankkeen tullessa kenttä tulisi poistumaan. Läheisimmät kentät Haukiniemellä ja Kankaalla.
- Onko kaavalla vaikutusta ympärillä sijaitseviin kerrostaloihin?
 - Eipä juuri vaikutusta, alue säilyy pitkälti ennallaan. Vielä rakentamaton tontti oli osoitettu jo aiemmassa asemakaavassa. Kaavamuutoksen ei ole arvioitu vaikuttavan liikenteeseen.

Muistion kirjasi

Heli Kärki
kaavavalmisteliija

Liitteet Osallistujaluettelo

Muistio

AK 385 Kirkkoaukio ja kulttuurikeskus, kaavaehdotuksen esittely- ja keskustelutilaisuus

Aika: 21.5.2024 klo 17-17.40

Paikka: Iisalmen kulttuurikeskus, kirjasto

Läsnä: Osallistujat (erillinen lista, ei julkaista internetissä)

1. Tilaisuuden avaus ja kaavan esittely

Asemakaava-arkkitehti Hannele Kelavuori avasi tilaisuuden ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Hän esitteli kaava-alueen rajauksen ja kertoi, että kaavamuutos käynnistyi, koska alue on asetettu rakennuskieltoon kaavojen vanhentuneisuuden vuoksi. Kaavamuutoksella selvitetään etenkin kulttuuriympäristön arvot.

Kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (oas) oli nähtävillä syyskuussa 2023. Kaavaluonnos oli nähtävillä 27.11.-29.12.2023. Siihen saatiin 14 lausuntoa, jotka on pyritty ehdotukseen mahdollisuuksien mukaan huomioimaan. Kaavas suunnitelmaa on laadittu rinnakkain kulttuurikeskuksen peruskorjaus- ja uudistamishankkeen suunnittelun kanssa.

Kaavaehdotus on nähtävillä 4.6.2024 saakka. Mikäli ehdotukseen ei ole tarpeen tehdä isompia muutoksia, kaava on tavoitteena viedä hyväksyttäväksi syyskuun kaupunginvaltuustoon.

Hannele Kelavuori esitteli alueella voimassa olevat, asemakaavatyötä ohjaavat päätökset. Kirkkoaukio ja puistoakselit -alue on valtakunnallisesti arvokas rakennettu

ympäristö (Valtioneuvoston päätös, RKY). Pohjois-Savon maakuntakaavassa on lisäksi maakunnallisesti arvokkaana osoitettu Kirkkopuistonkadun ja Otavankadun ympäristö. Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavassa alueen rakennukset on osoitettu suojeltaviksi.

Iisalmen kaupunki on asettanut arvottamistyöryhmät vuosina 2006 ja 2021, jolloin mm. Kulttuurikeskus on arvotettu arvoltaan suureksi.

Kaavaa varten on laadittu selvitys Kulttuurikeskuksen rakennushistoriasta. Kulttuurikeskuksen suunnittelija on arkkitehti Pekka Pitkänen (1927-2018), joka oli keskeinen sodanjälkeisen suomalaisen modernismin arkkitehti. Pitkäsen arkkitehtuurille tyypillistä ovat mm. julkisivujen selkeä jäsentely, sisätilojen harkittu värien käyttö sekä taitava luonnonvalon hyödyntäminen. Rakennus on säilynyt pitkälti alkuperäisenä.

Hannele Kelavuori esitteli kaavaehdotuskartan. Kaavaehdotus vastaa keskeisiltä osin kaavaluonnosta. Tehtyjä muutoksia ovat muun muassa:

- Kaava-alueella sallitaan rakennuksen käytölle välttämättömien teknisten tilojen rakentaminen rakennusoikeuteen kuulumattomina. Julkisivuihin ja katolle sijoitettaessa muutosten sovittamisen osaksi rakennuksen arkkitehtuuria tulee kiinnittää erityistä huomiota. Pääkäyttötarkoituksen mukaisten tilojen sijoittaminen rakennusten kellarikerroksiin sallitaan.
- Pyhän Ristin kirkolle on osoitettu Kirkkolain mukainen suojelumerkintä aiemman suojelumerkinnän lisäksi.
- Yksilöity luonnoksessa esitettyä tarkemmin kulttuurikeskuksen keskeisiin julkisiin / yleisön käytössä oleviin tiloihin kohdistuvia suojelumääräyksiä.
- Kulttuurikeskuksen rakennusoikeutta on lisätty luonnoksessa esitetystä 8000 k-m²:stä 8200 k-m²:iin ja lisäksi talousrakennukselle osoitettu 60 k-m² rakennusoikeutta. Kulttuurikeskuksen pysäköintipaikkamääräystä on väljennetty.
- Lisätty kaavamääräys maanalaisen väestönsuojan huomioimisesta Kirkonmäelle rakennettaessa.

2. Esitetyt kommentit, kysymykset ja vastaukset (vastaaja Hannele Kelavuori, jos ei muuta mainintaa)

- Toiveena on, että Säisiä-Sali olisi isompi. Myös keittiötilojen suurentamisesta on esitetty toiveita.
 - Suojelu koskee sisätilojen osalta tilajaon periaatteita, joten arkkitehtuurin kannalta keskeisiä seinälinjoja ei voi muuttaa. Säisiä-salin istumapaikkajärjestelyillä on mahdollista lisätä salin paikkamäärää.
 - Artistien puolelta ei ole tullut esille tarvetta salin paikkamäärään lisäämiseen. Kahviopaikkojen määrää / kahvion toimintaa on tarkoitus helpottaa siten, että pitopalvelu voi tarjoilla muihinkin tiloihin/järjestetään lisätilaa kahvion läheisyydestä. (toimialajohtaja Kari Nissinen)
 - Salin paikkamäärä olisi laskennallisesti toteutettavissa, jos 500 paikkamäärä olisi kynnyskysymys. (kaavoituspäällikkö Sari Niemi)
 - Ehdotussuunnitelmissa kahviota pyritään ”avaamaan” sisätiloihin päin siten, että sen huomaa olevan auki (uusi aukko kahvion seinään).
 - Kulttuurikeskuksen peruskorjauksen tilasuunnittelua on tehty yhtä aikaa kaavan laatimisen kanssa ja suunnittelijat ovat voineet kommentoida kaavamääräyksiä. Kaavassa sisätilojen suojelumääräykset kohdistuvat tilajaon periaatteisiin. Joiltain osin annetaan määräyksiä lattia- ja seinämateriaaleihin. Kaavamääräysten ei ole tarkoitus estää rakennuksen toimintojen kehittämistä.
 - Modernin rakennusperinnön arvo on herätty huomaamaan. Kulttuurikeskus on lisäalassa ainutlaatuinen arkkitehtuurikilpailun voittajatyö ja kohde, jonka suunnittelija on valtakunnallisesti arvostettu arkkitehti.
- Mainitsit laskennalliset paikkamäärät parvella. Onko saliin tulossa parvi?
 - Saleissa on jo nyt parvet, joissa on miksaustilat. (Sari Niemi)

- Saadaanko rakennukseen kunnan hissi?
 - Esteettömyys on otettu keskeisenä huomioon suunnittelussa. Tilanne tulee parantumaan. (Kari Nissinen)

- Mikä on luontomuseon kohtalo? Voiko peruskorjausta toteuttaa purkamatta dioramaa? Saadaanko diorama palautettua remontin jälkeen?
 - Diorama joudutaan purkamaan remontin tieltä. Luontomuseon toiveita on kuunneltu, keskusteluja käyty ja museolle on sovittu väistötilat. (Kari Nissinen)

- Toivon opastekyltit, jotka ohjaavat kirjastoon/kulttuurikeskukselle. Lisäksi opasteissa voisi olla lisätietoa mm. rakennuksen suunnittelijasta. Tieto voisi lisätä rakennuksen arvostusta.
 - Rakennuksen seinässä voisi olla esillä kyseisiä tietoja. Modernin rakennusperinnön arvoa on vasta viimeisen vuosikymmenen aikana nostettu enemmän esiin.

- Järjestetäänkö kulttuurikeskuksen suunnittelusta yleisölle esittelytilaisuus?
 - Ennen ehdotussuunnitelman viemistä kesäkuun tekniseen lautakuntaan on tarkoitus esitellä suunnitelmaa yleisölle. Silloin myös esille nousseista kulttuurikeskuksen sisätilojen kysymyksistä saa tarkempaa tietoa.

Palautetta kaavaehdotuksesta voi jättää 4.6.2024 saakka.

Muistion kirjasi

Heli Kärki

kaavavalmistaja

Liitteet Osallistujaluettelo

**AK 385 Kirkkoaukio ja kulttuurikeskus,
yhteenveto osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta annetuista
lausunnoista (oas nähtävillä 11.-29.9.2023)**

1. Pohjois-Savon ELY-keskus 19.9.2023

Pohjois-Savon ELY-keskuksen mielestä on hyvä, että selvitys rakennushistoriasta on käytössä jo aloitusvaiheessa. Pohjatietoaineiston voi näin katsoa olevan riittävä asemakaavamuutosta varten.

2. Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2.10.2023

Alueellisella vastuumuseolla ei ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

3.4.2024

AK 385 Kirkkoaukio ja kulttuurikeskus

Yhteenveto kaavaluonnoksesta annetuista lausunnoista sekä kaavoittajan vastineet (kaavaluonnos nähtävillä 27.11.-29.12.2023)

1. Telia Finland Oyj 28.11.2023

Teliällä ei kohteeseen lausuttavaa.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

2. Iisalmen Vesi -liikelaitos 29.11.2023

Alueella kulkee Iisalmen veden vesi- ja viemäri linjoja, jotka on otettava huomioon.
Kaavaluonnos ok.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

3. Savon Voima Verkko Oy 29.11.2023

Kaava-alueella sijaitsee Savon Voima Verkko Oy:n keskijännite- ja pienjännitemaakaapeleita sekä jakokaappeja liitteenä olevan kartan mukaisesti.

Nykyisten sähkölinjojen mahdolliset siirrot kustantaa tilaaja tapauskohtaisen arvion perusteella.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

4. Iisalmen Nuorisoneuvosto 12.12.2023

Iisalmen Nuorisoneuvosto hyväksyy asemakaavamuutosehdotuksen ja pitää myönteisenä sitä, että asemakaava päivitetään nykyaikaan sekä säilytetään kulttuuriympäristö ennallaan.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

5. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 12.12.2023

Toimialajohtajan päätösehdotus

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa kaavaluonnoksesta.

Päätös

Hyväksyttiin.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

6. Iisalmen Yrittäjät ry 14.12.2023

Luonnosmateriaaliin tutustumisen jälkeen teimme seuraavat havainnot:

- Juhania-Ahon koulun ja Iisalmen Lyseon väliin merkitty alue on merkitty autopaikkojen korttelialueeksi. Tälläkin hetkellä se on enemmänkin ajoneuvojen pysäköintialue.
- Hannele Kelavuori on todennut aivan oikein kaavaluonnoksen esittelytilaisuudessa, että ”Yleisesti voidaan sanoa, että Iisalmen asemakaavojen suojelumääräykset ovat kohdistuneet rakennuksen ulkoasuun, sisätiloihin ei ole kaavoissa aiemmin puututtu.”. Tämä pitää jättää myös tämän asemakaavan ulkopuolelle. Saattaa olla, että sen voi tulkita nykyisien aulassa yms. tiloissa käytettyjen materiaalien kannalta ongelmallisena sisäilman suhteen tai rajoittavan nykyistä parempaa akustista suunnittelua.

Lausunto

Yritystoiminnan kannalta alue säilyy nykyisellään eikä siihen ole muutostarpeita.

Toivomme kuitenkin, että otatte huomioon edellä olleet havainnot.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi. Esitettyihin havaintoihin liittyen voidaan todeta, että pysäköintikäytössä olevat alueet, jotka ovat tonttialueiden ulkopuolella, on kaavassa osoitettu autopaikkojen korttelialueina. Kaavaluonnoksen määräyksen mukaan: ”Aula-, kahvio- ja lämpiötilojen osalta suojelu koskee myös lattia- ja seinämateriaaleja. Tarvittaessa näitä materiaaleja on mahdollista uusia alkuperäistä materiaalia mahdollisimman hyvin vastaavalla materiaalilla.” Näin ollen materiaaleja on perustellusti mahdollista korvata. Keskeisissä yleisötiloissa materiaalivalinnat ovat merkittävä osa rakennuksen arkkitehtuuria ja siten määräys sisätilojen osalta säilytetään.

7. Iisalmen ikäihmisten neuvosto 14.12.2023

Iisalmen ikäihmisten neuvosto päätti 12.12.2023, että muutoin hyväksyy AK 385 Kirkkoaukio ja kulttuurikeskuksen asemakaavaluonnoksen, mutta erikoismainintana: maankäytön alue Kirkonmäen rakentamaton tontti Savonkadun ja Iivolankadun kulmauksessa olisi säilytettävä Edvin Laineen koululaisten ulkoilualueena, ei rakennuksia, eikä parkkipaikkoja.

Vastine: Kirkkoaukion monumentaalisommitelma on osoitettu jo ensimmäisissä, 1800-luvun ja 1900-luvun alun Iisalmea koskevissa kaavasuunnitelmissa. Aukion kaakkoiskulmauksen rakentamaton tonttialue on osoitettu ensimmäistä kertaa kaavasuunnitelmaan vuonna 1912. Tavoitteena on ollut luoda monumentaaliaukio, jota reunustavat julkiset rakennukset sen jokaisella kulmalla. Sillä on siten kaupunkirakenteellista arvoa ja tonttialue säilytetään kaavassa.

8. Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 20.12.2023

Suunnittelualueella sijaitseville rakennusperintökohteille osoitetaan sr-1- ja sr-2-merkintöjä. Iisalmen Pyhän Ristin kirkko on suojeltu kaavassa sr-1-merkinnällä ja kaavaselostuksessa viitataan Kirkkolakiin. Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo jää pohtimaan, tulisiko varsinainen suojelun väline (Kirkkolaki) ilmetä myös kaavakartan määräyssidöistä. Sekä sr-1:n että sr-2:n määräyssidöissä mainitaan museoviranomainen. Sr-2:n osalla määräyssidöet esitetään muutettavaksi muotoon:

korjaus- ja muutostoimenpiteistä tulee pyytää alueellisen vastuumuseon lausunto.

Vastine: Maininta Kirkkolain mukaisesta suojelusta lisätään kaavakartalle ehdotusvaiheessa. Kaavamääräyksessä käytetty museoviranomainen-termi mahdollistaa kaavamääräyksen kohdistamisen oikeaan viranomaiseen mahdollisista hallinnollisista muutoksista huolimatta. Tämän vuoksi kaavamääräystä ei muuteta. Iisalmen kaupungissa on kehitetty kaavamerkintöjä järjestelmällisesti yhtenäiseksi.

9. Pohjois-Savon ELY-keskus 21.12.2023

Alueen kulttuuriympäristöarvoja on käsitelty kaavasunnittelussa asianmukaisesti ja kohteet on osoitettu luonnoskartalla hyvällä tavalla. ELY:llä ei ole muita huomioita, joten emme jätä asiasta lausuntoa.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

10. Iisalmen kaupunki, Toimitilat/Rakennuttamisryhmä 22.12.2023

Toimitilat on tutustunut kaavaan ja kaava ei ole ristiriidassa Kulttuurikeskuksen hankesuunnitelman kanssa.

Iisalmen kaupungin strateginen tavoite Ihana Iisalmi linjaa, että toimitilamme ovat terveellisiä käyttää ja edistämme vähähiilistä rakentamista sekä asettanut tavoitteeksi, että olemme toiminnassamme hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää energia-taloudellisuuden ja vähähiilisuuden huomioimista Kulttuurikeskuksen peruskorjaus ja uudistaminen - hankkeessa.

Toimitilat pitää tärkeänä, että kaava mahdollistaa Kulttuurikeskuksen perusparannuksessa tapahtuvan rakennuksen energiatehokkuuden sekä käytettävyyden parantamisen. Energiatehokkuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat mm.:

- rakennuksen ulkovaipan uusiminen ja tämän toimenpiteen yhteydessä eristyspaksuuden lisääminen

- Eristepaksuuden lisääminen vaikuttaa myös positiivisesti rakenteiden kosteustekniseen toimivuuteen ja sen myötä sisäilmaolosuhteisiin.
- uusiutuvien energianlähteiden sijoittamisen rakennuksen yhteyteen, kuten
- aurinkopaneelit
- Minimitavoitteena hankesuunnitelman mukainen toteutus (≥ 30 kWp)
- hajautettu energiantuotanto
- Savon Voiman kanssa on suunnitteilla oleva yhteistyö liittyen hajautettuun energiantuotantoon. Toimitilat toivovat kaavalta mahdollisuutta sijoittaa energiantuotantoon liittyvät tekniset laitteet joko Kulttuurikeskuksen katolle tai sen takapihalle. Takapihalle sijoitettuna laitteet voidaan verhoilla muistuttamaan paikoitusalueen tilanjakajia, jolloin ne eivät kilpailisi rakennuksen arkkitehtuurin kanssa.
- Talotekniikan vaatimien tilavarausten lisääminen rakennuksen massoitteeluun
- Energiatehokkaiden valaistusratkaisuiden käyttäminen

Käytettävyyteen vaikuttavia tekijöitä ovat mm.:

- Akustiset ratkaisut. On tärkeää, että kaava mahdollistaisi akustisia olosuhteita parantavat nykyaikaiset ratkaisut.
- Audiovisuaalisen ja esitystekniikan laitteiden uusiminen ja nykyaikaistaminen
- Tilojen muokattavuus ja monikäyttöisyyden lisääminen

Tavoitteena on toteuttaa esitetyt asiat rakennuksen arkkitehtonista ilmettä kunnioittaen.

Kaavaluonnoksessa alueelle on määritetty 1 autopaikka 200 rakennettua kerrosneliötä kohden, mikä tulevan kerrosalan mukaan tulisi olemaan noin 40 autopakkaa. Tällä hetkellä Kulttuurikeskuksen takapihan paikoitusalueelle on osoitettu 27 autopaikkaa ja Kirkkopuiston varteen 7 autopaikkaa. Sisäpihan nykyiset autopaikat on mitoitettu

käyttären 2 300 mm autopaikkaleveyttä, kun nykyinen leveys tulee olla 2 500 mm. Nykyisen mitoituksen mukaisesti autopaikkoja mahtuu takapihalle 22 kappaletta ja mahdollinen teknisten laitteiden sijoittaminen tontille voi vaikuttaa autopaikkojen määrään vähentävästi. Uuden kaavan mukaan Kirkkopuiston varteen autopaikkoja olisi tulossa 17 kappaletta, mitkä olisivat Kulttuurikeskuksen käytössä. Näin ollen kaavan vaatimaan 40 autopaikkaan pääseminen tontilla voi tuoda haasteita suunnittelun yhteydessä. Voisiko kaavassa helpottaa autopaikkavaadetta tai vastaavasti osoittaa joitakin lisäpaikkoja Kulttuurikeskuksen läheisyydestä?

Toimitilat pitää tärkeänä avointa vuorovaikutusta kaavoitusprosessin aikana.

Vastine: Lausunnossa esitetyt energiatehokkuuteen ja käytettävyyteen liittyvät tavoitteet konkretisoituvat rakennuslupavaiheessa. Kaava edellyttää lausunnon pyytämistä museoviranomaiselta korjaus- ja muutostoimenpiteistä. Kaavamuutoksella ei ole mahdollista osoittaa kulttuurikeskuksen käyttöön enempää pysäköintipaikkoja tontin ulkopuolelta. Luonnoksessa on jo osoitettu pysäköintipaikat kulttuurikeskuksen ja Kirkkopuiston välissä kulttuurikeskuksen käyttöön. Autopaikkamääräystä väljennetään kaavaehdotusvaiheeseen.

11. liden ry 27.12.2023

Kohdassa 2.2.10 mainittujen muiden suunnitelmien ja selvitysten osalta, on tärkeää ottaa huomioon vuoden 2002 Byman & Ruokonen Oy:n laatima yleissuunnitelma kirkkoaukion kaakkoiskulmassa sijaitsevien parkkipaikkojen osalta. Nämä alueet tulisi säilyttää pysäköintikäytössä, koska niitä tarvitaan kirkon, seurakuntatalon ja kulttuurikeskuksen järjestämiin tapahtumiin liittyvän pysäköintitarpeen vuoksi.

Yleissuunnitelmassa mainitaan, että p-alueet sijoitetaan seurakuntatalon pohjoispuolelle. Tämä ei mielestämme ole hyvä ajatus vaan kirkkopuisto tulisi säilyttää nykyisellään puistoalueena.

Vastine: Kirkkoaukion monumentaalisommitelma on osoitettu jo ensimmäisissä, 1800-luvun ja 1900-luvun alun lisälmeä koskevissa kaavasuunnitelmissa. Aukion kaakkoiskulmauksen rakentumaton tonttialue on osoitettu ensimmäistä kertaa kaavasuunnitelmaan vuonna 1912. Tavoitteena on ollut luoda monumentaaliaukio,

jota reunustavat julkiset rakennukset sen jokaisella kulmalla. Sillä on siten kaupunkirakenteellista arvoa ja tonttialue säilytetään kaavassa.

Kirkkopuistoon ei tulla sijoittamaan pysäköintiä v.2002 yleissuunnitelmassa esitetyn mukaisesti (seurakuntatalon pohjoispuolelle): asia on ratkaistu yleiskaavatyössä vuonna 2007.

12. Iisalmen Vammaisneuvosto 29.12.2023

Kaavaluonnoksessa otetaan kantaa suojelukysymyksiin sisätilojen sekä esimerkiksi lattiamateriaalin osalta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää esteettömän liikkumisen turvaamiseen. Esimerkiksi INVA-WC-tiloihin on nyt liian kapean käytävän vuoksi vaikea päästä. Salissa tulee turvata riittävät INVA-paikat.

Ajoneuvojen pysäköintipaikat ja riittävät esteettömät pysäköintimahdollisuudet niin autoille kuin INVA-mopoille tulee turvata myös Kulttuurikeskuksen sisäpihalla.

Kirkkoaukion kunnostuksessa tulee kiinnittää huomiota esteettömään liikkumiseen esimerkiksi pyörätuolilla ja rollaattorilla. Käytävien pintamateriaalien tulee siis olla riittävän tiiviitä.

Kaikessa tämän kohteen suunnittelussa tulee turvata esteetön, terveellinen ja turvallinen elinympäristö myös vammaisille ihmisille.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi. Lausunnossa esitetyt asiat tulevat huomioon otetuiksi kaavatyötä tarkemmassa suunnittelussa (rakennussuunnittelu ja yleisten alueiden suunnittelu). Esitetyt tavoitteet ovat kaavatyötä ohjaavan maankäyttö- ja rakennuslain hengen mukaisia.

13. Pohjois-Savon liitto 2.1.2024

Asemakaavan muutoksella uusitaan vuosina 1985 ja 2001 valmistuneet asemakaavat. Työssä selvitetään muun muassa alueen kulttuuriympäristön arvot, sillä Kirkonmäen alue on saanut statuksen valtakunnallisesti arvokas Kirkkoaukio ja puistoakselit asemakaavan laatimisen jälkeen ja kulttuurikeskuksen asemakaava on ajalta ennen

sen rakentamista. Kaava-alueella sijaitsevat Iisalmen kulttuurikeskus, Pyhän Ristin kirkko, Lyseo, Juhani Ahon koulu ja LUMA-keskus Majakka.

Kirkonmäki sijoittuu Iisalmen keskusta-alueen topografisesti korkeimmalle kohdalle. Kirkonmäki korkeine rakennuksineen erottuu kaupungin siluetissa mm. etelästä kaupunkiin saavuttaessa. Kaavan tavoitteet liittyvät pääosin olevien arvojen säilyttämiseen. Kaavaluonnos noudattelee toteutunutta ympäristöä, koska alue on pitkälti rakentunutta ja aluetta, jolla on suojeltavia kulttuurihistoriallisia arvoja.

Kulttuurikeskus on valmistunut vuonna 1989, jossa sijaitsevat kaupungin merkittävimmät kulttuuritilat. Kaupunginvaltuusto on tehnyt päätöksen kulttuurikeskuksen peruskorjauksesta ja uudistamisesta.

Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2030 Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit (MA1-v 21.002) on kulttuuriympäristön kannalta valtakunnallisesti tärkeä alue ja Kirkkopuistonkadun ja Otavankadun ympäristö (MA1 21.102) on kulttuuriympäristön kannalta maakunnallisesti tärkeä alue. Kulttuurikeskus sisältyy maakunnallisesti arvokkaaseen alueeseen. *Suunnittelumääräys: Alueen tai kohteen suunnittelussa on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudet ja ominaislaatu. Alueen tai kohteen erityispiirteitä tulee vaalia. Valtakunnallisesti merkittävien alueiden suunnittelussa on pyydettävä lausunto alueelliselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja museoviranomaisilta.*

Pohjois-Savon liitto lausuu, että kaavaratkaisu ottaa erinomaisesti huomioon valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön sekä voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetun maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön ja siihen liittyvän kaavamääräyksen kulttuuriympäristön kannalta maakunnallisesti arvokkaan alueen ja siihen kuuluvien rakennusten erityispiirteiden vaalimisesta.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

14. Tekninen jaosto 31.1.2024

Rakennustarkastajan päätösehdotus

Tekninen jaosto lausuu Kirkkoaukion ja kulttuurikeskuksen kaavaluonnoksesta

seuraavaa:

Kaavaehdotukseen tulisi selvittää seuraavat asiat:

- Tulisiko s-1 säilytettävä alueen osa tai ohjeellinen säilytettävä alueen osa merkinnöissä ottaa tarkemmin kantaa mitä tulisi säilyttää
- Tulisi selvittää onko kirkkoaukion itäosan aukion säilyttäminen ohjeellinen, kuten merkintä (katkoviiva) vai sitova, kuten kirkkoaukiota koskeva yleismääräys
- Tulisi selvittää olisiko tarvetta lisätä mav merkitylle alueelle esimerkiksi seuraavanlainen yleismääräys, joka löytyy viereisestä mm. aiemmin laaditusta kaavasta AK 377, jossa myös mav merkittyä aluetta: "Mav - merkinnän alueella maan alle rakennettaessa on selvitettävä riittävässä laajuudessa rakentamisen vaikutukset ympäristöön. Mav-merkitylle alueelle rakennettaessa tai tehtäessä toimenpiteitä on varmistettava, ettei rakentamisella ole vaikutusta ympäristössä jo olemassa olevien maanpäällisten ja maanalaisten rakenteiden turvallisuuteen."
- Tulisi tutkia onko tarvetta säilyttää nykyisessä asemakaavasta AK 302 sr-8 rakennusten (Kirkko, Juhani Ahon koulu ja Lyseo) myös tarkempi sisätiloja koskeva suojelumääräys
- Tulisi tutkia onko tilojen 103 (asiakaspalvelupiste), 111 ja 112 (kahvilan työskentelytilat) tilajaon periaatteiden ja aukotuksen sekä lattia ja seinämateriaalien suojelu tarkoituksenmukaista vai riittääkö jos kyseisten tilojen ympäröivät tilat ovat suojeltuja. Kyseiset tilat eivät kuitenkaan ole yleisötiloja vaan teknisiä tiloja, joiden pintojen ja laitteiden uusiminen sekä tilojen kehittäminen on tarkoituksenmukaista kahvilatoimintojen turvaamiseksi myös tulevaisuudessa
- Tulisiko asemakaavan liitteeksi laatia sitovat rakentamistapaohjeet, jotka koskisivat korttelin 20 (kulttuurikeskus) koskevia kaavamääräyksiä, tällä huomioitaisiin paremmin kyseistä korttelia koskevien kaavamääräysten toteutuminen.

Mikäli rakentamistapaohje laadittaisiin siinä voisi ottaa kantaa esimerkiksi seuraaviin

asioihin:

- Huonetilanimerointi pohjapiirroksessa, jotta tämä tieto olisi selkeämmin löydettävissä
- Avata tarkemmin mitä sisätiloissa suojelussa tilajaon periaatteet ja aukotus tarkoittavat
- Millaiset suojeltaviksi tarkoitetut pintamateriaalit ovat tällä hetkellä ja mitä korvaaminen mahdollisimman hyvin alkuperäisellä materiaalilla voisi tarkoittaa
- Mitä kiinteitä kalusteita ja ovia pyrittäisiin säilyttämään ja olisiko syytä ottaa kantaa, että mikäli näitä ei pystyisi säilyttämään tulisiko ne korvata alkuperäisen kaltaisilla
- Avata tarkemmin mitä eteläpuolisen sisääntulopihan jäsentelyllä tarkoitettaisiin
- Mikäli rakentamistapaohjetta ei laadita, tulisi kaavaehdotukseen selvittää, miten kaavan tavoite korttelin 20 (kulttuurikeskuksen) suojelusta ja määräyksistä saataisiin mahdollisimman yksiselitteiseksi ja sitovaksi.

Päätös

Keskustelun kuluessa rakennustarkastaja täydensi päätösehdotusta seuraavasti:

- Ehdotusvaiheeseen tulee selvittää kulttuurikeskuksen sisäpuolisen suojelun vaikutukset sisäpuolisiin tilamuutoksiin. Mikäli tilakohtainen suojelu toteutuu, estää se lähtökohtaisesti tilojen laajentamiset tai rakenteelliset muokkaukset.

Hyväksyttiin rakennustarkastajan päätösehdotus ja täydennetty päätösehdotus.

Vastine: Kaavoituksessa on kehitetty kaavamerkintöjä järjestelmällisesti yhtenäiseksi ja pyritään määräyksiin, joita voidaan hyödyntää useissa eri kaavoissa. S-1 merkinnän osalta kaavakartalla todetaan, että ”kirkon itäpäädyssä tulee säilyttää aukio (s-1).” Kirkon itäpuolella oleva aukiota koskeva määräys on sitova, kuten yllä olevasta

tekstistä käy ilmi. Aukion muotoa nykyiseen laajuuteen ja muotoon ei kuitenkaan haluta kaavalla sitovasti ohjata ja siksi aukion rajaus on ohjeellinen. Säilytettävän puuryhmän osalta (s-1), asia avataan kaavaselostuksessa. Myös vuonna 2002 Byman & Ruokonen Oy:n laatimassa yleissuunnitelmassa on kuvattu puuryhmää seuraavasti: ”Ylhäällä mäellä kasvavia komeita pihtoja täydennetään harkittuihin paikkoihin istutettavilla yksittäispuilla.”

Mav-merkintään liittyvä yleismääräys lisätään kaavakartalle.

Kaavamerkintöjä on yhtenäistetty myös suojelumerkintöjen osalta. Sr-2 merkinnän sisällön arvioidaan riittävällä tavalla huomioivan kyseisten kohteiden suojelulliset arvot.

Kulttuurikeskuksen osalta sisätiloihin kohdistuvia suojelumääräyksiä tarkastellaan edelleen ehdotusvaiheeseen. Tässä yhteydessä arvioidaan lausunnossa mainitut tekniset tilat. Kaavaratkaisua ja sen vaikutuksia arvioidaan kaavaselostuksessa. Kaavaselostukseen täydennetään edelleen lausunnossa esiin nostettuja määräyssideltöjä ja kaavan tavoitetta niiltä osin. Erillistä rakentamistapaohjetta ei laadita. Rakennussuunnittelua on tehty yhdessä erityisen vaativan suunnittelukohteen pätevyyden omaavan pääsuunnittelijan kanssa ja kokemuksena on, että kaavaluonnoksessa esitetyt määräykset ovat hyvin ohjaavia. Liian yksityiskohtaiset määräykset voivat haitata suunnittelijan mahdollisuuksia toteuttaa arkkitehtonisesti paras ratkaisu, joita kaavoituksessa ei ole voitu yksilöidä.

Lausuntoja pyydettiin myös Pohjois-Savon pelastuslaitokselta, Ylä-Savon ympäristölautakunnalta, Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry:ltä, Iisalmen Seudun Yrittäjänaisilta, Ylä-Savon Kauppakamariosastolta, Kaisanet Oy:ltä, Savon Voima Oyj / Kaukolämpö ja sähköntuotannolta ja Ylä-Savon Vesi Oy:ltä. Lausuntoja ei ole saatu 3.4.2024 mennessä.

AK 385 Kirkkoaukio ja kulttuurikeskus

Yhteenveto kaavaehdotuksesta annetuista lausunnoista sekä kaavoittajan vastineet (kaavaehdotus nähtävillä 6.5.-4.6.2024)

1. Tekninen jaosto 23.5.2024

Rakennustarkastajan päätösehdotus

Teknisellä jaostolla ei ole huomautettavaa Kirkkoaukion ja kulttuurikeskuksen asemakaavaehdotuksesta. Lausuntonaan tekninen jaosto ottaa kantaa viranomaisen näkökulmasta kaupunginhallituksen päätöskirjaukseen "Keskustelussa tuli esiin, että kaavaehdotus ei rajaa sisätilojen suunnittelua." Nähtävillä olevan asemakaavaehdotuksen suojelumääräyksissä kaava rajoittaa osassa rakennuksen sisätiloista tilajaon mahdollisuuksia, aukotuksia sekä mm. pintamateriaalien valintoja, eikä kaavan päätavoitteet ole muuttuneet luonnosvaiheesta.

Päätös

Hyväksyttiin.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

2. Iisalmen kaupunki, Toimitilat 23.5.2024

Kulttuurikeskuksen osalta Kaavoitus on tehnyt tiivistä yhteistyötä hankkeen arkkitehtisuunnittelijoiden sekä toimitilojen kanssa, ja kaava tukee hyvin Kulttuurikeskuksen peruskorjaus ja uudistaminen hanketta.

Kaavoitus on tutkinut Kulttuurikeskuksen historiallisia arvoja ja nostanut niistä

kaavaan mukaan suojelua vaativat osa-alueet. Rakennuksen suojelu ei ole ollut rajoitteena Kulttuurikeskuksen uudistamiselle.

Muilta kaavan alueen osilta kaavoitus on kuullut toimitiloja mm. Juhani Ahon koulun, Luman sekä Lyseon tulevista korjaustarpeista ja huomionut nämä kaavassa muun muassa niin, ettei kasvavia teknisiä tiloja tarvitse laskea kerrosalaan mukaan.

Toimitilat -vastuualue toteaa, että vuorovaikutus kaavoituksen kanssa on toiminut hyvin eikä sillä ole kaavaehdotukseen lisättävää tai korjattavaa.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

3. Ylä-Savon ympäristölautakunta 30.5.2024

Ympäristöjohtajan päätösehdotus

Kaava-alueen muutokset nykytilanteeseen verrattuna ovat vähäisiä eikä niillä ole ympäristöarvoja heikentäviä vaikutuksia.

Ylä-Savon ympäristölautakunnalla ei ole huomautettavaa Kirkkoaukion ja kulttuurikeskuksen asemakaavaehdotuksesta.

Päätös

Hyväksyttiin.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

4. Pohjois-Savon ELY-keskus 3.6.2024

Kirkkoaukion ja kulttuurikeskuksen asemakaavaehdotukseen on tehty pieniä tarkennuksia suhteessa kaavaluonnosaineistoon. Pohjois-Savon ELY-keskuksella ei ole Kirkkoaukion ja kulttuurikeskuksen asemakaavaehdotukseen huomautettavaa.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

5. Iisalmen Yrittäjät ry 3.6.2024

Kaavaehdotukseen tutustumisen jälkeen teimme päätelmän, että asemakaavaan sisällytettyjä, rakennuksen sisäpuolelle kohdistettuja suojelumääräyksiä, oli tarkennettu.

Lausunto

Yritystoiminnan kannalta alue säilyy nykyisellään eikä siihen ole muutostarpeita.

Vastine: Lausunto merkitään tiedoksi.

Lausuntoja pyydettiin myös Pohjois-Savon liitolta, Kuopion kulttuurihistorialliselta museolta, Pohjois-Savon pelastuslaitokselta, Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry:ltä, Iisalmen Seudun Yrittäjänaisilta, Ylä-Savon Kauppakamariosastolta, Kaisanet Oy:ltä, Savon Voima Oyj / Kaukolämpö ja sähköntuotannolta ja Ylä-Savon Vesi Oy:ltä. Lausuntoja ei ole saatu 5.6.2024 mennessä.

Kuva 1 Viistoilmakuva länteen. Iisalmen kaupunki 2023.

Kuva 2 Viistoilmakuva itään. Kirkkopiistoakselin itäisenä päätteenä on ortodoksinen Pyhän Profeetta Eliaan kirkko. Iisalmen kaupunki 2023.

Selvitys Iisalmen kulttuurikeskuksen rakennushistoriasta

Sisällysluettelo

SELVITYS IISALMEN KULTTUURIKESKUKSEN RAKENNUSHISTORIASTA.....	1
Perustietolomake	3
Johdanto	4
KULTTUURIKESKUSTEN RAKENTAMINEN OLII UUSI, 1980-LUKUA LEIMANNUT ILMIÖ	5
IISALMEN KIRJASTO- JA KULTTUURITALON SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN	5
Kirjasto- ja kulttuuritilojen tarve Iisalmessa 1960- ja 1970-luvuilla	5
Suunnittelukilpailu.....	6
Yleisarvostelun keskeinen sisältö: Sopeutuminen ympäristöön	7
Yleisarvostelun keskeinen sisältö: Sisätilojen toiminnat ja arkkitehtuuri	7
Voittaneen työn arvostelu	8
SUUNNITTELIJA: ARKKITEHTI PEKKA PITKÄNEN.....	10
AIKAKAUDEN ARKKITEHTUURISTA.....	10
IISALMEN KULTTUURIKESKUKSEN ARKKITEHTUURI JA TEKNIikka	11
Nykytilanne	11
Pohjaratkaisu	11
Ulkoarkkitehtuuri	12
Rakennerratkaisut	13
Sisätilojen materiaaleista ja pinnoista	13
Valokuvia keskeisistä sisätiloista	15
Muutosvaiheet ja säilyneisyys.....	20
TEHTYJÄ SELVITYKSIÄ	21
LÄHTEET	22

Perustietolomake

Kohde	Kirjasto- ja kulttuuritalo, "Kulttuurikeskus"
Osoite	Kirkkopuistonkatu 11
Rakennuttaja	Iisalmen kaupunki
Pääsuunnittelija	Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen ky
Rakennesuunnittelu	Insinööritoimisto Esko Savolainen Oy
LVI-suunnittelu	LVI-toimisto Esko Ruuska ky
Pääurakoitsija	Rakennusliike Eero Niskanen
Valmistumispäivämäärä	7/1989
Käyttötarkoitus alkup./nykyinen	Kirjasto- ja kulttuuritalo
Keskeisiä muutoksia tai kunnostuksia arkkitehtuurin näkökulmasta	<p><i>Tilat:</i> vuonna 2000 asuntotilaksi suunniteltu tila muutettu toimistotiloiksi, vuonna 2018 arkistotilat kellarikerrokseen. Omatoimikirjasto lehtilukusaliin vuonna 2019.</p> <p>Pintamateriaalit ja kiintokalusteet: lämpiön nukkamatto uusittu vuonna 2008, vuonna 2005 kirjaston palvelutiski ja sitä ympäröivää lattiaa uusittu.</p> <p><i>Ulkoarkkitehtuuri:</i> Julkisivujen ja sisäpihan kunnostuksia vuosina 2009 ja 2012.</p>
Omistus	Iisalmen kaupunki
Kiinteistötiedot	140-1-20-5
Voimassa oleva kaavatilanne	Yleisten rakennusten korttelialue.
Rakennusoikeus	7 800 km ²
Suojelustatus	Ei suojeltu asemakaavalla. Asemakaavan muutos vireillä.

Johdanto

Tämä selvitys on koottu asemakaavan muutostyötä varten vuonna 2023. Tavoitteena on luoda yleiskuva rakennuksesta käymällä läpi sekä toteutukseen johtaneen suunnittelukilpailun aineistoja että rakennukseen tehtyjä muutostöitä ja käyttöhistoriaa. Selvityksessä kuvataan myös kohteen suunnitteluun ja toteutumiseen liittyvien vuosikymmenten ajankuvaa: paikallisia olosuhteita, jotka johtivat hankkeen etenemiseen ja toisaalta aikakauden arkkitehtuurin suuntauksia. Samalla esitellään kohteen suunnittelijan, arkkitehti Pekka Pitkäsen uraa. Näiden avulla ymmärrys kohteesta osana aikansa yhteiskunnallisia ilmiöitä, toteutunutta ympäristöä ja arkkitehtuuria syventyy.

Iisalmen kulttuurikeskus on rakentunut vuonna 1980 ratkaistun suunnittelukilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta. Suunnittelukilpailun aikaisia tavoitteita ja mm. arkkitehtonisia-, kaupunkikuvallisia ja toiminnallisia arvoja on kuvattu kilpailuasiakirjoissa. Rakennuksen korjaushistoriaa on taas käsitelty hankesuunnitelma-asiakirjassa, jota on hyödynnetty tässä selvityksessä. Tämä selvitys ei sisällä esimerkiksi kohteen huonetilakohtaista inventointia tai muita yksityiskohtaisia selvityksiä. Toisaalta suunnittelukilpailussa korostettujen tilojen, kuten sali-, aula-, lämpiö- ja kirjastotilojen osalta on pyritty kartoittamaan myös tilojen säilyneitä kiinteitä pintoja ja kiintokalusteita. Selvityksen on laatinut asemakaava-arkkitehti Hannele Kelavuori Iisalmen kaupungilta.

Kulttuurikeskusten rakentaminen oli uusi, 1980-lukua leimannut ilmiö

Kirjastorakentaminen alkoi elpyä, kun öljykriisin aiheuttama taloudellinen taantuma helpottui. Vuoden 1978 valtionosuusuudistus pohjautui uuteen kunnalliseen kantokykyluokkajärjestelmään, ja se nosti etenkin köyhempien kuntien kirjastojen valtionapua ajan kustannustasoon suhteutettuna. Kirjastojen asema hyvinvointiyhteiskuntaa tukevinä merkkirakennuksina vahvistui, ja niihin suhtauduttiin kunnallisina tietokeskuksina ja yleisinä kohtauspaikkoina. (Museovirasto, 2019.) Vuosikymmenen kuluessa aloitettiin yhdeksän kulttuurikeskuksen rakentaminen ja viidestä pidettiin kilpailu (Standertskjöld, 2011).

Iisalmen Kirjasto- ja kulttuuritalon suunnittelu ja rakentaminen

Kirjasto- ja kulttuuritilojen tarve Iisalmessa 1960- ja 1970-luvuilla

1960-luvulta alkaen Iisalmen kulttuuritoiminnan kehittämisen keskeisimmäksi esteeksi koettiin tilojen puute tai puutteellisuus. Kirjastolautakunta perusti 1970 toimikunnan ajamaan kirjasto- ja kulttuuritalo asiaa eteenpäin. 1973 kirjastolautakunta ehdotti arkkitehtikilpailun järjestämistä. Vuosikymmenen puolivälissä kirjastolautakunta oli hankkeen nopeuttamiseksi kallistumassa pelkän kirjastotalon kannalle, joka sai vastakaikua keskushallinnosta ja tekniseltä toimialalta, koska se vaikutti taloudellisesti realistisemmalta ja tonttiasia olisi helpompi ratkaista. Paikalliset kulttuurielämän edustajat ottivat kuitenkin aktiivisesti kantaa kulttuuritilojen puolesta. Kirjasto-kulttuuritalo kilpaili hankkeena suunnittelumäärärahasta uuden kaupungintalon ja paloaseman laajennuksen kanssa. (Luttinen, 2006.)

Tekninen lautakunta piti korttelia 20 liian pienenä ja ehdotti paikaksi Paloisvirranrantaa sillan ja kotiseutumuseon välissä. Virranranta koettiin kuitenkin liikenteellisesti haastavaksi. Valtuusto hyväksyi 1976 kortteliin 20 kirjasto-kulttuuritalon rakentamisen sallimavan asemakaavan. Hanke ei ottanut edistyäkseen. Kaupunginhallitus asetti 1978 uuden suunnittelutoimikunnan valmistelemaan hanketta ja se teki ehdotuksen huonetilaohjelmaksi, jonka valtuusto hyväksyi 1979. (Luttinen, 2006.)

Kaupunginhallitus päätti järjestää yleisen arkkitehtuurikilpailun rakennuksen suunnittelemiseksi. kaupunginhallitus antoi 1981 arkkitehti- ja sisustussuunnittelun Pekka Pitkäsen tehtäväksi. Kirjasto-kulttuuritalosta käytiin useaan otteeseen paikallisesti kovaa kamppailua niin valtuustosalissa kuin lehtien palstoilla. Kaupunki pohti mahdollisuutta rakentaa kohde vaiheittain. Vuonna 1984 kaupunginvaltuusto myönsi kulttuurikeskukselle ensimmäiset rakentamismäärärahat. Opetusministeriö myönsi 1986 kauan odotetun pääkirjaston rakentamisluvan ja kaupunginvaltuusto siunasi kulttuurikeskuksen rakentamispäätöksen 1986 niukimmalla mahdollisella määränemmistöllä. Kustannukset olivat runsaat 58 miljoonaa markkaa. Urakkasopimus allekirjoitettiin joulukuussa 1986. Kulttuurikeskus vihittiin käyttöön 4.11.1989. (Luttinen, 2006.)

Kuva 1 Iisalmi 1990. Vappu. Mieskuoron johtajana opettaja Jouko Löytynoja. Kuva: Iisalmen kameraseura.

Suunnittelukilpailu

Kilpailu koski Iisalmen kaupungin kirjasto- ja kulttuuritalon suunnittelua. Kilpailu on ratkaistu elokuussa 1980. Kilpailuun saatiin 58 ehdotusta. 1. palkinto myönnettiin ehdotukselle "Lastu", jonka tekijänä oli arkkitehti SAFA Pekka Pitkänen, pääavustajanaan arkkitehti SAFA Matti Takala.

Kilpailun päämääränä oli löytää Iisalmeen rakennettavalle kirjasto- ja kulttuuritalolle arkkitehtonisesti korkeatasoinen ja ympäristöönsä sopeutuva sekä toiminnallisesti tarkoituksenmukainen ja taloudellinen ratkaisu.

Kirjasto- ja kulttuuritaloon tuli kilpailuohjelman mukaan suunnitella sali- ja yleisötilat sekä

tilat kirjastolle, kansalaisopistolle, musiikkiopistolle sekä kulttuurihallinnolle. Lisäksi kilpailuohjelma sisälsi talonmiehenasunnon ja mm. siivous- ja teknisiä tiloja. Huonetoiminnan mukainen tarve tiloille oli yhteensä 3970 m², josta suurimmat olivat 1365m² sali- ja yleisötilat ja 1500 m² kirjastotilat.

Kilpailun arvostelussa on erityisesti kiinnitetty huomioita rakennuksen sopeutumiseen ympäristöön ja Iisalmen pienimittakaavaiseen kaupunkikuvaan, rakennuksen arkkitehtoniseen otteeseen ja idearikkauteen, rakennuksen sopeutumiseen erilaisiin käyttötarkoituksiin sekä taloudellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen.

Yleisarvostelun keskeinen sisältö: Sopeutuminen ympäristöön

Sopeutumisesta ympäristöön todetaan, kuinka parhaat ehdotukset ovat onnistuneet kääntämään ympäristön asettamat ehdot edukseen ja näissä ehdotuksissa suuret salimassat on onnistuneesti sijoitettu korttelin koulunpuoleiseen osaan. Korttelin perusjäsenöinnissä ovat parhaiten onnistuneet ne ehdotukset, jotka ovat tuoneet rakennuksen pääsisääntulon korttelin eteläsivulta, jossa se rajautuu Kirkkopuistoon.

Ulkoisen arkkitehtuuri

Kilpailun kärkeen yltäneet työt osoittavat, että hillityllä ja hienovaraisella otteella saavutetaan parhaat tulokset ulkoisen arkkitehtuurin osalta.

Yleisarvostelun keskeinen sisältö: Sisätilojen toiminnot ja arkkitehtuuri

Sisätilojen toimintojen ja arkkitehtuurin osalta arvostelussa kiinnitettiin huomiota kunkin toimintayksikön itsenäiseen toimivuuteen, keskeisten aula- ja lämpiötilojen aktivoivaan luonteeseen ja viihtyvyyteen sekä rakennuksen toimivuuteen vaihtelevissa käyttötilanteissa.

Salit ja yleisötilat

Onnistuneina ja taloudellisina pidettiin ratkaisuita, joissa oli selkeitä suorakaiteen muotoisia saliratkaisuita ja omaleimaisuuden, vilkkaiden ja puoleensa vetävyyden kohdistamista lähinnä aula- ja lämpiötiloihin. Parhaissa ehdotuksissa pääosa keskeisistä toiminnoista on ratkaistu ensimmäisen kerroksen tasossa. Etenkin kahvion sijoituspaikkaa on pidetty tärkeänä toimintoja yhdistävänä toimintona. Näyttelytilojen sijoittamista täysin muusta toiminnasta erilleen on pidetty virheenä. Lämpiötilojen ylikorostamista ja haettua monumentaalisuuden tavoittelua on koettu vieraana kyseisen tyyppisessä hankkeessa.

Kirjastotilat

Kirjastotilojen sijoittamista ensimmäiseen kerrokseen ainakin pääosin ja tilaryhmän keskitettyä muotoa on pidetty toiminnallisesti hyvänä. Kirjaston edes osittaista kokemista aulatiloihin on pidetty myönteisenä.

Opisto- ja kulttuurihallinnon tilat

Opisto- ja kulttuurihallinnon tilojen sijoittaminen siten, että ne muodostavat oman erillisenä toimivan yksikön, mutta ovat hyvin myös yhteydessä sali-, kahvio- ja aulatiloihin, on johtanut yleensä sekä tehokkaisuuteen että toimiviin ratkaisuihin.

Sisäinen liikenne, sisäänkäynnit ja huolto

Keskeisten aulatilojen sijoittaminen rakennuksen eri suunnilta tulevien ihmisvirtojen risteyskohtaan on sekä liikenteellisesti ollut oikea että myös avannut yhteishanketyyppisen rakennuksen perusratkaisulle edullisen lähtökohdan. Ehdotuksia, joissa Kirkkopuistonkadun puoleinen julkisivu on täysin suljettu,

visuaalisestikin eristetty sisätoiminnoista, on pidetty sekä toiminnallisesti että orientoitavuuden kannalta tämän tyyppiselle hankkeelle vieraana. Toimivuus vaihtelevissa käyttötilanteissa edellyttää myös erillisten sisäänkäyntien mahdollisuutta erityisesti kirjasto- ja opistotiloihin. Parhaissa ehdotuksissa tämä onkin pystytty toteuttamaan vähäisin keinoin.

Sisätilojen arkkitehtuuri

Sisätilojen arkkitehtoninen kokonaisuus ja omaleimaisuus on merkityksellistä etenkin aula- ja lämpiötilojen ratkaisussa. Yhteyden ja läheisyyden kokeminen talon eri toimintapisteisiin ja ulkotilaan tulisi näistä keskeisistä tiloista olla luonteva. Oleskeluun ja liikenteeseen varattujen tilanosien jäsentelyn tulisi olla selväpiirteistä nimenomaan jatkuvissa tilasarjoissa.

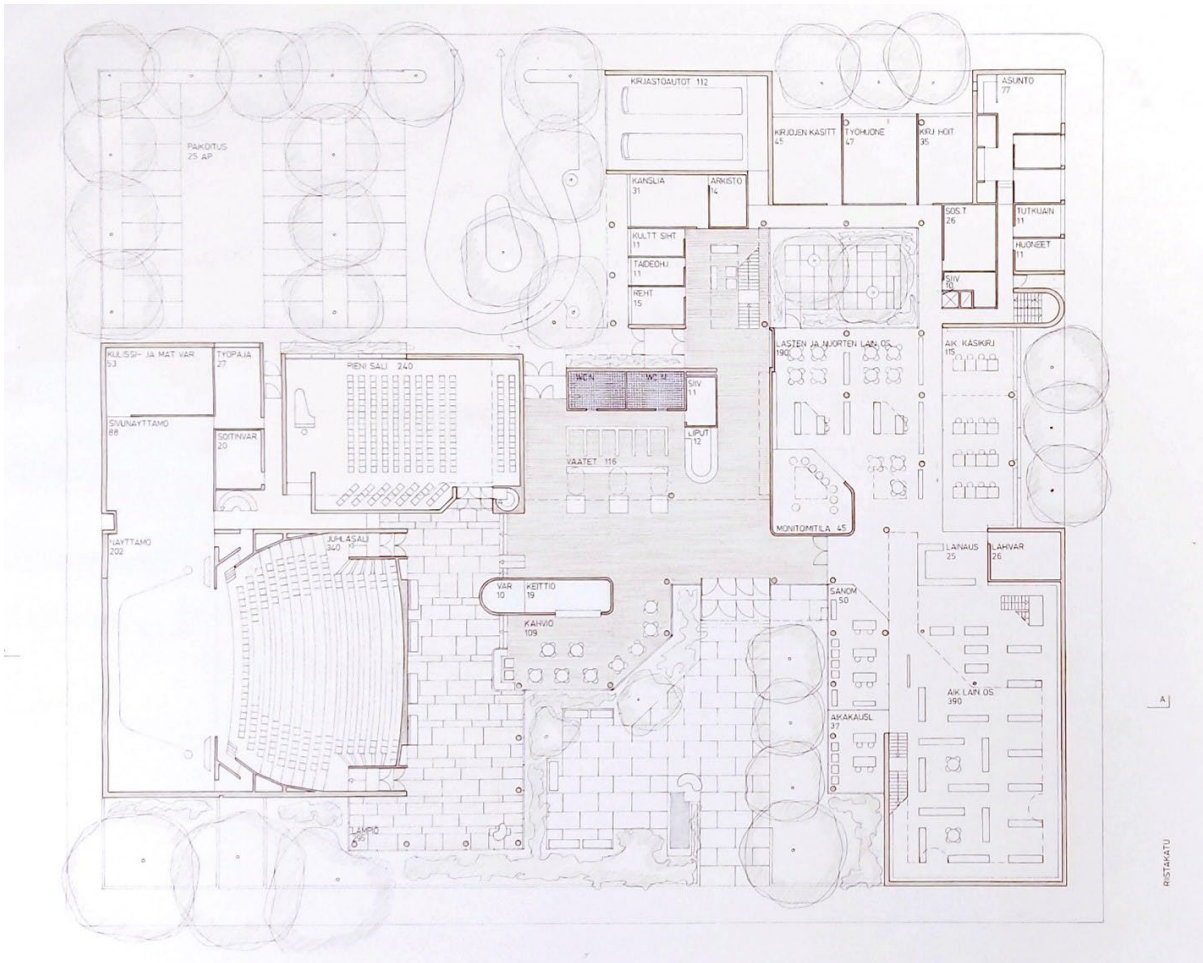
Voittaneen työn arvostelu

Kilpailun voitti "Lastu"-niminen ehdotus. Ehdotuksen kerrosala oli 5100 m². Sali – ja yleisötilat olivat 1671 m² ja kirjaston tilat 1523 m².

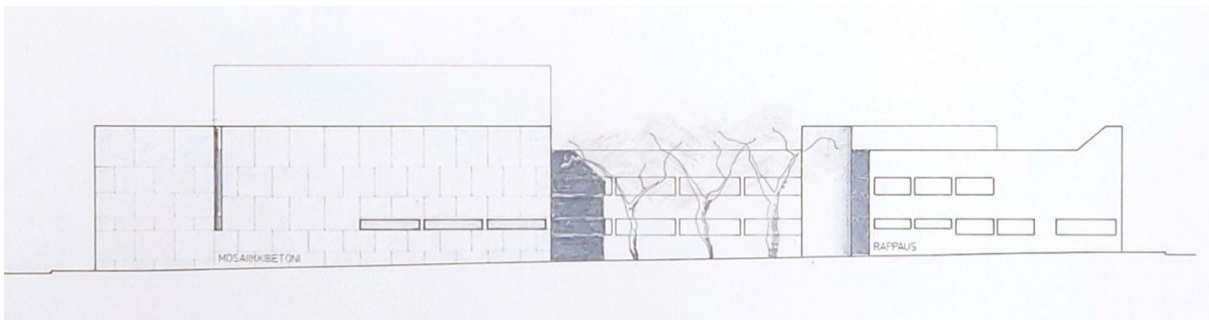
Otteita voittaneen työn arvostelusta:

- Iisalmen kaupunkiranteelliset lähtökohdat taitavasti huomioon ottava, ympäristöönsä hienovaraisesti liittyvä ehdotus. Ehdotus on arkkitehtoniselta otteeltaan korkealuokkainen ja huolella tutkittu. Rakennuksessa on selkeä runkojärjestelmä ja toimintojen perusjäsentely kortteliin on erittäin onnistunut.
- Pääsisääntulo rakennukseen on ratkaistu kauniisti Kirkkopuistonkadun puoleiselta aukiopihalta, jonka ympärille lämpiö, kahvio ja lukutilat sijoittuvat. Pihatila jää kuitenkin ulkotilaisuuksia ajatellen ahtaaksi. Rakennuksen pohjaratkaisu on erittäin selkeä ja mahdollistaa toiminnat vaihtuvissa käyttötilanteissa.
- Keskeinen aulatila on kooltaan luonteva ja muodoltaan kodikas ja ystävällinen. Muodostetuissa tiloissa on paljon kauniita osaratkaisuja. Salit lämpiöineen on ratkaistu miellyttävästi ja yhteisine aputiloineen muodostavat toimivan kokonaisuuden.
- Kirjastoratkaisu on erittäin ansiokas.
- Opistojen ryhmätiloissa on lievää alimitoitusta.
- Julkisivut ovat yksinkertaisin keinoin jäsennöity suhteiltaan varmoiksi ja kauniiksi.

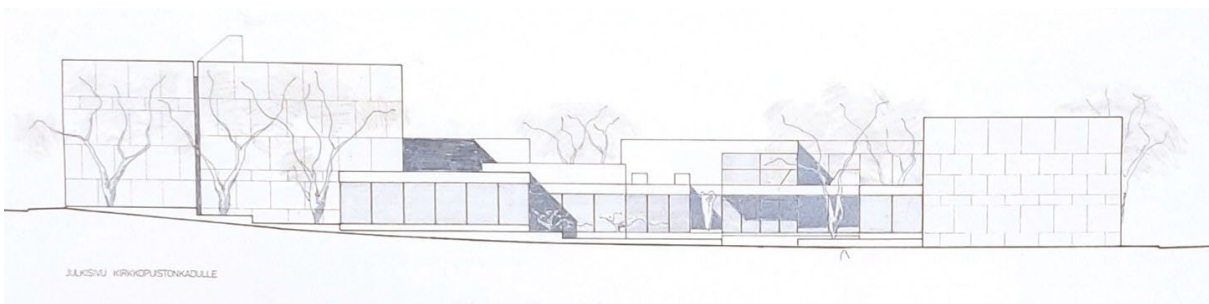
(Iisalmen kaupungin kirjasto- ja kulttuuritalon suunnittelukilpailun arvostelupöytäkirja.)

Kuva 2 Kilpailuehdotus "Lastu", pohjapiirros.

Kuva 3 Kilpailuehdotus "Lastu", julkisivu Riistakadulle.

Kuva 4 Kilpailuehdotus "Lastu", julkisivu Kirkkopuustonkadulle.

Rakennustyö aloitettiin vuonna 1986 ja rakennus valmistui heinäkuussa 1989. Kulttuurikeskuksen rakenteet ovat pääosin alkuperäisessä kunnossa lukuun ottamatta yksittäisiä pienehköjä korjaustoimenpiteitä. (Hankesuunnitelma, 2022.)

Suunnittelija: arkkitehti Pekka Pitkänen

Pekka Pitkänen (1927–2018) oli keskeinen sodanjälkeisen suomalaisen modernismin arkkitehti, etenkin kotikaupungissaan Turussa. Hänen uransa ulottui 1950-luvulta 1990-luvun loppuun. Pitkänen suunnitteli mm. kirkkoja, liikerakennuksia, asuinkerrostaloja ja julkisia rakennuksia. Lisäksi Pitkänen suunnitteli laajennuksia ja peruskorjauksia, kuten eduskuntatalon laajennuksen ja Turun tuomiokirkon peruskorjauksen. Hänen päätyönään pidetään Pyhän ristin kappelia Turussa (1967). Pitkänen itse laski Iisalmen kulttuurikeskuksen päätöidensä joukkoon. Hän sai vaikutteita kotimaisista arkkitehteistä mm. Erik Bryggmanilta ja Alvar Aallolta. Ulkomaisista vaikutteista merkittävin oli Le Corbusier. (Laaksonen, 2021.)

1980-luvulla Pitkänen sai suunniteltavakseen liike- ja virastotaloja. Vuosikymmenen päätöiksi nousivat Iisalmen kulttuurikeskus ja Harjavallan kirkko. Keskustelu Postmodernismista alkoi 1980-luvulla Suomessa. Pitkänen oli hyvin kriittinen postmodernismia kohtaan. Pitkänen sai rakentamisen ja kaupunkisuunnittelun valtionpalkinnon vuonna 1982 ja professorin arvonimen vuonna 1988. Pitkänen jäi eläkkeelle vuonna 1997. (Laaksonen, 2021.)

”Arkkitehtuurin abstraktista luoneesta huolimatta materiaali vaikuttaa arkkitehtonisessa suunnittelussa oleellisesti muodonantoon. Materiaali on, kuten muutkin rakentamisen tekniset osatekijät, oleellinen osa arkkitehtuurin olemusta. Esteettistä ja teknistä ratkaisua ei voida erottaa toisistaan.” (Pekka Pitkänen, Arkkitehtilehti, 1967.)

Aikakauden arkkitehtuurista

Arkkitehtuurissa kritiikki 1970-luvun anonyymia ”laatikkolinjaa” kohtaan kasvoi. Postmodernismiksi kutsuttu arkkitehtuuriajattelu kannusti arkkitehteja etsimään vaihtoehtoja: Miten ilmaista kirjaston symbolista merkitystä yhteiskunnallisena ja kaupunkikuvallisena arvorakennuksena? Miten paikallisyhteisö ja käyttäjät kokisivat uuden rakennuksen omakseen? Enää ei riittänyt, että kirjastorakennus toimii moitteettomasti kuin kone. Sen arkkitehtuurin tuli kuvastaa kirjastolaitoksen kulttuurista merkitystä ja heijastella paikallisen miljööön piirteitä. 1980-luvun arkkitehtuurissa esiintyi postmodernismin rinnalla myös modernismin perinteitä jatkavia ja uudistavia pyrkimyksiä. Niitä olivat mm. selkeän ja suorakulmaisen muotokielen käyttäminen, valkoisen värin, puhtaaksivaletun betonin, luonnonkiven, punatiilen ja puupintojen suosiminen sekä ns. ”uusvanhan”, lavastemaiseksi koetun kansanomaisuuden vastustaminen. (Museovirasto, 2019.)

Iisalmen kulttuurikeskuksen arkkitehtuuri ja tekniikka

Nykytilanne

Pohjaratkaisu

Rakennuksessa on kaksi maanpinnan yläpuolella olevaa kerrosta sekä lähes koko rakennusalan kattava kellarikerros. Kolmannessa kerroksessa on lisäksi ilmanvaihtokonehuone sekä ison salin tekninen ullakkotila.

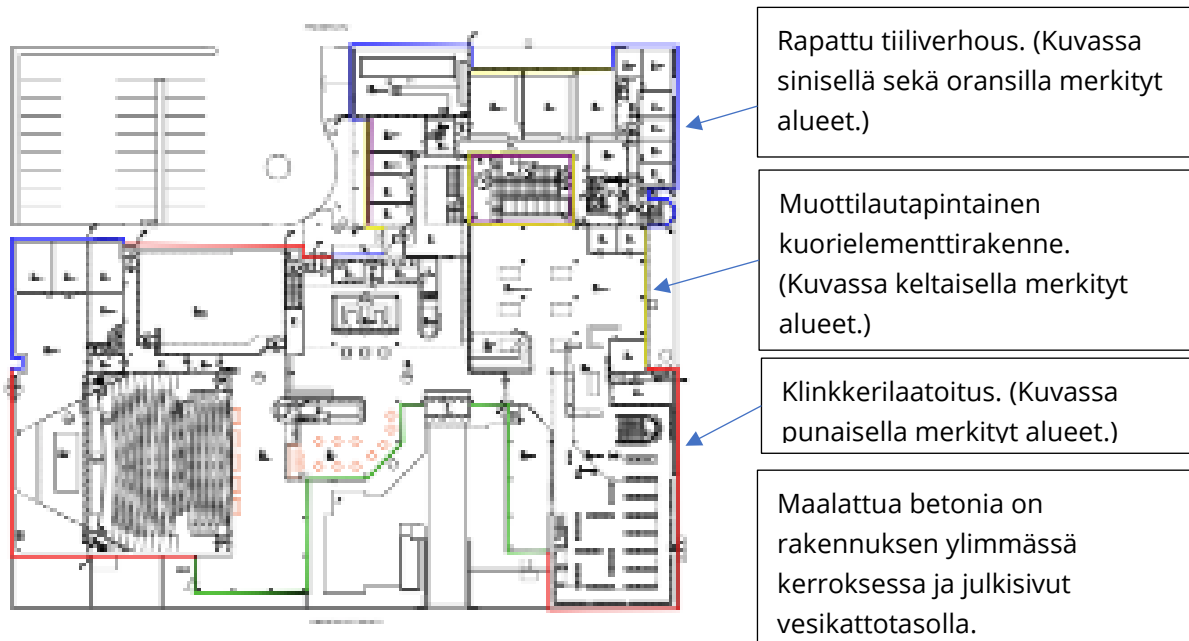
Rakennus on toiminut ja toimii alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan. Kulttuurikeskus jakaantuu toiminnallisiin osiin. Salitilat (A), hallinnon- ja opistojen tilat (D) sekä kirjaston (C) yhdistävänä linkkinä on keskeisesti aula-, kahvio- ja lämpiötiloista muodostuvat tilat (B). Niissä on liikumisen ja saapumisen lisäksi toiminnallisuutta palvelevia tiloja, kuten vaatesäilytys, kahvio ja näyttelykäyttöä.

Kuva 1. Iisalmen kulttuurikeskuksen asemapiirustus, missä eri väreillä on esitetty rakennuksen eri osat A – D.

Kuva 5 Rakennusselityksen mukaiset osat A-D. Lähde: Kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus, 2022.

Ulkoarkkitehtuuri

Kuva 6 Rakennuksen julkisivupinnat. Lähde: Julkisivujen kuntotutkimus. 2022.

Kuva 8a Rapattua julkisivua.

Kuva 8b Klinkkerilaatoitettua julkisivua. (Riistakatu)

Rakenneratkaisut

1980-luvulla paljon käytetyksi tulivat muun muassa kaakelilaattaelementit. Myös teräksen ja alumiinin käyttö rakentamisessa lisääntyi ja monipuolistui. Julkisissa rakennuksissa toteutettiin mm. kattolyhtyjä ja lasikatteisia toreja. (Standertskjöld, 2011).

Iisalmen kulttuurikeskuksen kantavana runkona on paikalla valettu teräsbetonirunko sekä paikalla valetut pilarit ja palkit/välipohjapalkistot. Rakennus on perustettu sekä kallion, betonipaalujen että maanvaraisesti tuettujen pilarianturoiden varaisesti. Rakennuksen alapohjarakenteina ovat kantavat ja maanvaraiset teräsbetonilaatat sekä maanvaraiset teräsbetonilaatat. Alapohjarakenteet ovat väestönsuojan kantavaa teräsbetonilaattaa lukuun ottamatta alapuolelta solupolystyreenillä lämmöneristettyjä. Maanvastaiset seinärakenteet ovat paikalla valettuja teräsbetoniseiniä, mitkä on veden- ja lämmöneristetty ulkopinnasta. Sokkelirakenteet ovat maanvastaiseen seinärakenteeseen teräskonsoleilla kiinnitettyjä kuorielementtejä, mitkä on lämmöneristetty pääasiassa mineraalivillalla. Rakennuksessa on useita ulkoseinärakenteita. Yleisin ulkoseinärakenne on julkisivultaan klinkkerilaattapintainen kuorielementtiseinä. (Kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus.)

Rapatut julkisivut ovat punatiilisen kuorimuurauksen päälle tehtyjä rappauksia. Tutkimuksen perusteella rappaukset ovat kolmikerrosrappauksia, jotka on pinnoitettu silikaattimaalilla. (Julkisivujen kuntotutkimus). Ensimmäisen kerroksen ulkoseinärakenteena paikallisesti oleva valumuottilautapintainen kuorielementtirakenne jatkuu maanpinnan alapuolelle. Teräsrunkarunkoisen ulkoseinän alumiinipellitetty julkisivu. (Kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus.)

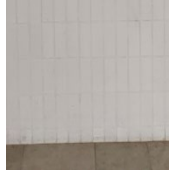
Rakennuksen yleisimmät välipohjarakenteet ovat teräsbetonirakenteisia paikalla valettuja teräsbetonilaattoja tai ontelolaattoja. Rakennuksen bitumikermikate on alkuperäinen. Myös kattoikkunat ovat pääosin alkuperäiset. (Kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus.)

Pääsisäänkäynninkatos on teräsrakenteinen. Rakennukseen on suunniteltu metalli- ja puuikkunoita. Rakennuksessa on kattoikkunoita. (Iisalmen kirjasto- ja kulttuuritalo, rakennusselitys.)

Juhlasalin ja pienen salin pääovet ovat koivukehysovia. Oviin liittyy erityispiirustuksia. (Iisalmen kirjasto- ja kulttuuritalo, rakennusselitys,78.)

Sisätilojen materiaaleista ja pinnoista

Sisätilojen pintamateriaalit aula-, lämpiö-, sali- ja kirjastotiloissa

Tila	huone-tilan nro	lattiat	seinät	katot	Nykytila
aula	102	luonnonkivi-laatta	keraaminen laatta, tasoite	koivulevykatto, tasoite, metallisäleikkö	

Tila	huone-tilan nro	lattiat	seinät	katot	Nykytila
vahtimestari ja lipunmyynti	103	luonnonkivi-laatta	tasoite	koivulevykatto	
vaatetila	104	luonnonkivi-laatta		koivulevykatto	
kahvio	113	luonnonkivi-laatta	tasoite	tasoite, metallilevykatto	
lämpiö	114	Wilton-matto	keraaminen laatta, tasoite	tasoite	
juhlasali	117	tammisauva-parketti	tasoite	lastulevykatto	
pieni sali	121	tammisauva-parketti	tasoite	koivulevykatto, tasoite	
lukusali	152	luonnonkivi-laatta	tasoite, keraaminen laatta	tasoite, metallisälekatto	
lainaustoimisto	153	luonnonkivi-laatta, korkkiparketti	tasoite	tasoite, metallisälekatto	
aikuisten lainauststo	154	korkkiparketti	tasoite	tasoite, metallisälekatto	
lasten ja nuorten osasto	158	korkkiparketti	tasoite	tasoite, metallisälekatto	
monitoimitila	159	korkkiparketti	tasoite	tasoite, metallisälekatto	
musiikkiosasto	160	korkkiparketti	tasoite	tasoite, metallisälekatto	
käsikirjasto, kotiseutuosasto=nyk. monitoimitila ja käytävä (parvi)	251, 252	silmukkanukka-matto	tasoite	tasoite, metallisälekatto	lattia: samaa kuin kirjaston 1.krs lattia
aula (pohjoisempi)	192	luonnonkivi-laatta	tasoite	koivulevykatto	

Taulukko 1 Keskeisten julkisten tilojen pintamateriaalit. Lähde: huoneselitys (1980) sekä kartoitus, Kelavuori (2023).

Valokuvia keskeisistä sisätiloista

Aula (102)

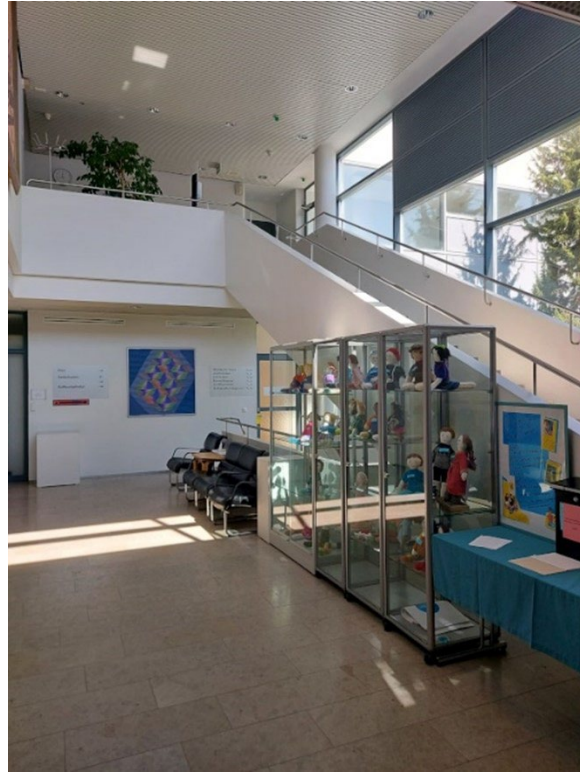
Kuva 9 Vaatetila (vas.). Vahtimestari ja lipunmyynti (kesk.). Aulan keraaminen laatta, seinäpinta (oik.).

Kuva 10 Aula.

Kuva 12a Pääovelta pohjoisempaan aulaan johtava käytäväinen osuus.

Kuva 12b Pohjoisempi, hallinto- ja opistotilojen aula (192).

Kahvio

Kuva 13 Kahvioon kulku aulasta.

Lämpö

Kuva 15 Lämpö.

Kuva 15 Eino Säisä-salin ovi.

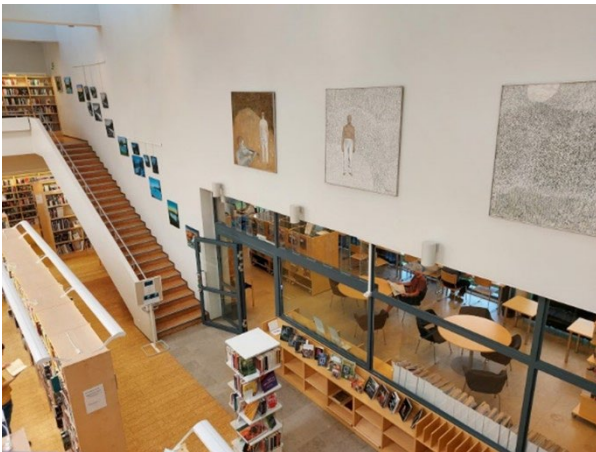
Kirjasto

Kuva 16 Kirjaston parvelle johtava portaikko.

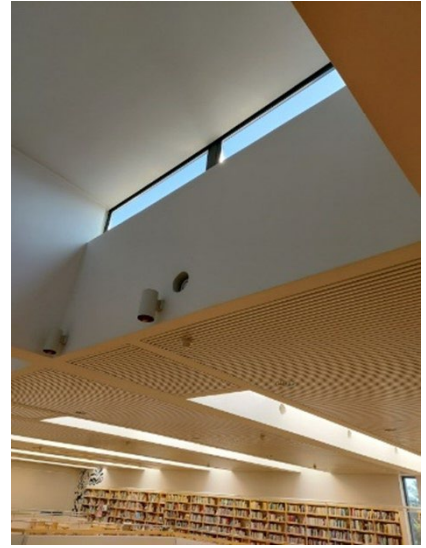
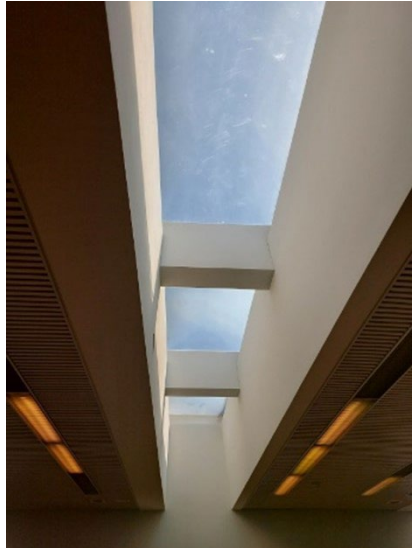
Kuva 17 Kirjaston kahden kerroksen korkuinen avoin tila, jota parvi kiertää. (2023)

Kuva 19 Näkymä parvelta lehtilukusalin/omatoimikirjaston suuntaan.

Kuva 18 Näkymä sisäpihalle.

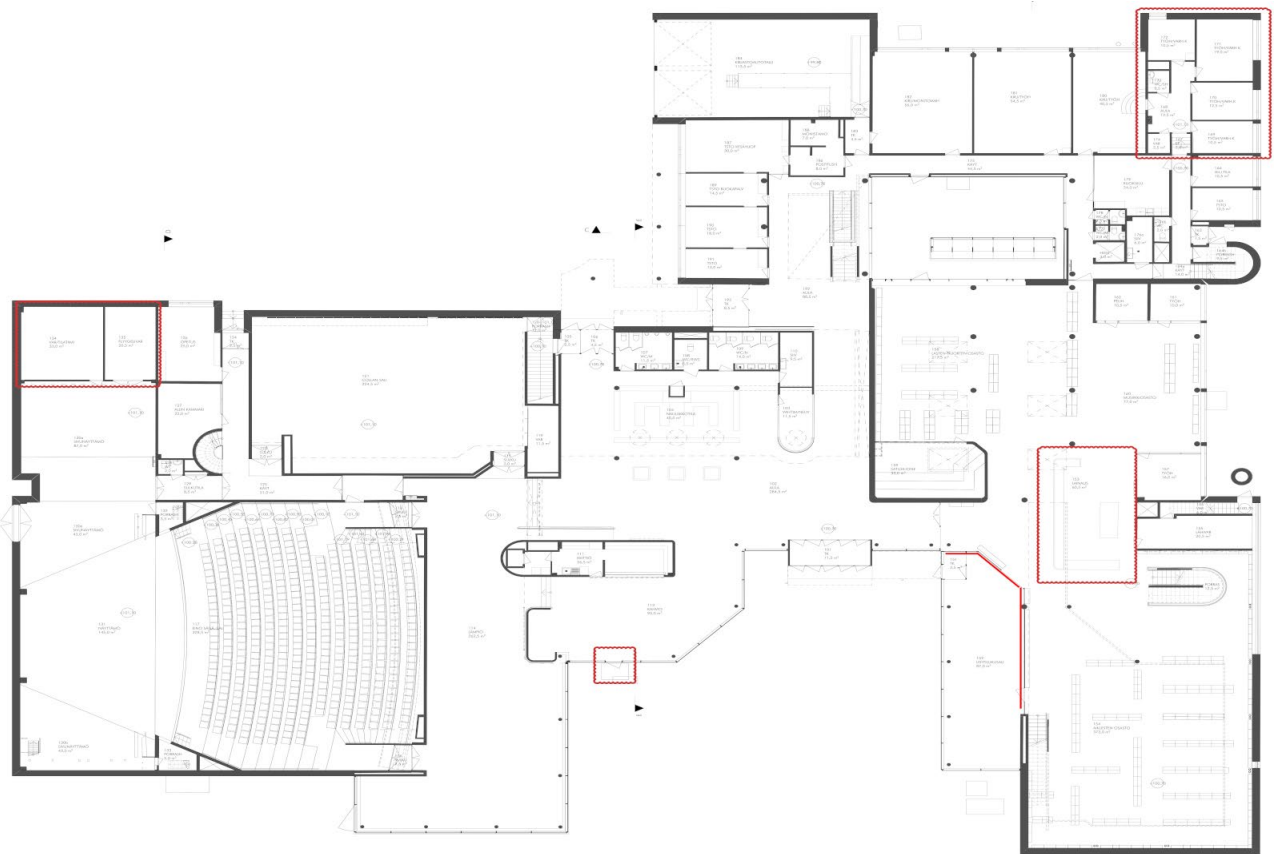
Kuva 19 Esimerkkejä epäsuoran luonnonvalon käytöstä kirjastossa.

Muutosvaiheet ja säilyneisyys

Muutosvaiheet

Vuosi	Toimenpide
2000	Muutettu alun perin talonmiehen asunnoksi suunniteltu tila toimistotiloiksi. Lisäksi väestönsuojatilat on otettu harjoitustiloiksi. Lämmöntalteenotto lisätty.
2003	Uusi ulko-ovi rakennettu kahviosta suoraan etupihalle.
2005	Sivinäyttämön lattia uusittu - kirjaston palvelutiski ja sitä ympäröivää lattiaa uusittu, ulkoseinäelementtien saumauksia uusittu.
2008	Lämpöön nukkamatto uusittu.
2009	Julkisivut maalattu + elementtisaumat uusittu - tuulikappien lämpöpuhaltimia uusittu/korjattu.
2010	Säisä-salin äänijärjestelmä uusittu, myös induktiosilmukka lisätty - lämmönsiirrin uusittu.
2011	Sisäpiha kunnostettu.
2012	Lukitusjärjestelmä ja kuulutusjärjestelmä uusittu - kirjastoautolle rakennettu autotalliin kävelysilta.
2013	Käytävien ja toimistohuoneiden alakattolevyjä uusittu (vanhat villalevyt vaihdettu gyproclevyihin).
2018	Päätearkistotilojen rakentaminen/kunnostus kellarikerrokseen, kirjaston ylimääräisen palvelutiskin purkaminen - tuloilmakanavien äänenvaimentimista poistettu mahdolliset kuitulähteet.
2018	Kellarikerrokseen rakennettu kaupungin päätearkisto, missä yhteydessä on myös kirjavarasto kunnostettu.
2018	Laadittu suunnitelmat lehtilukusalin muutoksesta omatoimikirjastoksi.
2019	Oleva hissi uusittu (12/2019).
2021	1. kerroksen toimistotilojen 168-172 lattiamateriaalit uusittu.

Taulukko 2 Rakennuksen muutostyöt. Lähde: Hankesuunnitelma, 2022.

Kuva 20 Rakennuksen arkkitehtuuriin liittyvien muutosten sijoittuminen.

Tehtyjä selvityksiä

Rakennukseen on tehty ainakin seuraavia selvityksiä:

- Asbesti- ja haitta-ainekartoitus. 2022. Ramboll
- Kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus. 2022. Ramboll
- Julkisivujen kuntotutkimus. 2022. Ramboll
- Ilmanvaihtoon ja sisäilmaan liittyvät selvitykset. 2017. Sweco.
- Julkisivujen kuntotutkimus. 2018. Sweco
- Asbesti- ja haitta-ainetutkimus. 2017. Sweco.
- Inventointi, Kulttuurikeskus

Lähteet

Arkkitehtuurikilpailuja. Architectural Competitions in Finland. Arkkitehti-lehden 7/1980 irtoliite. Iisalmen kaupungin kirjasto- ja kulttuuritalon suunnittelukilpailu.

Iisalmen kaupungin kirjasto- ja kulttuuritalon arkkitehtikilpailun ohjelma. IS-paino, Iisalmi.

Iisalmen kaupungin kirjasto- ja kulttuuritalon suunnittelukilpailu. Arvostelupöytäkirja.

Iisalmen kulttuurikeskuksen peruskorjaus ja uudistaminen. Hankesuunnitelma. ARK Takala. 8.12.2022.

Iisalmen kirjasto- ja kulttuuritalo. Rakennusselitys. Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen ky.

Laaksonen, Mikko. 2021. Betoni ja modernismi. Arkkitehti Pekka Pitkänen. 1927–2018. UAB BALTO print, Vilnius. DOM publishers.

Luttinen, Jaana. 2006. Iisalmen historia 1970–2000. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Museovirasto. 2019. Rakennettu hyvinvointi. Kulttuurirakennukset. Viitattu 13.7.2023. Saatavissa: <https://www.rakennetuhyvinvointi.fi>

Pitkänen, Pekka. Betoniarkkitehtuurista. *Arkkitehtilehti*. 5/1967. Suomen arkkitehtiliitto. Sanomapaino.

Rakennuslupa-arkisto, Iisalmen kaupunki.

Standertskjöld, Elina. 2011. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1960–1980. Kolofon Baltic OÜ, Viro. Rakennustieto Oy.

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO
KOHDEINVENTOINTILOMAKE		
1. Kunta Iisalmi	2. Kohde IISALMEN UUSI KIRKKO (nykyinen Pyhän Ristin kirkko)	3. Numero 207
4. Kiinteistötunnus 140-1-60-2	5. Kohdetyyppi	
6. Pysyvä rakennustunnus 100247942K	7. Osoite Haukiniemenkatu 10b 74100 Iisalmi	8. Omistaja ja omistajan osoite Ylä-Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä Ilvolankatu 14b, 74100 Iisalmi
9. RAKENNUKSEN KUVAUS		
Rakennus n:o 1.		
Nyk. käyttö	kirkko	
Alkup. käyttö	kirkko	
Rak.aika	1934	
Suunnittelija	arkkitehti Eino Pitkänen	
Kerros-luku	1	
Perusta	lohkotut kivet, muurattu	
Runko	tiili, betoni	
Kattomuoto	satulakatto	
Kate	tiili	
Vuoraus	rappaus	
Ulkovärit	julkisivut valkoiset, katto punainen	
Kunto	hyvä	
Erytispiirteet	päätytornillinen basilika, funktionalismin piirteitä	
10. RAKENNUSHISTORIA		
<p>1891 kaupunkioikeudet saanut Iisalmi ryhtyi valmistelemaan oman seurakunnan perustamista. Kaupunki- ja maaseurakunta erosivat vasta 1922. Väliaikaisena kaupunkiseurakunnan kirkkona toimi Haukiniemen rukoushuone.</p> <p>Kirkolle oli varattu paikka jo kauppalan ensimmäisessä asemakaavaehdotuksessa 1857 Haukiniemen mäeltä. Rakennustoimikunta pyysi luonnoksia neljältä arkkitehdiltä, joista Eino Pitkänen valittiin suunnittelijaksi. Rakennustyöt aloitettiin 1933. Urakoitsijoina olivat rakennusmestarit Heikki Kokkonen ja H.A. Honkavaara Kuopiosta. Kirkko vihittiin 1934. Kuntaliitoksen jälkeen (1970) Haukiniemen kirkkoa on kutsuttu Iisalmen uudeksi kirkoksi.</p> <p>Kirkko on tiilestä ja betonista rakennettu päätytornillinen basilika. Ulkoseinät on rapattu ja maalattu kalkkimaalilla. Kirkkosalia kattaa pilarien varaan rakennettu betoniholvi. Kuori on keskilaivan levyinen, runkokuonetta matalampi. Länsitorni on tasapäätteinen. Sen sivuilla on pystyuritettut seinämät, joissa on porrashuoneet. Kirkko edustaa klassismin perustuvaa uusiasiallisuutta, joka lähentelee funktionalismin arkkitehtuuria.</p> <p>Kirkkoaukion sommittelu toteutettiin 1952 arkkitehti Elsi Borgin laatiman suunnitelman mukaan.</p> <p>Alttaritaulun paikalla oli alun perin puuristi, mutta 1954 saatiin lahjoituksena taiteilija Uuno Eskolan alttarimosaiikki vuodelta 1954. Sen lahjoittivat Hedwig ja Evert Åberg. Urkutaiteilija Venni Kuosma suunnitteli urut.</p> <p>Kirkko peruskorjattiin 1992 arkkitehti Hannu Puurusen suunnitelman mukaan. Urkurakentamo Veikko Virtanen rakensi tällöin kirkkoon uudet 32-äänikertaiset urut.</p>		

11. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kirkko sijaitsee kirkkoaukiolla, joka sijaitsee kahden puistoakselin keskipisteessä. Aukion reunamilla on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia eri aikakausilta.

12. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Sijoitsee Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY, 2009) Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit -alueella.

Kirkkohallituksen päätöksellä (2003) suojeltu.

Pohjois-Savon maakuntakaava 2030:ssa (2011) osoitettu merkinnällä rakennussuojelukohde.

Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavassa (OYK 16, kv. hyv. 26.3.2007) osoitettu suojeltavaksi.

Asemakaavalla suojeltu (AK 302, kv hyv. 19.11.2001).

13. LUETTELOINTIPERUSTE

Kirkko on Iisalmen kaupungin silhuetin leimaa-antava rakennus. Rakennus sijaitsee kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla kahden puistoakselin keskipisteessä ja Kirkkopuiston toisena päätteenä vastapäätä ortodoksista kirkkoa. Rakennus edustaa arkkitehti Eino Pitkäsen tuotantoa.

14. Rakennushistoriallinen arvo

X

15. Historiallinen arvo

X

16. Maisemallinen arvo

X

17. Lähde- ja tiedollinen arvo

X

18. Elämysarvo

X

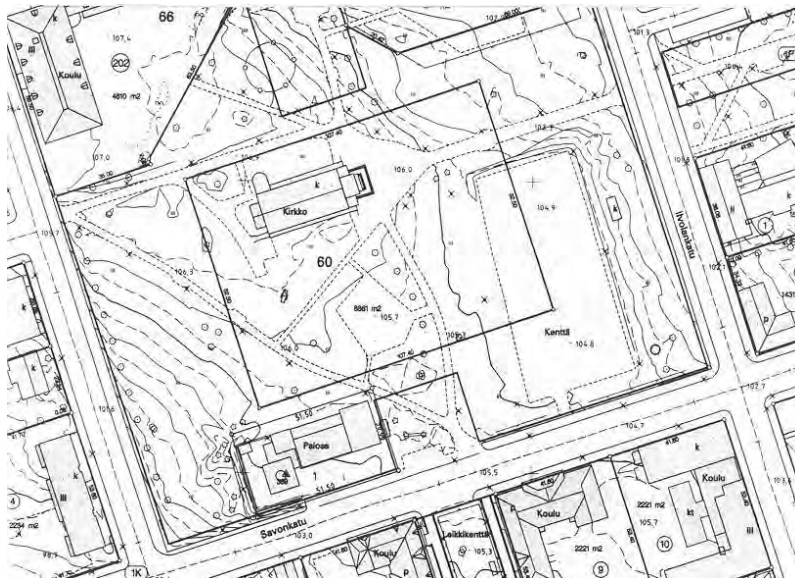
19. Käyttöarvo sekä taloudellinen arvo/merkitys

X

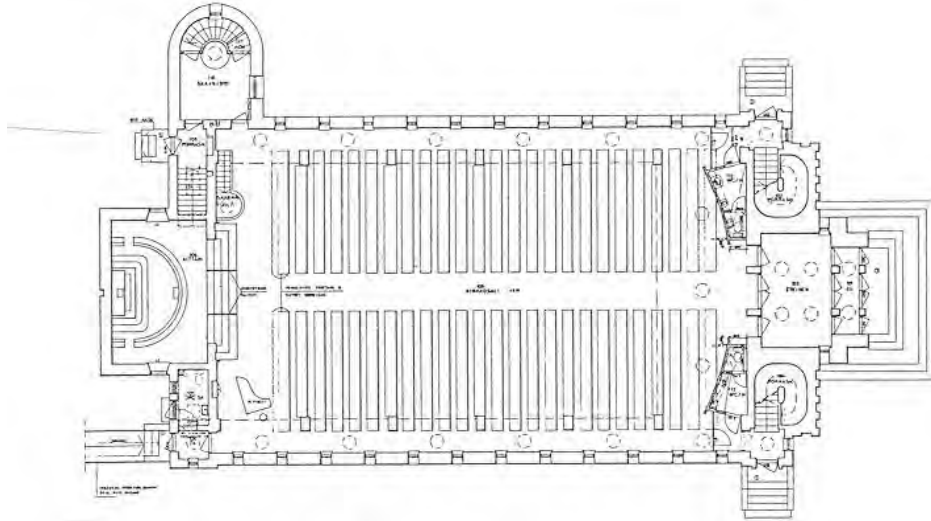
20. KOHTEEN MERKITTÄVYYS (arvottamisvuosi, arvo)

Modernin rakennusperinnön arvotus 2021: arvo paikallinen, suuri.

21. OTE SIJAINTIKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

22. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

23. VALOKUVAT

<p>24. LÄHTEET (kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat)</p> <p>Ylä-Savon kirkot. Suomen kirkot 19</p>	<p>25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys Mirja Nuutinen 21.3.1997 Arvotus 27.10.2000 Mirja Nuutinen Päivitys 5.8.2004 Tuija Heikkinen</p>
<p>26. SUULLISTA TIETOA ANTANEET</p> <p>Iisalmen seurakunta / Katariina Bergbacka</p>	<p>2021-vuoden arvotus lisätty 15.6.2023 Kaavatiedot päivitetty 1.11.2023</p>

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO
KOHDEINVENTOINTILOMAKE		
1. Kunta Iisalmi	2. Kohde IISALMEN YHTEISLYSEO (nykyinen Iisalmen Lyseo)	3. Numero 209
4. Kiinteistötunnus 140-1-66-1	5. Kohdetyyppi	
6. Pysyvä rakennustunnus 100247945N	7. Osoite Haukiniemenkatu 12 74100 Iisalmi	8. Omistaja ja omistajan osoite Iisalmen kaupunki Pohjolankatu 14, 74100 Iisalmi
9. RAKENNUKSEN KUVAUS		
Rakennus n:o 1.		
Nyk. käyttö	koulu	
Alkup. Käyttö	koulu	
Rak.aika	1932	
Suunnittelija	arkkitehti Yrjö Sadeniemi	
Kerrosluku	(1) +3	
Perusta	betoni, graniitti	
Runko	tiili	
Kattomuoto	aumakatto	
Kate	konesaumattu pelti	
Vuoraus	rappaus	
Ulkovärit	julkisivut vaalean harmaat, katto tummanpunainen	
Kunto	hyvä	
Erytyspiirteet	klassismin piirteitä	
10. RAKENNUSHISTORIA		
<p>Iisalmen reaali- ja porvarikoulu aloitti toimintansa 1896 ja toimi vuodet 1899–1932 Kauppakadun varressa sijaitsevassa koulurakennuksessa (Kts. nro 226 Raatihuone). 1906 koulun nimeksi tuli Iisalmen suomalainen yhteiskoulu. Koulu siirtyi valtiolle vuosina 1913 ja 1927 muuttuen Iisalmen yhteislyseoksi.</p> <p>Alkuperäinen koulu kävi ahtaaksi 1920-luvulla, jolloin alettiin puuhata uutta koulurakennusta. Kaupunki luovutti tarkoitusta varten tontin. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Yrjö Sadeniemi arkkitehti G. Hj. Åbergin huolehtiessa tarkastuksesta. Urakoitsijaksi valittiin viipurilainen Oy Pyramid. Rakennus vihittiin käyttöön 1932.</p> <p>Koska tontti oli muodoltaan kolmio, tuotti rakennuksen sijoittaminen vaikeuksia. Rakennukseen tuli kaksi siipeä: suurempi, 3-kerroksinen päärakennus tuli Haukiniemenkadun puolelle ja 2-kerroksinen siipirakennus Päiviönkadun puolelle. Päärakennuksen 1. kerrokseen tuli luokkahuoneita, opettajien huone, rehtorin kanslia ja kirjasto, 2. ja 3. Kerrokseen luokkahuoneita. Alimmassa kerroksessa olivat palveluskunnan asunnot, veistosali ja kerhuhuone. Siipirakennuksen alakerrassa oli tyttöjen voimistelusalii, (juhlasali) ja yläkerrassa poikien voimistelusalii.</p> <p>Sotien aikana rakennus toimi aseisiin kutsuttujen reserviläisten majoituspaikkana, myöhemmin sotilassairaalana.</p> <p>Oppilasmäärän kasvaessa Iisalmen yhteislyseo päätettiin jakaa ja 1949 se muutettiin poikalypseoksi (Iisalmen lyseo), ja samalla perustettiin tyttölyseo. 1970 koulu muutettiin jälleen Iisalmen yhteislyseoksi ja myöhemmin Iisalmen lukioksi. Nimi palautettiin Iisalmen lyseoksi vuonna 2000.</p>		

11. LÄHIYMPÄRISTÖ

Rakennus sijaitsee kirkkoaukion kulmauksessa. Lähistöllä on useita kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia kuten Uusi kirkko, vesitorni, Otava I ja II sekä Juhani Ahon koulu. Pohjois- ja länsipuolella on kerrostaloalue.

12. SÄILYMISEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tilanne, päätökset)

Sijaitsee Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY, 2009) Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit -alueella.

Sijaitsee Pohjois-Savon maakuntakaava 2030:ssa (2011) kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta valtakunnallisesti/maakunnallisesti tärkeällä alueella.

Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavassa (OYK 16, kv. hyv. 26.3.2007) osoitettu suojeltavaksi.

Asemakaavalla suojeltu (AK 302, kv hyv. 19.11.2001).

13. LUETTELOINTIPERUSTE

Kaupunkikuvassa merkittävä, 1920-luvun klassismia edustava koulurakennus on osa kirkkoaukion kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kokonaisuutta. Rakennus kuvaa Iisalmen koululaitoksen historiaa.

14. Rakennushistoriallinen arvo

X

15. Historiallinen arvo

X

16. Maisemallinen arvo

X

17. Lähde- ja tiedollinen arvo

X

18. Elämysarvo

X

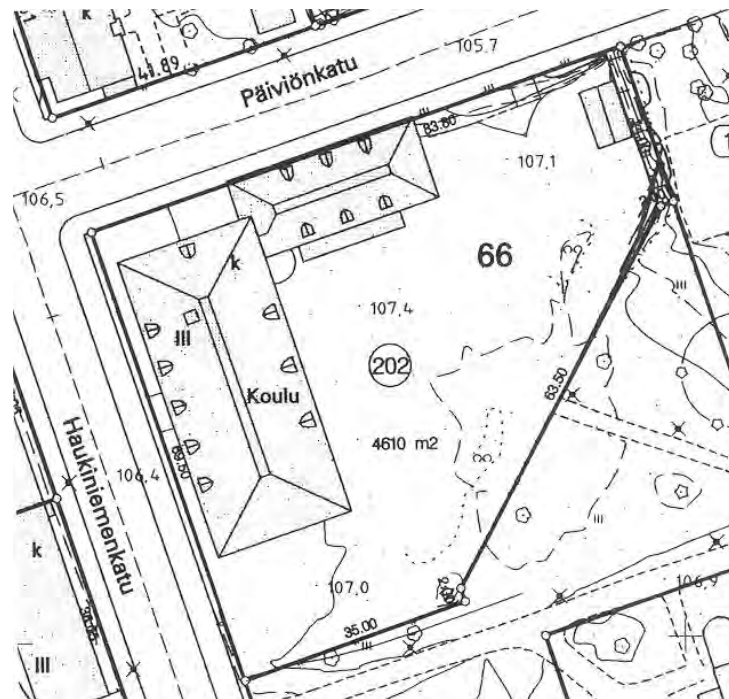
19. Käyttöarvo sekä taloudellinen arvo/merkitys

X

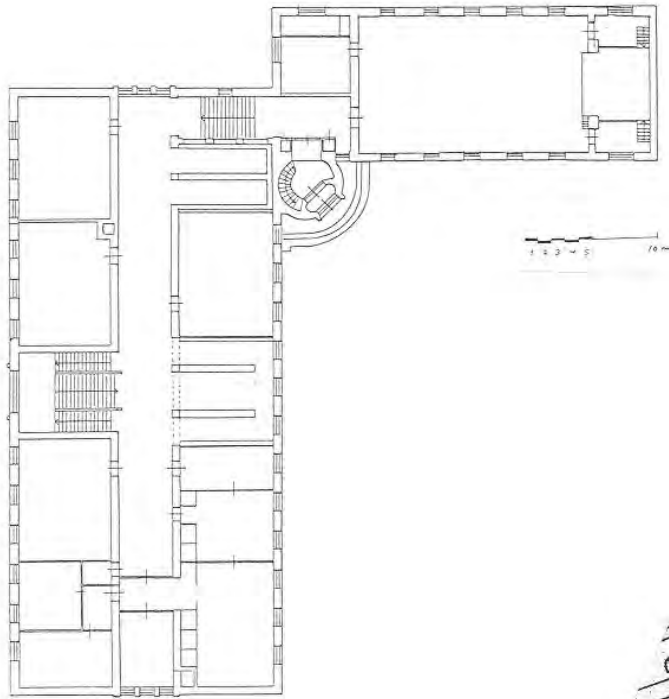
20. KOHTEEN MERKITTÄVYYS (arvottamisvuosi, arvo)

Keskustaseudun arvotus 2006: arvo paikallinen, suuri.

21. OTE SIJAINNIKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

22. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

23. VALOKUVAT

24. LÄHTEET (kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat)

Iisalmen kaupungin historia 1930–69
Iisalmen kauppalan ja kaupungin historia 1860–1930
Iisalmen yhteislyseo 1896–1946

26. SUULLISTA TIETOA ANTANEET

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Mirja Nuutinen 18.3.1997
Arvotus 27.10.2000 Mirja Nuutinen
Päivitys 5.8.2004 Tuija Heikkinen

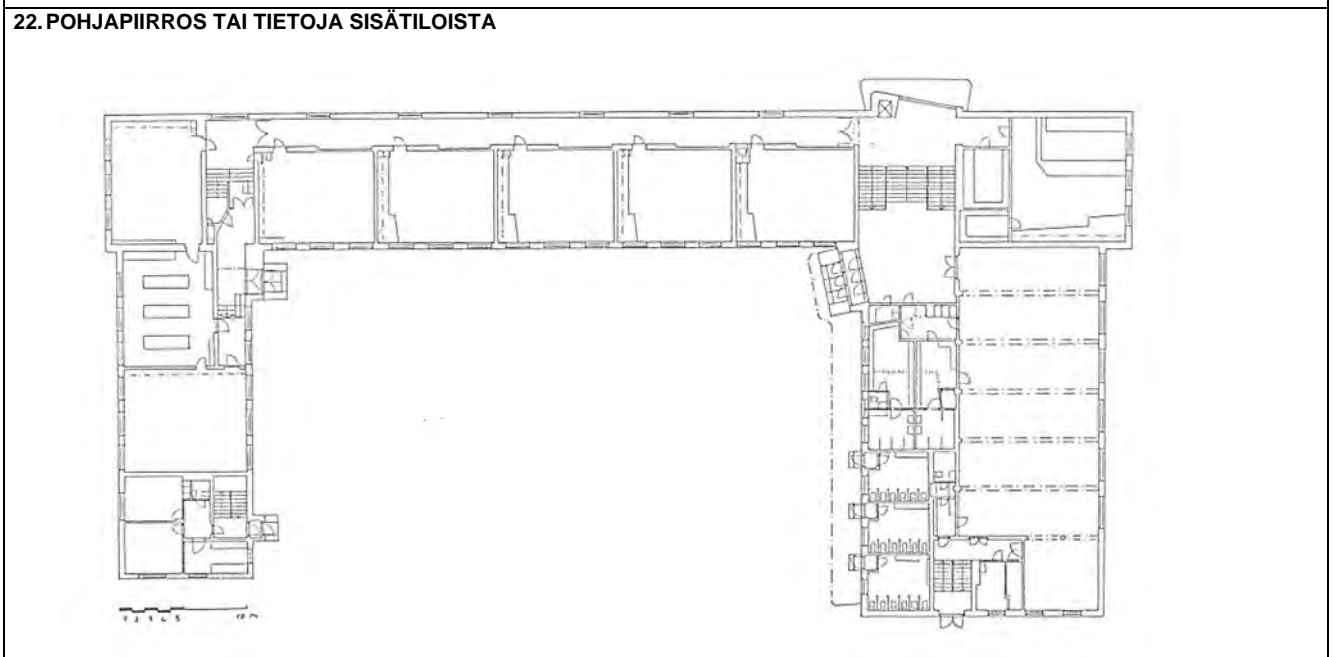
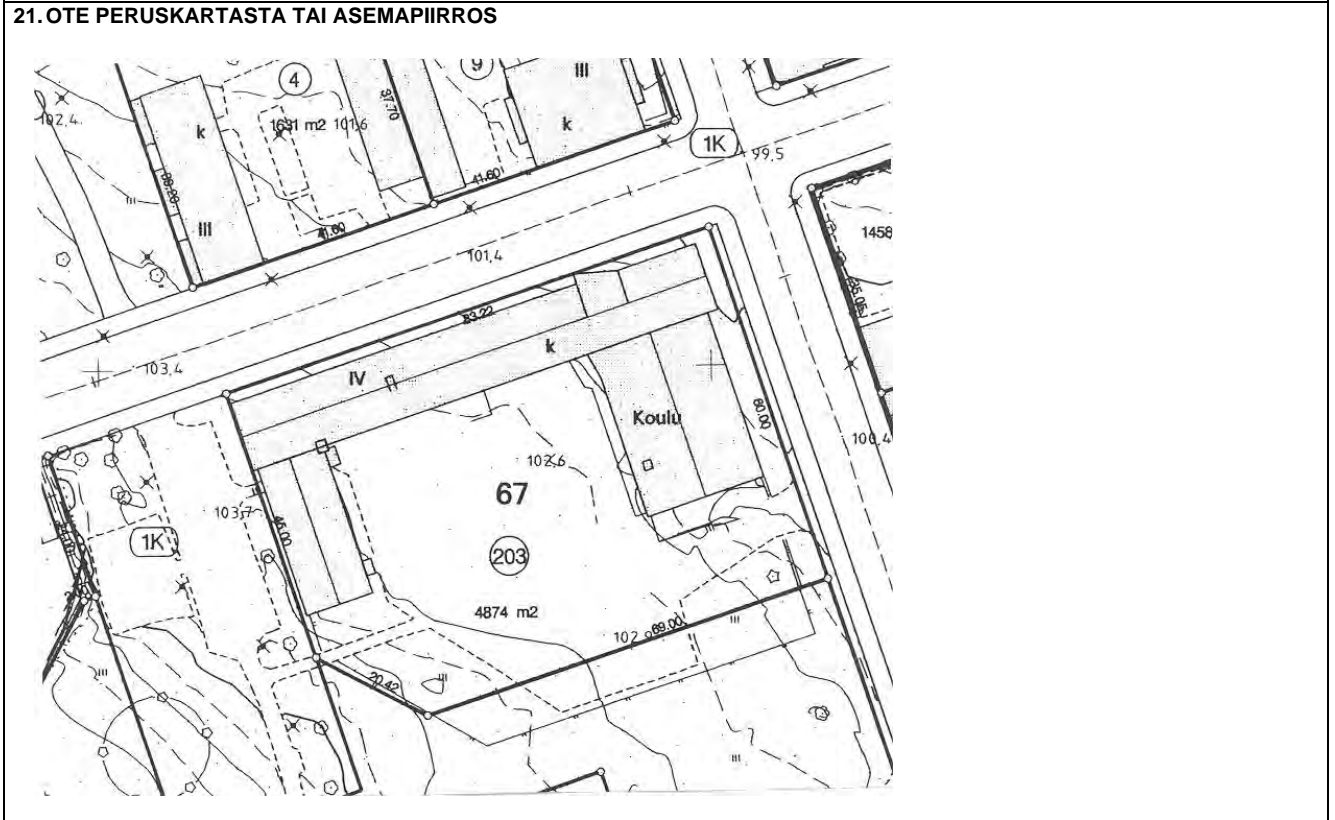
2006-vuoden arvotus lisätty 15.6.2023
Kaavatiedot päivitetty 1.11.2023

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO
KOHDEINVENTOINTILOMAKE		
1. Kunta Iisalmi	2. Kohde IISALMEN TYTTÖLYSEO (nyk. Juhani Ahon koulu)	3. Numero 210
4. Kiinteistötunnus 140-1-67-1	5. Kohdetyyppi	
6. Pysyvä rakennustunnus 100247946P	7. Osoite Päiviönkatu 8 74100 Iisalmi	8. Omistaja ja omistajan osoite Iisalmen kaupunki Pohjolankatu 14, 74100 Iisalmi
9. RAKENNUKSEN KUVAUS		
Rakennus n:o 1.		
Nyk. käyttö	koulu	
Alkup. käyttö	koulu	
Rak.aika	1957	
Suunnittelija	arkkitehti Seppo Ruotsalainen	
Kerrosluku	(1) + 4	
Perusta	betoni	
Runko	tiili	
Kattomuoto	satulakatto	
Kate	tiili	
Vuoraus	rappaus	
Ulkovärit	julkisivut vaalean keltaiset, katto punainen	
Kunto	hyvä	
Erytispiirteet		
10. RAKENNUSHISTORIA		
<p>Iisalmen yhteislyseo, joka oli toiminut uudessa koulurakennuksessa vuodesta 1932, kävi oppilasmäärän kasvaessa ahtaaksi. Yhteislyseo päätettiin jakaa 1949 poikalyseoksi ja tyttölyseoksi. Poikalyseo jäi lyseorakennukseen. Tyttölyseo aloitti toimintansa samana vuonna. Siitä tuli 9-luokkainen oppilaitos: 6-vuotinen keskikoulu ja 3-vuotinen lukio. Aluksi koulu toimi keskuskansakoulun pihassa olleessa Wivi Lönnin suunnittelemissa puurakennuksessa. Uusi koulutalo rakennettiin 1957. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Seppo Ruotsalainen. Tyttölyseon kausi päättyi 1970, jolloin se muuttui yhteislyseoksi. Rakennus on peruskorjattu vuosina 1981–82.</p>		
11. LÄHIYMPÄRISTÖ		
Rakennus sijaitsee Kirkkoaukion kulmassa. Vastapäätä on kulttuurikeskus.		
12. SÄILYMISEDELITYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tilanne, päätökset)		
<p>Sijoitsee Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY, 2009) Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit -alueella.</p> <p>Sijaitsee Pohjois-Savon maakuntakaava 2030:ssa (2011) kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta valtakunnallisesti/maakunnallisesti tärkeällä alueella.</p> <p>Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavassa (OYK 16, kv. hyv. 26.3.2007) osoitettu suojeltavaksi.</p> <p>Asemakaavalla suojeltu (AK 302, kv. hyv. 19.11.2001).</p>		

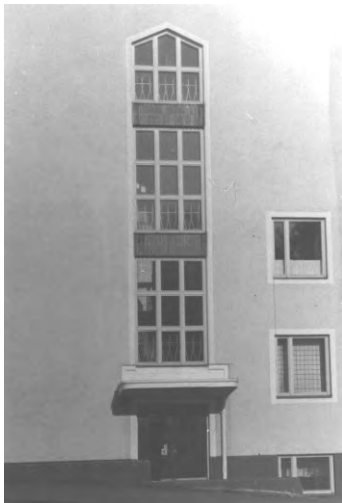
13. LUETTELOINTIPERUSTE Rakennus on kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla Kirkkoaukion kulmauksessa ja on osa ympäristön rakennuskannan arvokasta, ajallisesti monikerroksellista kokonaisuutta. Koulurakennus edustaa tyypillistä 1950-luvun koulurakentamista.	14. Rakennushistoriallinen arvo	X
	15. Historiallinen arvo	X
	16. Maisemallinen arvo	X
	17. Lähde- ja tiedollinen arvo	X
	18. Elämysarvo	X
	19. Käyttöarvo sekä taloudellinen arvo/merkitys	X

20. KOHTEEN MERKITTÄVYYS
(arvottamisvuosi, arvo)

Modernin rakennusperinnön arvotus 2021: arvo paikallinen, suuri.

23. VALOKUVAT

24. LÄHTEET (kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat)

lissalmen kaupungin historia 1930–69

26. SUULLISTA TIETOA ANTANEET

Rakennuspäällikkö Esa Hakala

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Mirja Nuutinen 20.3.1997

Arvotus 27.10.2000 Mirja Nuutinen

Päivitys 5.8.2004 Tuija Heikkinen

2021 vuoden arvotus lisätty 15.6.2023

Kaavatiedot päivitetty 1.11.2023

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO
KOHDEINVENTOINTILOMAKE		
1. Kunta Iisalmi	2. Kohde VESITORNI-PALOASEMA (osa nykyistä LUMA-keskusta)	3. Numero 232
4. Kiinteistötunnus 140-1-65-2	5. Kohdetyyppi	
6. Pysyvä rakennustunnus 100247944M	7. Osoite Savonkatu 5 74100 Iisalmi	8. Omistaja ja omistajan osoite Iisalmen kaupunki Pohjolankatu 14, 74100 Iisalmi
9. RAKENNUKSEN KUVAUS		
Rakennus n:o 1.		
Nyk. käyttö	paloasema	
Alkup. käyttö	vesitorni/paloasema	
Rak.aika	1932	
Suunnittelija	arkkitehti Bertel Strömmer	
Kerrosluku	1	
Perusta	lohkotut kivet	
Runko	tiili	
Kattomuoto	tasakatto	
Kate		
Vuoraus	punatiili	
Ulkovärit	punatiili	
Kunto	hyvä	
Erytyspiirteet	osa nykyistä LUMA-keskusta (inventointikortin numero 408)	
10. RAKENNUSHISTORIA		
<p>Kaupungin vapaaehtoinen palokunta WPK perustettiin 1902. 1934 voimaan tullut palolaki tehosti palosuojelua, ja kaupunkiin oli perustettava puolivakinainen palokunta.</p> <p>1930-luvun kaupunkikuvaan kuului näkyvästi "Karvisen kirkko", puinen ruiskuhuone palatorneineen kirkkoaukion reunassa. Kun se kävi huonokuntoiseksi, esitettiin ajatus uuden yhdistetyn vesitorni -palatornin rakentamisesta. Paloasema torneineen valmistui 1932. Rakennuksen suunnitteli Tampereen kaupunginarkkitehti Bertel Strömmer. Hänen mukaansa "kaupungin asemakaavaneliö tulee olemaan rakennusten valmistuttua komea ja mielenkiintoinen nähtävyys, mutta kirkon ja vesitornin suunnittelu samalle nelilölle tulee kohtaamaan vaikeuksia". Rakennuksen urakoi Oy Arvi Lahti Turusta.</p> <p>Paloaseman suunnittelu sattui hevos- ja autokauden murrosvaiheeseen: tilat vesitornin viereisessä siipiosassa suunniteltiin vielä hevosia käyttävälle palokunnalle. Siinä oli neljä hevosten lähtösijaa, talli ja heinävintti. Kun "pakkopalokunta" tuli palopaikalle hevoskyydissä, tuli WPK ajanmukaisesti 1931 hankitulla ruiskuautolla. Vähitellen paloasema muutettiin autoille sopivaksi, mutta tallit heinävintteineen säilyivät 60-luvulle saakka.</p> <p>Talli ja siihen liittyvät tilat muutettiin varasto- ja kalustotiloiksi 1955. Rakennusta laajennettiin 1978 rakentamalla mm. kaksi autotallia sekä huoltotiloja.</p>		
11. LÄHIYMPÄRISTÖ		
Rakennus sijaitsee Kirkkoaukion etelälaidalla. Pohjoispuolella on Uusi kirkko sekä eteläpuolella Otava I:n ja Otava II:n puukoulut. Länsipuolella on kerrostalokortteli.		

12. SÄILYSEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tilanne, päätökset)

Sijaitsee Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY, 2009) Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit -alueella.

Sijaitsee Pohjois-Savon maakuntakaava 2030:ssa (2011) kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta valtakunnallisesti/maakunnallisesti tärkeällä alueella.

Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavassa (OYK 16, kv. hyv. 26.3.2007) osoitettu suojeltavaksi.

Asemakaavalla suojeltu (AK 302, kv. hyv. 19.11.2001).

13. LUETTELOINTIPERUSTE

Vesitorni on kaupungin silhuetissa merkittävä elementti. Rakennus edustaa 1930-luvun rakennustapaa. Paloasema liittyy palo- ja pelastustoimen ja VPK:n historiaan.

14. Rakennushistoriallinen arvo

X

15. Historiallinen arvo

X

16. Maisemallinen arvo

X

17. Lähde- ja tiedollinen arvo

X

18. Elämysarvo

X

19. Käyttöarvo sekä taloudellinen arvo/merkitys

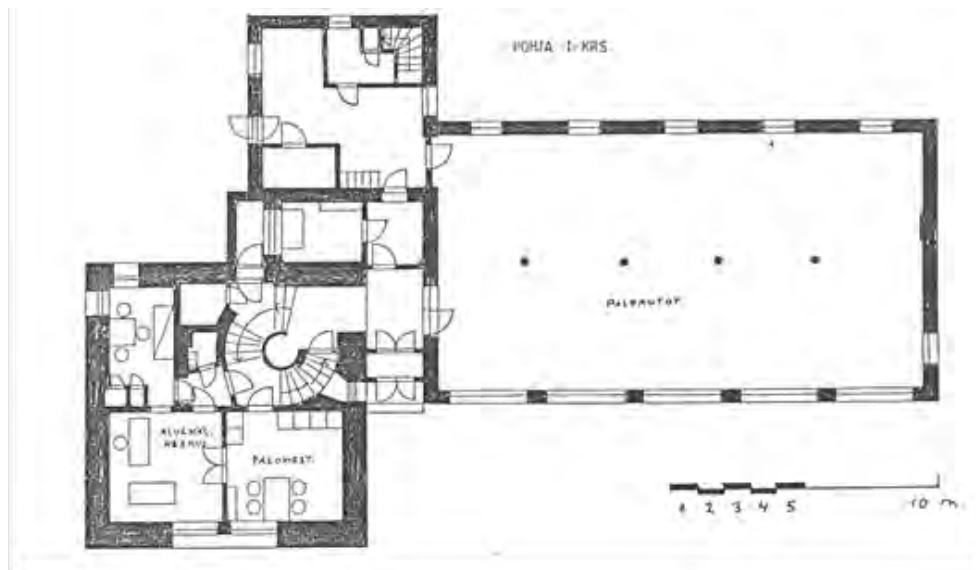
X

20. KOHTEEN MERKITTÄVYYS (arvottamisvuosi, arvo)

Modernin rakennusperinnön arvotus 2021: arvo paikallinen, suuri.

21. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

22. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

23. VALOKUVAT

24. LÄHTEET (kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat)

Iisalmen kaupungin historia 1930–69
Iisalmen kaupungin vesi- ja viemärlaitos 1932–1982
Iisalmen kaupungin rakennuslupa-arkisto

26. SUULLISTA TIETOA ANTANEET

Rakennuspäällikkö Esa Hakala
Vesilaitospäällikkö Ilkka Kauppinen

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Mirja Nuutinen 19.3.1997
Arvotus 27.10.2000 Mirja Nuutinen
Päivitys 5.8.2004 Tuija Heikkinen

2021-vuoden arvotus lisätty 21.6.2023
Kaavatiedot päivitetty 1.11.2023

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO
KOHDEINVENTOINTILOMAKE		
1. Kunta Iisalmi	2. Kohde IISALMEN KULTTUURIKESKUS	3. Numero 299
4. Kiinteistötunnus 140-1-20-5	5. Kohdetyyppi	
6. Pysyvä rakennustunnus 100852042N	7. Osoite Kirkkopuistonkatu 9 74100 Iisalmi	8. Omistaja ja omistajan osoite Iisalmen kaupunki Pohjolankatu 14, 74100 Iisalmi
9. RAKENNUKSEN KUVAUS		
Rakennus n:o 1.		
Nyk. käyttö	kulttuurikeskus	
Alkup. käyttö	kulttuurikeskus	
Rak.aika	1989	
Suunnittelija	arkkitehti Pekka Pitkänen	
Kerros-luku	(1)+2	
Perusta	betoni	
Runko		
Kattomuoto		
Kate		
Vuoraus		
Ulkovärit	valkoinen	
Kunto	hyvä	
Eriyispiirteet	atriumtyyppinen vehreä piha	
10. RAKENNUSHISTORIA		
<p>Toimittaja Paavo Tikkanen perusti Iisalmen pitäjään ensimmäisen lainakirjaston v.1858. Iisalmen kauppalaan kerättiin pieni kirjasto vapaaehtoisvoimin 1860-luvun puolivälissä. Kirjasto siirtyi kansakoululle 1878. Vuonna 1879 perustettiin myös ”lukuyhtiö” ja alettiin pitää koululla lukutupaa, jossa sai kolmena iltana viikossa käydä lukemassa ilmaiseksi lehtiä. Tästä lähti liikkeelle kirjasto- ja lukutupatoiminta, joka sittemmin siirtyi kaupungin ylläpitämäksi. Vuonna 1911 alettiin käyttää nimitystä kansankirjasto.</p> <p>Välillä kansankirjasto ja lukutupa toimi ns. Raatihuoneen siipirakennuksessa ja 1920-luvulla se siirtyi Savon- ja Otavankadun kulmauksen Virastojen taloon. Vuosikymmenten kuluessa uuden kirjastotalon tarve nousi kerta toisensa jälkeen esille ja jo 1966 kaupunginvaltuustossa otettiin esille mahdollisuus yhteisen kirjasto-, teatteri- ja nuorisotalohankkeen toteuttamisesta. Uusien tilojen saaminen kirjastolle kuului 1970-luvulla oleellisena osana Iisalmen kulttuurikeskushankkeeseen.</p> <p>Kulttuurikeskuksen pääsuunnittelijana toimi turkulainen arkkitehti Pekka Pitkänen. Hän voitti talon suunnittelukilpailun v. 1980 ehdotuksellaan ”Lastu”. Rakennus valmistui v. 1989.</p> <p>Kulttuurikeskuksessa sijaitsevat kirjasto, kansalaisopisto, musiikkiopisto, kulttuuritoimisto, kuvataidekoulu, luontomuseo ja kahvio sekä sivistyspalvelukeskuksen toimistot. Rakennuksessa on kaksi salia: 470-paikkainen Eino Säisä –sali ja 200-paikkainen Karl Collan –sali. Talossa on Eemil Halosen pienoisveistosten pysyväisnäyttely ja paljon muuta taidetta.</p> <p>Vuonna 2001 kulttuurikeskuksen eteen pystytettiin kaupungin 110-vuotisjuhlavuoden kunniaksi kuvanveistäjä Anu Matilaisen suunnittelema Helvi Juvosen runoon pohjautuva Pikarijäkäla –veistos.</p> <p>Eteläpuolelle on 2003 rakennettu Iisäuloskäynti kahviosta, joka tekee mahdolliseksi sisäpihan osittaisen käytön ulkoterassina.</p>		

11. LÄHIYMPÄRISTÖ

Rakennus piha-alueineen täyttää kokonaisen korttelin ja rajautuu etelässä pääsisäänkäynnin puolelta Kirkkopuistonkatuun. Sisäänkäyntiin johtava runsain istutuksin koristeltu piha on Kirkkopuiston puistosuunnitelmassa tarkoitus liittää vielä selvemmin puistoon jatkuvaksi. Rakennuksen länsipuolella sijaitsee Kirkkoaukioon kuuluva Juhani Ahon yläaste.

12. SÄILYMISEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tilanne, päätökset)

Sijaitsee Pohjois-Savon maakuntakaava 2030:ssa (2011) kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta maakunnallisesti tärkeällä alueella.

lisalmen keskustaseudun osayleiskaavassa (OYK 16, kv. hyv. 26.3.2007) osoitettu suojeltavaksi.

13. LUETTELOINTIPERUSTE

Rakennus on kaupungin kulttuurielämän keskus ja arkkitehtuuriltaan vaikuttava ja puhdaslinjainen 1980-luvun julkisen rakentamisen edustaja.

14. Rakennushistoriallinen arvo

X

15. Historiallinen arvo

X

16. Maisemallinen arvo

X

17. Lähde- ja tiedollinen arvo

X

18. Elämysarvo

X

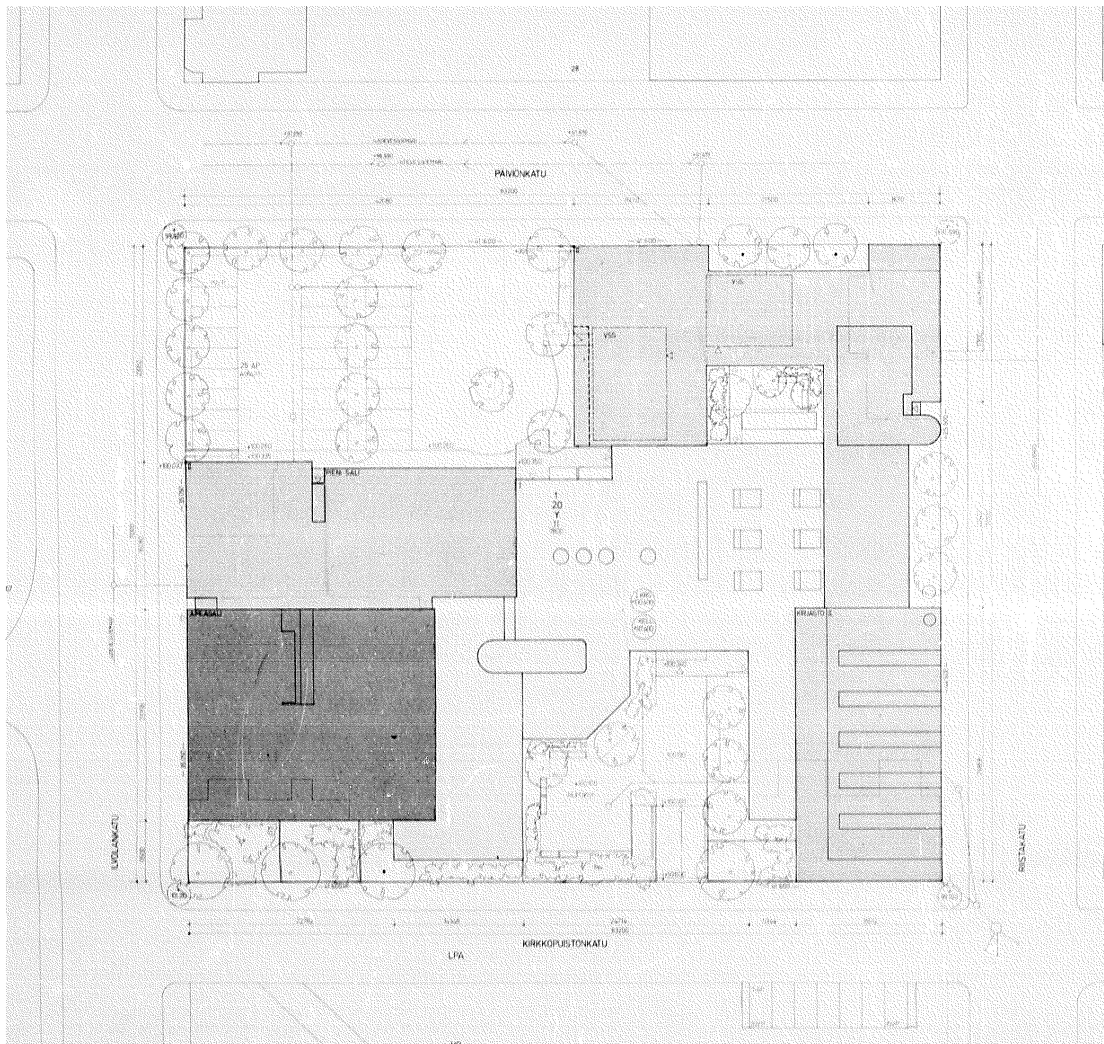
19. Käyttöarvo sekä taloudellinen arvo/merkitys

X

20. KOHTEEN MERKITTÄVYYS (arvottamisvuosi, arvo)

Modernin rakennusperinnön arvotus 2021: arvo paikallinen, suuri.

21. OTE SIJAINIKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

22. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

23. VALOKUVAT

24. LÄHTEET (kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat)

lissalmen kaupungin rakennuslupa-arkisto
lissalmen kaupungin historia 1930–1969

26. SUULLISTA TIETOA ANTANEET

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys
Tuija Heikkinen 5.8.2004

2021-vuoden arvotus lisätty 7.7.2023
Kaavatiedot päivitetty 1.11.2023

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO
KOHDEINVENTOINTILOMAKE		
1. Kunta Iisalmi	2. Kohde LUMA-keskus	3. Numero 408
4. Kiinteistötunnus 140-1-65-2	5. Kohdetyyppi Ammatillisen oppilaitoksen rakennus	
6. Pysyvä rakennustunnus 100247944M	7. Osoite Savonkatu 5, Pohjolankatu 14, 74100 Iisalmi	8. Omistaja ja omistajan osoite Iisalmen kaupunki, Pohjolankatu 14, 74100 Iisalmi
9. RAKENNUKSEN KUVAUS		
Nykyinen käyttö	Ammatillisen oppilaitoksen rakennus	
Alkuperäinen käyttö	Ammatillisen oppilaitoksen rakennus	
Rakennusaika	2003	
Suunnittelija	arkkitehtitoimisto Pekka Laatio	
Kerroslukku	3	
Perusta	betoni	
Runko	betoni	
Kattomuoto	tasakatto	
Kate	bitumihuopa	
Vuoraus	punainen puhtaaksimuurattu tiili, valkoinen kalkkimaalattu rappaus, kirkas ja vaalea (etsattu) lasi, harmaa ristipäähakattu ja lohkopintainen graniitti, sileävalettu luonnonvärinen betoni, luonnonvärinen alumiini, harmaaksi maalattu teräs	
Ulkovärit	punainen tiili, valkoinen rappaus, harmaa graniitti, luonnonvärinen betoni, luonnonvärinen alumiini, harmaa teräs	
Kunto		
Erityispiirteet		
10. RAKENNUSHISTORIA		
<p>Uuden paloaseman valmistuttua Vesitorni-paloaseman kiinteistö saneerattiin ja täydennysrakennettiin LUMA-keskukseksi (lukio-ammattioppilaitos) vuonna 2003. Oululainen arkkitehtitoimisto Pekka Laatio Oy suunnitteli entisen paloaseman ja vesitornin peruskorjauksen sekä laajennusosan. (lähde: numero 232 Vesitorni-paloaseman inventointikortti)</p> <p>Tehdyt muutokset vuonna 2016: -alakeittiön muutos-/ peruskorjaus valmistuskeittiöksi -sisäpihan ja Savonkadun puoleisen tuulikaapin sekä jäte- ja lastauskatoksen rakentaminen</p>		
11. LÄHIYMPÄRISTÖ		
<p>LUMA-keskus sijoittuu Kirkkoaukion etelälaidalle, Savonkadun ja Haukiniemenkadun risteykseen. Kohde kuuluu osaksi valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä RKY, <i>Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit</i>.</p> <p>"Iisalmen Kirkkoaukion, Kirkkopuiston ja Otavan puiston muodostama akselisommitelma on historiallisesti, symbolisesti ja kaupunkikuvallisesti kaupungin ydinkeskustan merkittävin kokonaisuus. Symmetrinen ristiakselisommitelma on maamme asemakaavahistoriassa harvinainen.</p> <p>Arkkitehti Eino Pitkäsen suunnittelema, kirkkohallituksen päätöksellä 1.4.2003 suojeltu, 1934 valmistunut funktionalistinen Pyhän Ristin kirkko (aik. Uusikirkko) sijaitsee Otavan- ja Kirkkopuiston muodostamien näkymäakseliensa leikkauskohdassa keskellä Kirkkoaukiota ydinkeskustan korkeimmalla kohdalla. Mäeltä avautuu maisema kolmeen suuntaan Porovedelle. Kirkko näkyy komeasti kauas etelään näkymäakselin päätteenä. Itä-länsisuuntaisen Kirkkopuistoakselin itäisenä päätteenä on ortodoksinen Pyhän Profeetta Eliaan kirkko.</p>		

Kirkkoaukion kolmea kulmaa rajaavat eri vuosikymmenien arkkitehtuuria edustavat koulurakennukset, luoteiskulman klassistinen lyseorakennus on arkkitehti Yrjö Sadeniemen (1932) ja koilliskulman 1950-luvun tyyppillistä koulusuunnittelua oleva rakennus arkkitehti Seppo Ruotsalaisen (1957). Lounaiskulman uuteen Luma-keskukseen (2003 arkkitehtitoimisto Pekka Laatio) on liitetty arkkitehti Bertel Strömmerin alun perin paloasema-vesitorniksi (1932) suunnittelema funktionalistinen rakennus, joka kirkon ohella on tärkeimpiä Iisalmen kaupungin siluettin elementeistä.”
(lähde: Museovirasto)

12. SÄILYSEDELLYTYKSET

Sijaitsee Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY, 2009) Iisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit -alueella.

Sijaitsee Pohjois-Savon maakuntakaava 2030:ssa (2011) kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tärkeällä alueella.

Sijaitsee Iisalmen keskustaseudun osayleiskaavassa (OYK 16, kv. hyv. 26.3.2007) Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön alueella.

13. LUETTELOINTIPERUSTE

Laajennuksessa on otettu huomioon vanhempi rakennuksen osa. Laajennus on onnistunut ja toteuttaa Kirkkoaukion aukiosommitelmaa.

Nuoren ikänsä johdosta ei vielä sovellu arvoitettavaksi (2021). Seurattava.

14. Rakennushistoriallinen arvo

15. Historiallinen arvo

16. Maisemallinen arvo

17. Lähde- ja tiedollinen arvo

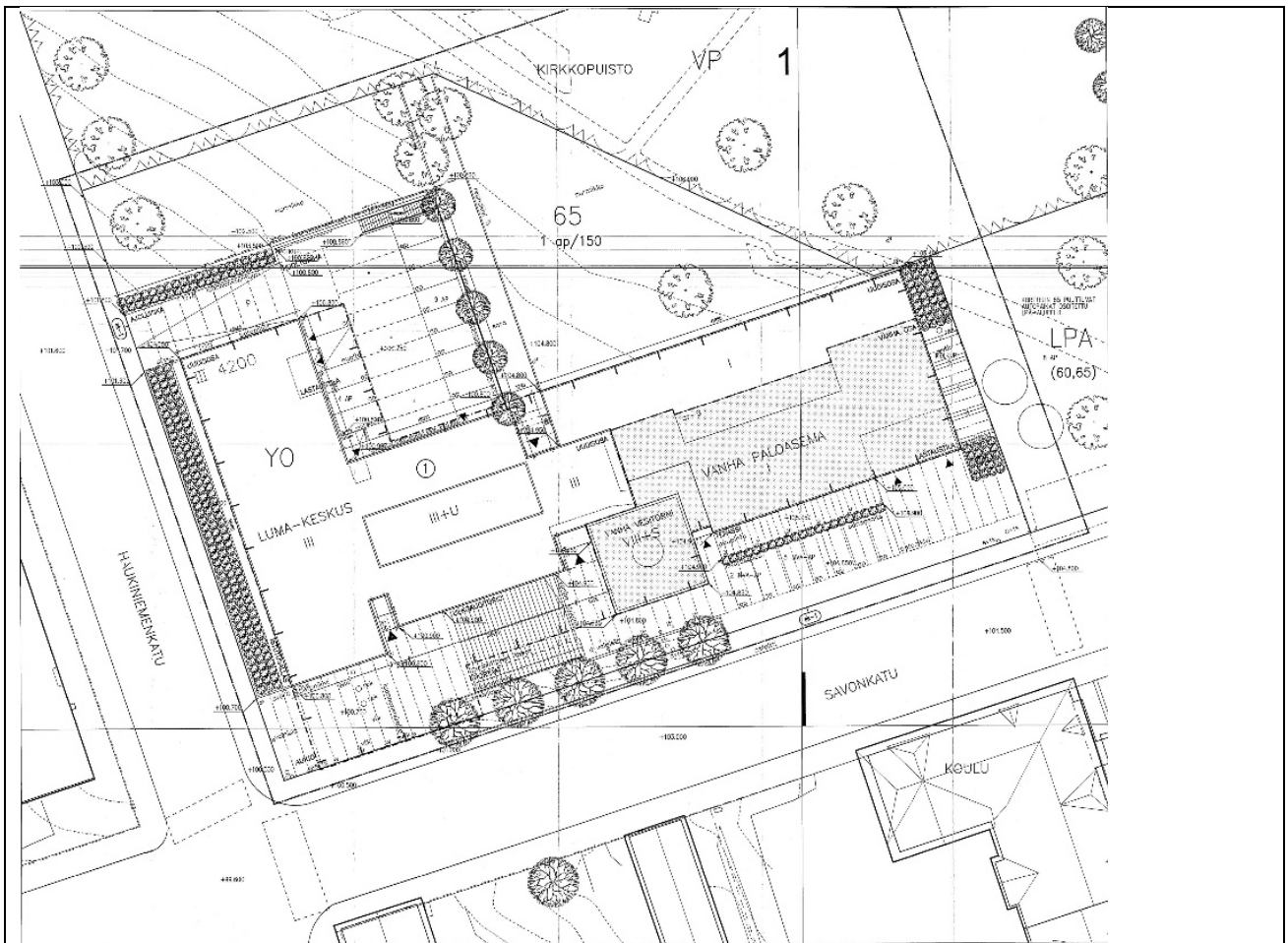
18. Elämysarvo

19. Käyttöarvo sekä taloudellinen arvo/merkitys

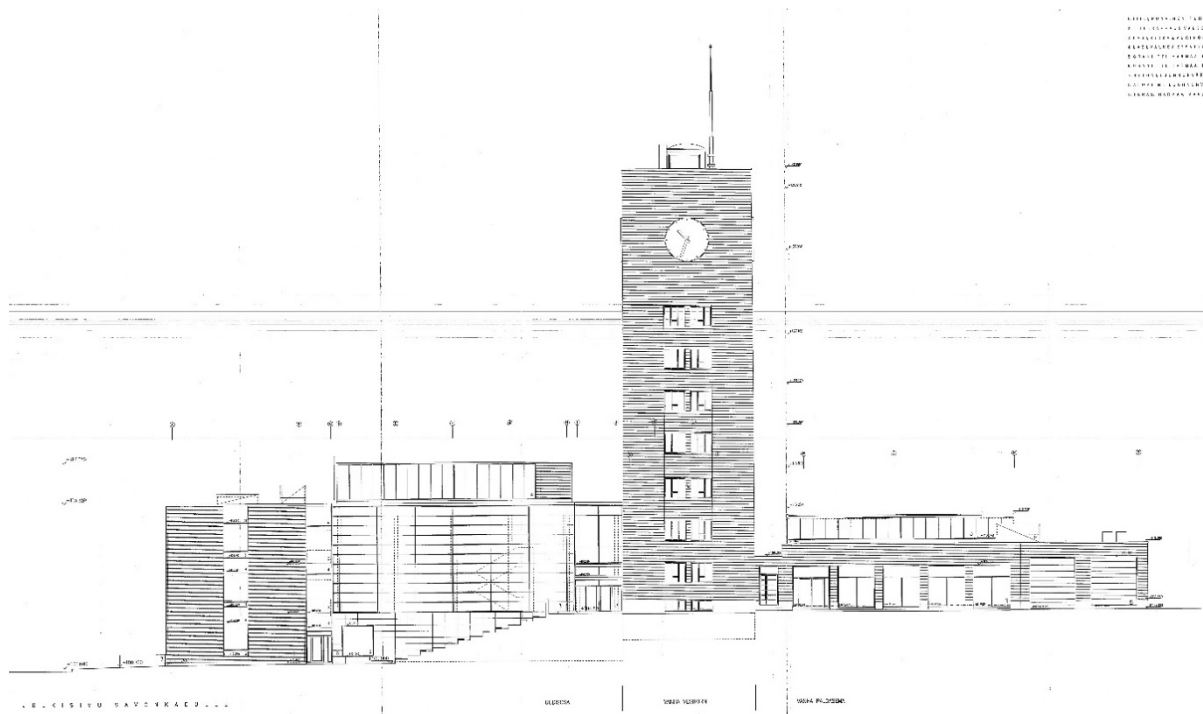
20. KOHTEEN MERKITTÄVYYS

21. SIJAINKARTTA TAI ASEMAPIIRROS

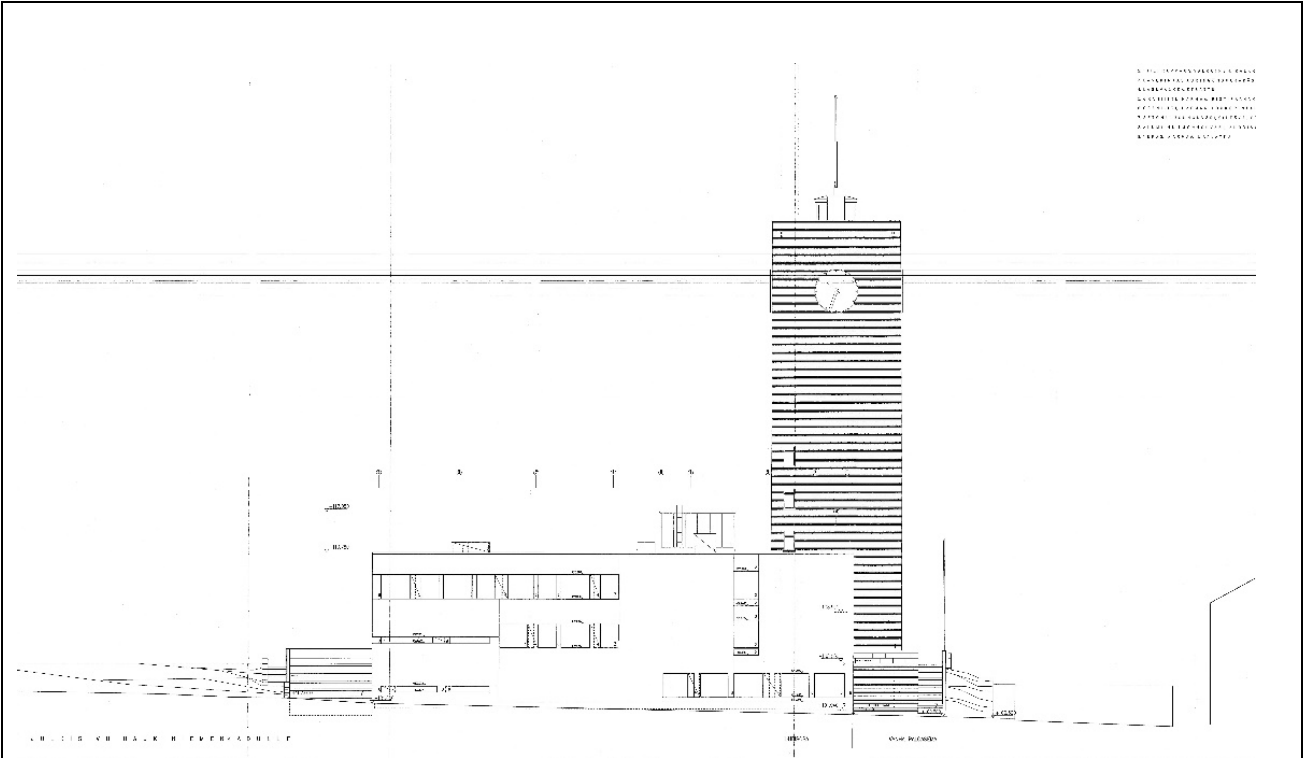

Kuva 1. LUMA-keskuksen, vanhan paloaseman ja vesitornin rakennusten muodostama kokonaisuus.

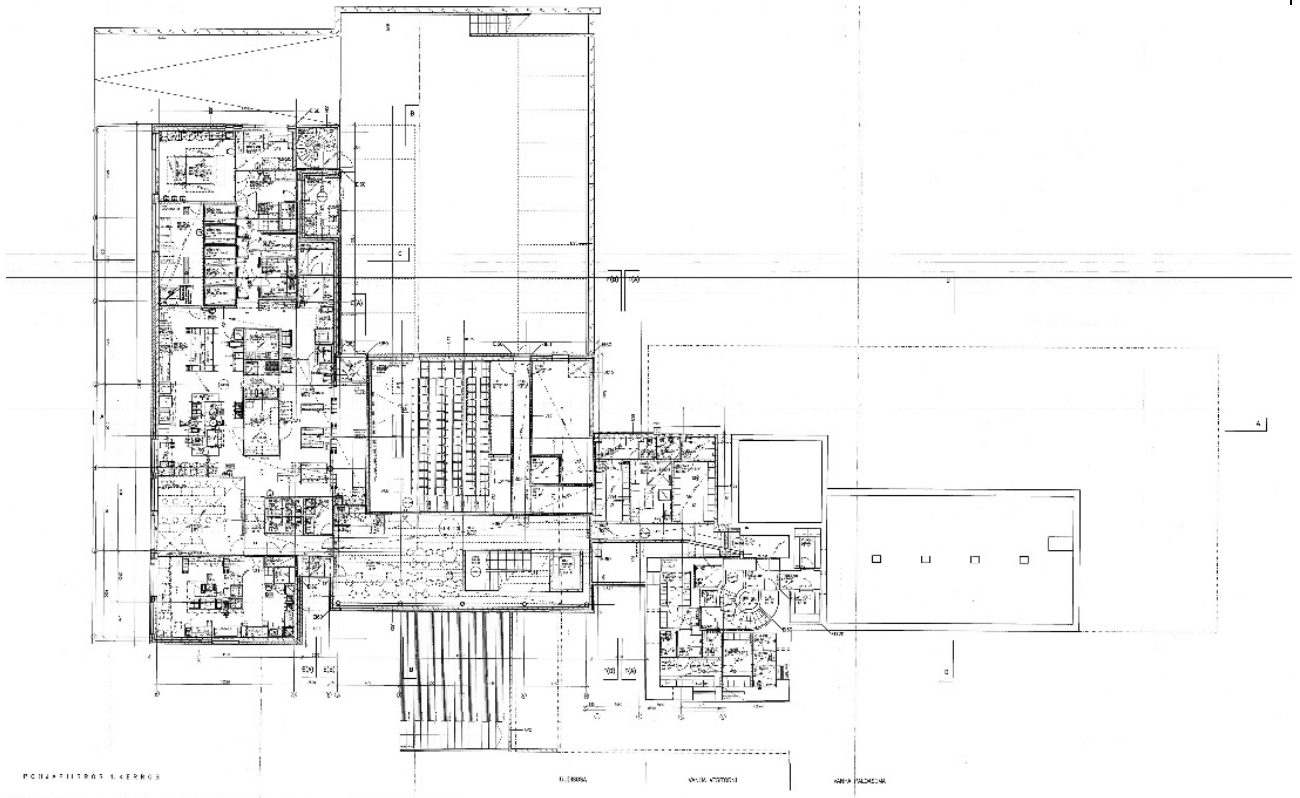

Kuva 2. Julkisivu Savonkadulle.

Kuva 3. Julkisivu Haukieniemenkadulle

22. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Kuva 4. Pohjapiirros, 1. kerros.

23. VALOKUVAT

Kuva 8. Savonkadun ja Haukiniemenkadun kulma.

Kuva 9. Pyhän Ristin kirkon puolelta nähtynä.

24. LÄHTEET

Iisalmen kaupungin arkisto

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, Museovirasto

232 Vesitorni-paloaseman inventointikortti

26. SUULLISTA TIETOA ANTANEET

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Aino Nissinen, 19.8.2021

kaavatiedot päivitetty 1.11.2023

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO
ALUEINVENTOINTILOMAKE		
1. Kunta Iisalmi	2. Kohde Kirkkoaukio ja puistoakselit	3. Numero 287a
4. Kylä/kaupunginosa 1. kaupunginosa	5. Omistaja	
<p>6. ALUEEN JA ALUEELLA OLEVIEN RAKENNUSTEN KUVAUS JA HISTORIA</p> <p>Perustettavan Iisalmen kaupungin paikaksi valittiin Haukiniemi, joka oli vesistöjen risteyksessä, riittävän ylävää ja kuivaa ja jonka länsiranta oli sopiva satamaksi. Haukiniemi sijaitsi Iisalmen kirkkoherran virkatalon maalla. Maanmittari C.W. Forss suoritti maastotutkimukset ja laati asemakaavaehdotuksen 1857. Sen keskeisenä osana oli puistoakseli, jossa ristesivät pohjois-eteläsuuntainen, pääkaduksi suunniteltu Suurikatu (nykyinen Otavankatu) ja itä-länsisuuntaiset Kouluhuoneenkatu (nykyinen Päiviönkatu) ja Raatihuoneenkatu (nykyinen Savonkatu). Akselin keskipisteessä keskeisimpänä rakennuksena oli "luterilaiskirkko" suunnilleen nykyisen uuden kirkon paikalla. Asemakaava ei toteutunut, mutta se vaikutti kaupungin myöhempään asemakaavoitukseen.</p> <p>Kun Iisalmen kauppala oli perustettu 1860, laati maanmittari Forss 1861 Iisalmen kauppalan asemakaavan, jossa kauppalan etelärajanä oli Paloisvirta ja pohjoisrajanä nykyinen Savonkatu.</p> <p>Kauppalan maa-alan laajennuttua laati lääninagronomi Alfred Sjöström uuden asemakaavan 1877. Myös tässä kaavassa oli puistoaksellisommitelma Forssin kaavan tapaan. Siinä ristesivät Hemmonkatu ja Iskonkatu sekä Kirkkokatu. Näiden risteyskohtaan jäävän puistoalueen keskipisteinä oli "luterilaiskirkko". Pääkatuna oli Kirkkokatu, jonka leveys oli 50 kyynärää. Iskon- ja Hemmonkatujen väliin jäi puistokäytävä.</p> <p>1912 V. O. Lillen laatimassa Iisalmen kaupungin asemakaavassa sama aksellisommitelma toistui. Nyt ristesivät Otavankatu ja Kirkkopuistonkatu, jonka keskelle jäi puistokäytävä. Akselien keskipisteessä oli puistoalue, jonka keskelle oli sijoitettu kirkko.</p> <p>Kirkko rakennettiin varatulle paikalleen vasta 1934. Sitä ympäröi kirkkoaukio. Kaupunginhallitus oli antanut 1930 arkkitehtien Bertel Strömmerin ja A.W. Willbergin tehtäväksi laatia alueelle asemakaava. Kirkon valmistuttua arkkitehti Eino Pitkänen laati asemakaavan edellisten hahmotelmien perusteella ja se vahvistettiin 1935. Kirkkoaukion sommitteli arkkitehti Elsi Borg 1952. Aukiota reunustavat lyseon (1932) ja yläasteen (1957) rakennukset, paloasema/vesitorni (1932), Otava I:n (1908) ja Otava II:n (1800-luku) puiset koulurakennukset, keskustan ala-aste (vanhempi osa 1940), Niskasen puiset asuinrakennukset ja seurakuntatalo (1960).</p> <p>Kirkkopuistossa kasvaa kahdessa rivissä koivuja ja niiden väliin jää hiekkainen kevyenliikenteen väylä. Kirkkopuistoa risteävä Otavankatu on osittain kävelykatu, jonka varrelle Kirkkoaukion eteläpuolelle on istutettu tammia. Otavankatua reunustavat kerrostalot. Puutaloja on säilynyt vain yksi Kauppakadun ja Otavankadun kulmauksessa ja muutamia Otavankadun pohjoispäässä.</p> <p>Puiston keskivaiheilla Pohjolankadun varrella on puinen kioskirakennus vuosisadan alkupuolelta. Kirkkopuistossa on Aimo Tukiaisen suunnittelema Juhani Ahon patsas, joka pystytettiin 1961, jolloin oli kulunut 100 vuotta Juhani Ahon syntymästä. Lisäksi puistossa ovat Kaatuneiden muistomerkki, "Myrskylintu"-muistomerkki, Kauppi-Heikin muistomerkki vuodelta 1962 sekä ortodoksisen kirkon edustalla Karjalaan jääneiden muistomerkki.</p> <p>Kirkkopuiston itäpäättä reunustaa useita puutaloja: Karjalankatu 7 a, Nuorisotalo (entinen Suojeluskunnan talo) (1923), Weckman-Varannin talo (1925), Korolaisen talo (1925) ja Iisalmen Teatterin talo (1905). Kirkkopuiston akselin itäpäähän rakennettiin Ortodoksinen kirkko 1957.</p> <p>Täydennetty 2000: Kulttuurihistorialliset arvot Rakennushistoriallinen: Puistoaksellisommitelma perustuu vuoden 1857 E.W. Forssin, 1877 A. Sjöströmin ja 1912 V. O. Lillen asemakaavoihin. Alueen rakennukset edustavat eri aikakausien tyyliopitteita ja mm.</p>		

arkkitehtien Wivi Lönnin, Bertel Strömmerin ja Eino Pitkäsen tuotantoa. Puutalot ovat lisalmen harvoja jäljellä olevia esimerkkejä 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun puutalokaupungin rakentamistavasta.

Historiallinen: Monipuolinen merkitys lisalmen historiassa. Liittyy koululaitoksen, seurakuntien, palosuojelun, yhdistystoiminnan sekä sivistystoimen historiaan.

Maisemallinen: Kaupunkikuvallisesti leimaa-antava ja keskeinen alue lisalnessa. Uusi kirkko, vesitorni ja lukio maamerkkejä, jotka luovat lisalmen siluettia.

Täydennetty 2004:

1990-luvun loppupuolella lukion laajennuksen tultua ajankohtaiseksi päätettiin Kirkkoaukion asemakaavan muutoksesta, jolla mahdollistettiin Luma-keskuksen (lukion ja ammattiopiston laajennushanke) rakentaminen tyhjilleen jäävän paloaseman yhteyteen täydentämään aukion lounaiskulmaa.

Asemakaavan muutoksella palautettiin historiallisen aukiosommitelman periaatteet ja alueen rakennukset suojeltiin. Kaavassa edellytettiin laadittavaksi kirkkoaukiolle ja siihen liittyville puistoakseleille yksityiskohtaisempi puistosuunnitelma. Vuonna 2002 Maisema-arkkitehdit Byman & Ruokonen Oy laati lisalmen Kirkkoaukio sekä Kirkkopuistonkatu ja Otavankatu -yleissuunnitelman. Samana vuonna laati Valolaterna alueelle valaistussuunnitelman. Suunnittelijoiden tavoitteena oli voimistaa Kirkkopuiston ja kirkkoaukion sekä ristiakselin muodostaman Otavanpuiston asemaa osana ruutukaavan jäsentämää kaupunkirakennetta. Kirkkoaukion kulmilla sijaitsevien rakennusten pihat suunniteltu osaksi kokonaisuutta ja kunkin rakennuksen arkkitehtuurin hengessä. Maisemointityöt aloitettiin 2003.

Kirkkopuiston ja Otavankadun muodostama akselisommitelma on historiallisesti, symbolisesti ja kaupunkikuvallisesti lisalmen ydinkeskustan merkittävin kokonaisuus. Suomessa tällainen ristisommitelma on harvinainen.

7. ERIKSEEN LUETTELOIDUT KOHTEET

Alueelle sijoittuvat kohteet ja inventointikortin numero:
207 lisalmen Uusi kirkko (nykyinen Pyhän ristin kirkko)
209 lisalmen yhteislyseo (nykyinen lisalmen Lyseo)
210 lisalmen tyttölyseo (nykyinen Juhani Ahon koulu)
232 Vesitorni-paloasema (osa nykyistä LUMA-keskusta)
408 LUMA-keskus
221 Kirkkopuiston kioski
202 Ortodoksinen kirkko

Kirkkoaukio ja puistoakselit -aluetta reunustavat kohteet luetteloitu inventointikortilla 287b.

8. SÄILYMISEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tms. tilanne, päätökset)

Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään RKY-inventointiin: lisalmen kirkkoaukio ja puistoakselit. (Valtioneuvoston päätös RKY 2009)

Pohjois-Savon maakuntakaavassa (2011) alue on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaaksi alueeksi (MA1-v 21.002). Alueelle sijoittuvat maakunnallisesti arvokkaaksi osoitetut (R, H, M): Pyhän ristin kirkko, lukio, Juhani Ahon yläaste, Lumakeskus, Kirkkopuiston kioski ja Ortodoksinen kirkko.

Kirkkoaukio ja puistoakselit -alue on osoitettu lisalmen Keskustaseudun osayleiskaavassa (2007) merkinnällä "Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö." ja sr-merkinnällä rakennukset: 207 lisalmen Uusi kirkko (nykyinen Pyhän ristin kirkko), 209 lisalmen yhteislyseo (nykyinen lisalmen Lyseo), 210 lisalmen tyttölyseo (nykyinen Juhani Ahon koulu), 232 Vesitorni-paloasema (osa nykyistä LUMA-keskusta), 221 Kirkkopuiston kioski ja 202 Ortodoksinen kirkko.

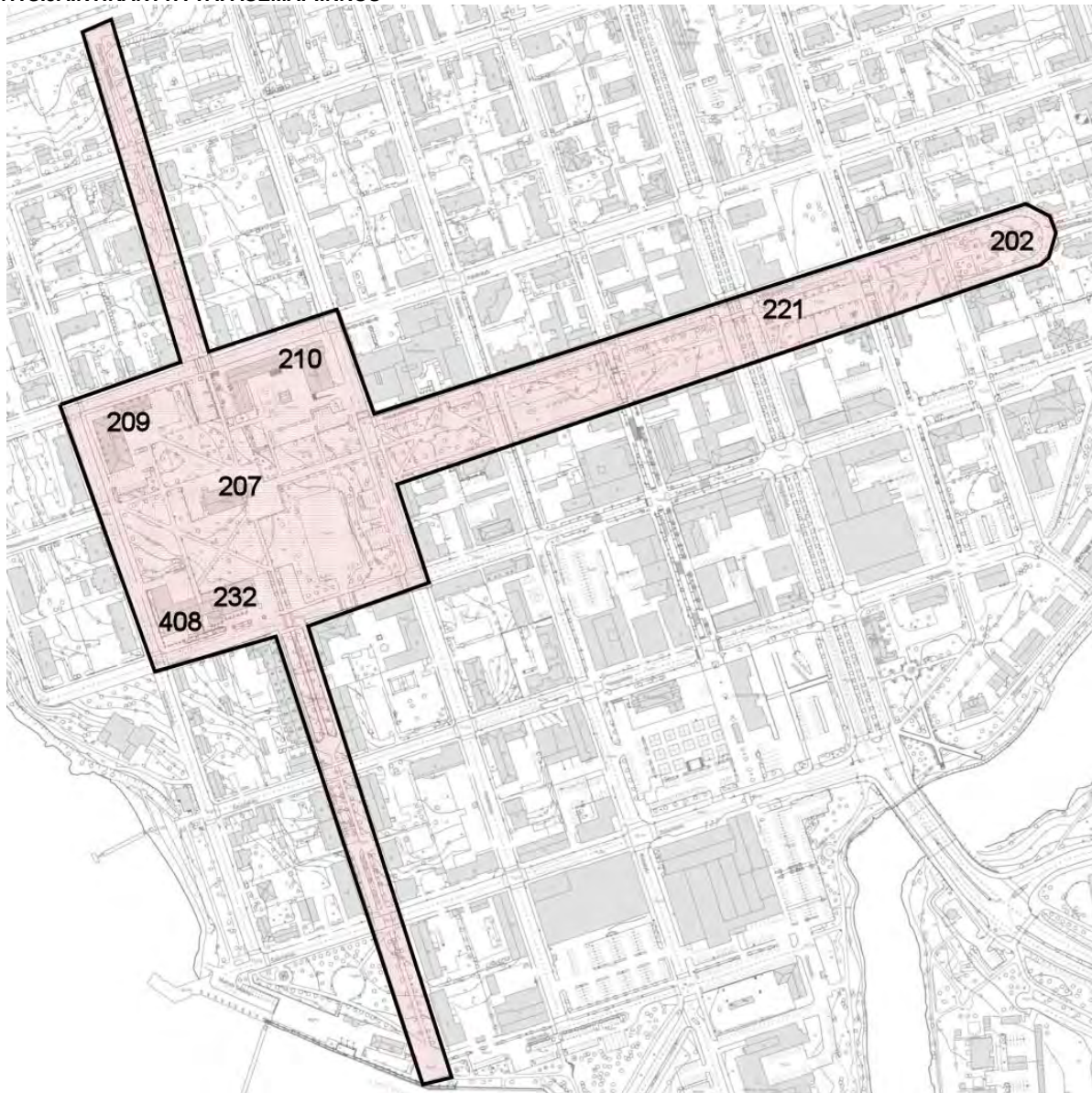
Asemakaavalla (useita kaavoja voimassa) suojeltuja rakennuksia ovat 207 lisalmen Uusi kirkko (nykyinen Pyhän ristin kirkko), 209 lisalmen yhteislyseo (nykyinen lisalmen Lyseo), 210 lisalmen tyttölyseo (nykyinen Juhani Ahon koulu), 232 Vesitorni-paloasema (osa nykyistä LUMA-keskusta), 221 Kirkkopuiston kioski ja 202 Ortodoksinen kirkko (tilanne 12/2018).

9. LUETTELOINTIPERUSTE Kirkkopuisto on kaupunkikuvallisesti leimaa-antava ja keskeinen alue lisalnessa. Alueen rakennuksilla on monipuolinen merkitys lisalmen historiassa ja ne edustavat lisalmen keskustan rakennuskannan kerroksellisuutta. Uusi kirkko, vesitorni ja lukio ovat maamerkkejä, jotka luovat lisalmen siluettia.	10. Rakennushistoriallinen arvo	X
	11. Historiallinen arvo	X
	12. Maisemallinen arvo	X
	13. Lähde- ja tiedollinen arvo	X
	14. Elämysarvo	X
	15. Käyttöarvo sekä taloudellinen arvo/merkitys	X

16. KOHTEEN MERKITTÄVYYS (arvottamisvuosi, arvo)

lisalmen keskustaseudun osayleiskaavatyön yhteydessä (2006), arvottamistyöryhmä esitti Kirkkopuisto ja Otavankatu -alueen valtakunnallisesti arvokkaaksi.

17. SIJAINTIKARTTA TAI ASEMAPIIRROS

Alueelle sijoittuvat kohteet ja inventointikortin numero:

207 lisalmen Uusi kirkko (nykyinen Pyhän ristin kirkko), 209 lisalmen yhteislyseo (nykyinen lisalmen Lyseo)
 210 lisalmen tyttölyseo (nykyinen Juhani Ahon koulu), 232 Vesitorni-paloasema (osa nykyistä LUMA-keskusta), 408 LUMA-keskus, 221 Kirkkopuiston kioski, 202 Ortodoksinen kirkko

Kirkkoaukio ja puistoakselit -aluetta reunustavat kohteet luetteloitu inventointikortilla 287b
 Kirkkopuistonkatua ja Otavankatua kehystävä rakennettu ympäristö.

18. VALOKUVAT

19. LÄHTEET (kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat) Iisalmen kauppalan ja kaupungin historia 1860-1930 Iisalmen kaupungin historia 1930-69 Iisalmen yhteislyseo 1896-1946	20. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys Mirja Nuutinen 19.3.1997 Helena Naukkarinen Arvotus 27.10.2000 Mirja Nuutinen Päivitys 5.8.2004
21. SUULLISTA TIETOA ANTANEET	Kaavatiedot päivitetty 18.12.2018

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO
ALUEINVENTOINTILOMAKE		
1. Kunta Iisalmi	2. Kohde Kirkkopuistonkatua ja Otavankatua kehystävä rakennettu ympäristö	3. Numero 287b
4. Kylä/kaupunginosa 1. kaupunginosa	5. Omistaja	
6. ALUEEN JA ALUEELLA OLEVIEN RAKENNUSTEN KUVAUS JA HISTORIA		
<p>Perustettavan Iisalmen kaupungin paikaksi valittiin Haukiniemi, joka oli vesistöjen risteyksessä, riittävän ylävää ja kuivaa ja jonka länsiranta oli sopiva satamaksi. Haukiniemi sijaitsi Iisalmen kirkkoherran virkatalon maalla. Maanmittari C.W. Forss suoritti maastotutkimukset ja laati asemakaavaehdotuksen 1857. Sen keskeisenä osana oli puistoakseli, jossa ristesivät pohjois-eteläsuuntainen, pääkaduksi suunniteltu Suurikatu (nykyinen Otavankatu) ja itä-länsisuuntaiset Kouluhuoneenkatu (nykyinen Päiviönkatu) ja Raatihuoneenkatu (nykyinen Savonkatu). Akselin keskipisteessä keskeisimpänä rakennuksena oli "luterilaiskirkko" suunnilleen nykyisen uuden kirkon paikalla. Asemakaava ei toteutunut, mutta se vaikutti kaupungin myöhempään asemakaavoitukseen.</p> <p>Kun Iisalmen kauppala oli perustettu 1860, laati maanmittari Forss 1861 Iisalmen kauppalan asemakaavan, jossa kauppalan etelärajana oli Paloisvirta ja pohjoisrajana nykyinen Savonkatu.</p> <p>Kauppalan maa-alan laajennuttua laati lääninagronomi Alfred Sjöström uuden asemakaavan 1877. Myös tässä kaavassa oli puistoaksellisommitelma Forssin kaavan tapaan. Siinä ristesivät Hemmonkatu ja Iskonkatu sekä Kirkkokatu. Näiden risteyskohtaan jäävän puistoalueen keskipisteenä oli "luterilaiskirkko". Pääkatuna oli Kirkkokatu, jonka leveys oli 50 kynnärää. Iskon- ja Hemmonkatujen väliin jäi puistokäytävä.</p> <p>1912 V. O. Lillen laatimassa Iisalmen kaupungin asemakaavassa sama akselisommitelma toistui. Nyt ristesivät Otavankatu ja Kirkkopuistonkatu, jonka keskelle jäi puistokäytävä. Akselin keskipistessä oli puistoalue, jonka keskelle oli sijoitettu kirkko.</p> <p>Kirkko rakennettiin varatulle paikalleen vasta 1934. Sitä ympäröi kirkkoaukio. Kaupunginhallitus oli antanut 1930 arkkitehtien Bertel Strömmerin ja A.W. Willbergin tehtäväksi laatia alueelle asemakaava. Kirkon valmistuttua arkkitehti Eino Pitkänen laati asemakaavan edellisten hahmotelmien perusteella ja se vahvistettiin 1935. Kirkkoaukion sommitteli arkkitehti Elsi Borg 1952. Aukiota reunustavat lyseon (1932) ja yläasteen (1957) rakennukset, paloasema/vesitorni (1932), Otava I:n (1908) ja Otava II:n (1800-luku) puiset koulurakennukset, keskustan ala-aste (vanhempi osa 1940), Niskasén puiset asuinrakennukset ja seurakuntatalo (1960).</p> <p>Kirkkopuistossa kasvaa kahdessa rivissä koivuja ja niiden väliin jää hiekkapohjainen kevyen liikenteen tie. Puiston keskivaiheilla Pohjolankadun varrella on puinen kioskirakennus vuosisadan alkupuolelta. Kirkkopuistossa on Aimo Tukiaisen suunnittelema Juhani Ahon patsas, joka pystytettiin 1961, jolloin oli kulunut 100 vuotta Juhani Ahon syntymästä. Lisäksi puistossa ovat Kaatuneiden muistomerkki, "Myrskylintu"-muistomerkki, Kauppi-Heikin muistomerkki vuodelta 1962 sekä ortodoksisen kirkon edustalla Karjalaa jääneiden muistomerkki. Kirkkopuiston itäpäättä reunustaa useita puutaloja: Karjalankatu 7 a, Nuorisotalo (entinen Suojeluskunnan talo) (1923), Weckman-Varannin talo (1925), Korolaisen talo (1925) ja Iisalmen Teatterin talo (1905). Kirkkopuiston akselin itäpäähän rakennettiin Ortodoksinen kirkko 1957.</p> <p>Kirkkopuistoa risteävä Otavankatu on kävelykatu, jonka varrelle Kirkkoaukion eteläpuolelle on istutettu tammia. Otavankatua reunustavat kerrostalot. Puutaloja on säilynyt vain yksi Kauppakadun ja Otavankadun kulmauksessa ja muutamia Otavankadun pohjoispäässä.</p> <p>Täydennetty 2004: 1990 –luvun loppupuolella lukion laajennuksen tultua ajankohtaiseksi päätettiin Kirkkoaukion asemakaavan muutoksesta, jolla mahdollistettiin Luma-keskuksen (lukion ja ammattiopiston laajennushanke) rakentaminen tyhjilleen jäävän paloaseman yhteyteen täydentämään aukion lounaiskulmaa.</p> <p>Asemakaavan muutoksella palautettiin historiallisen aukiosommitelman periaatteet ja alueen rakennukset suojeltiin. Kaavassa edellytettiin laadittavaksi kirkkoaukiolle ja siihen liittyville puistoakseleille yksityiskohtaisempi puistosuunnitelma. Vuonna 2002 Maisema-arkkitehdit Byman & Ruokonen Oy laati</p>		

Iisalmen Kirkkoaukio sekä Kirkkopuistonkatu ja Otavankatu -yleissuunnitelman. Samana vuonna laati Valolaterna alueelle valaistussuunnitelman.

Suunnittelijoiden tavoitteena oli voimistaa Kirkkopuiston ja -aukion sekä ristiakselin muodostaman Otavanpuiston asemaa osana ruutukaavan jäsentämää kaupunkirakennetta. Kirkkoaukion kulmilla sijaitsevien rakennusten pihat suunniteltu osaksi kokonaisuutta ja kunkin rakennuksen arkkitehtuurin hengessä. Maisemointityöt aloitettiin 2003.

7. ERIKSEEN LUETTELOIDUT KOHTEET

Kirkkopuistonkatua ja Otavankatua kehystävä rakennettu ympäristö -alueella sijaitsevat inventoidut kohteet:

205 Seurakuntatalo
211 Keskuskansakoulu (nykyinen Edvin Laineen koulu)
213 Otava 1
214 Otava 2
220 Karjalankatu 5 (entinen Iisalmen teatterin talo, nykyinen asuinrakennus)
224 Suojeluskunnan talo (Nuorisotalo)
231 Weckman-Varannin talo (nykyinen Montessori-päiväkoti)
254 Karjalankatu 7a (purettu 1999)
257 Kauppakatu 3b
259 Korolaisen talo
260 Kuutolankatu 7
261 Kuutolankatu 8 (purettu 2012)
266 Niskasen talot (purettu 2000)
268 Otavankatu 7
269 Otavankatu 15b (purettu 2009)
270 Otavankatu 19
271 Otavankatu 24 (purettu 2012)
299 Iisalmen kulttuurikeskus
300 Alkon talo (purettu 2007)
307 Pohjolankatu 10a
312 Makasiini
347 Satamakatu 5
348 Otavankatu 5
353 Louhenkatu 9b
358 Kirkkopuistonkatu 19

Valtakunnallisesti arvokas Kirkkoaukio ja puistoakselit -alue inventointikortilla 287a.

8. SÄILYMISEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tms. tilanne, päätökset)

Pohjois-Savon maakuntakaavassa (2011) alue on maakunnallisesti arvokas. Alueelle sijoittuvat maakunnallisesti arvokkaat Edvin Laineen koulu, Otava I, Otava II, Seurakuntatalo, Kulttuurikeskus, Teatterin talo, Nuorisotalo, Kirkkopuiston päiväkotit (Weckmann-Varannin talo), Ortodoksinen kirkko ja Korolaisen talo.

Keskustaseudun osayleiskaavassa (2007) alueella on suojeltaviksi osoitettu: Otava I (213), Otava II (214), Edvin Laineen koulu (211), Kulttuurikeskus (299), Nuorisotalo (224), Weckman-Varannin talo (231) ja Iisalmen teatterin talo (220).

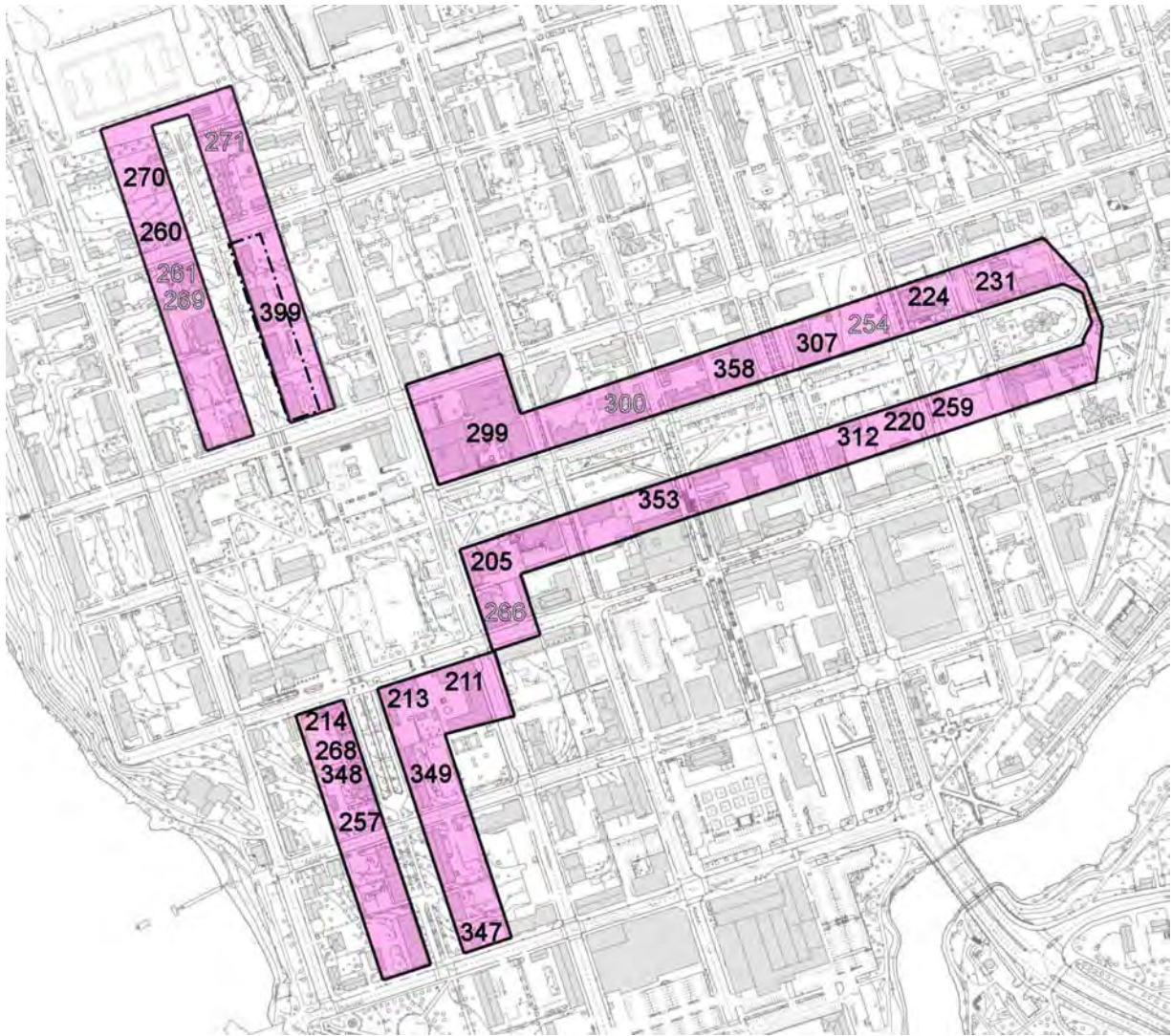
Asemakaavalla (useita kaavoja voimassa) suojeltuja rakennuksia ovat Seurakuntatalo (205), Edvin Laineen koulu (211), Otava I (213), Otava II (214), Nuorisotalo (224), Iisalmen teatterin talo (220), Weckman-Varannin talo (231), Kauppakatu 3b (257) ja Korolaisen talo (259).
(tilanne 11/2023)

9. LUETTELOINTIPERUSTE Kirkkopuisto on kaupunkikuvallisesti leimaa-antava ja keskeinen alue lisalmen alueella. Alueen rakennuksilla on monipuolinen merkitys lisalmen historiassa ja ne edustavat lisalmen keskustan rakennuskannan kerroksellisuutta. Uusi kirkko, vesitorni ja lukio ovat maamerkkejä, jotka luovat lisalmen siluettia.	10. Rakennushistoriallinen arvo	X
	11. Historiallinen arvo	X
	12. Maisemallinen arvo	X
	13. Lähde- ja tiedollinen arvo	X
	14. Elämysarvo	X
	15. Käyttöarvo sekä taloudellinen arvo/merkitys	X

16. KOHTEEN MERKITTÄVYYS (arvottamisvuosi, arvo)

lisalmen keskustaseudun osayleiskaavatyön yhteydessä (2006) arvottamistyöryhmä esitti Kirkkopuisto ja Otavankatu -alueen valtakunnallisesti arvokkaaksi.

17. SIJAINKARTTA TAI ASEMAPIIRROS

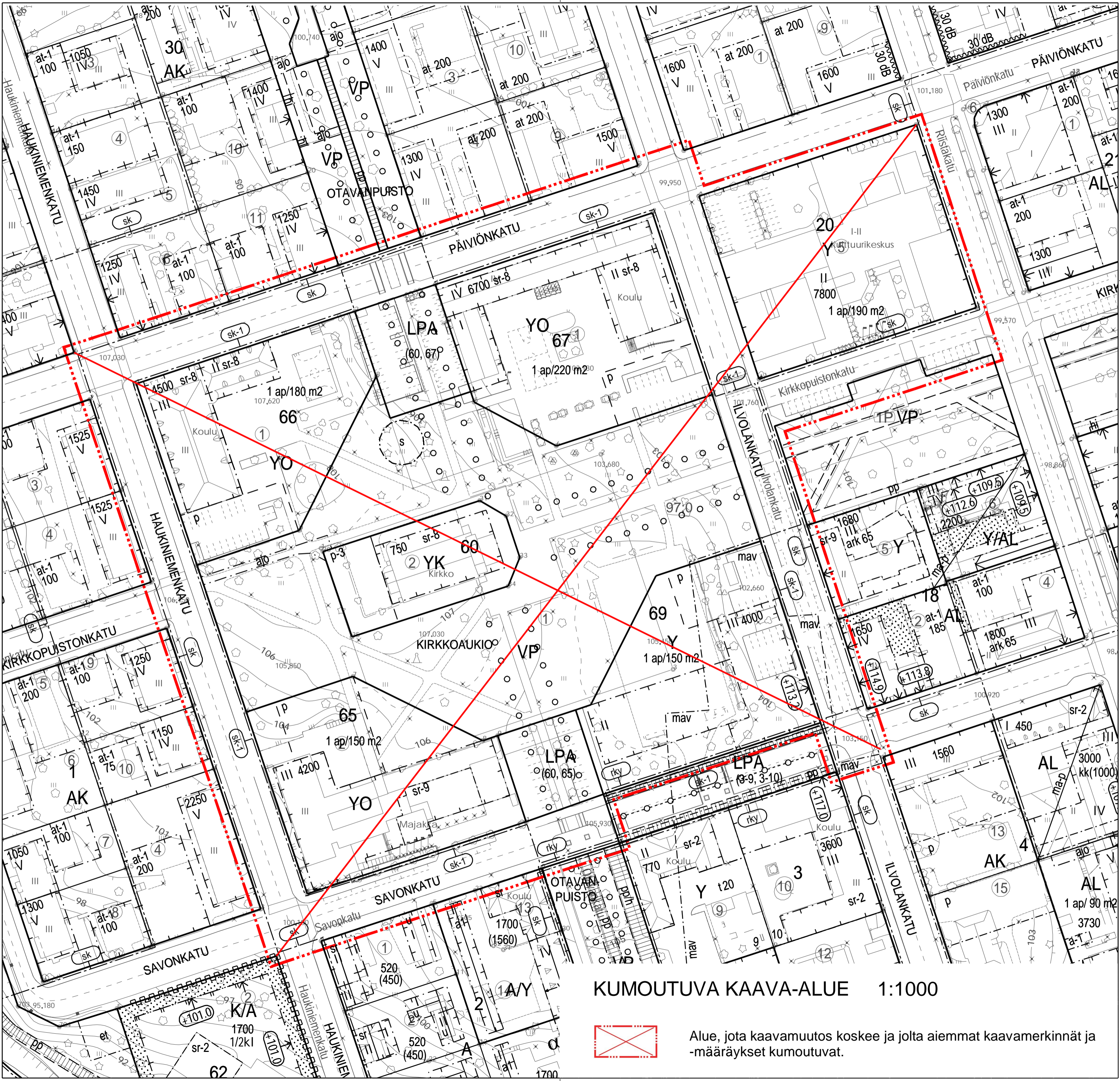
18. VALOKUVAT

19. LÄHTEET
(kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat)

20. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys
Mirja Nuutinen 19.3.1997
Helena Naukkarinen
Arvotus 27.10.2000 Mirja Nuutinen
Päivitys 5.8.2004

21. SUULLISTA TIETOA ANTANEET

Kaavatiedot päivitetty 2.11.2023

KUMOUTUVA KAAVA-ALUE 1:1000

Alue, jota kaavamuuos koskee ja jolta aiemmat kaavamerkinntät ja -määräykset kumoutuvat.